

**ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА
ім. І.КРИП'ЯКЕВИЧА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ
в 2008 р.**

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

ББК 63.3 (4 Укр)

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2008 році. Інформаційний бюлетень / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2009. – 186 с.

Бюлетень за 2008 рік містить інформацію про наукову діяльність установи, бібліографію публікацій, відомості про захист дисертацій.

Опубліковано за сприяння Фонду Катедр Українознавства, освітньої неприбуткової благодійної інституції (США).

I.Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies, National Academy of Sciences of Ukraine. 2008 Annual Review. Edited by Iaroslav Isaievych. Lviv, 2009. – 186 p.

The 2008 bulletin describes the Institute's activities in various areas of the humanities (archeology, medieval, modern, and current history, linguistics, and history of literature). The publications of the Institute's staff are listed and information on current dissertations is given.

This publication was supported by the Ukrainian Studies Fund, Inc., an educational non-profit charity for the advancement of Ukrainian studies.

Редакційна колегія:

Ярослав Ісаєвич (відп. редактор), Леонід Зашкільняк,

Микола Литвин, Володимир Петегирич,

Олег Піх (заст. відп. редактора), Оксана Рак (відп. секретар)

Адреса Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України: 79026, Львів, вул. Козельницька 4; відділу археології та археологічного музею: 79008, вул. Винниченка 24.

Тел. (380-32) 270-70-22, 270-65-98, 270-65-87 (дирекція); 270-70-16 (бухгалтерія), 276-51-61 (відділ археології); 276-51-59 (археологічний музей); 270-70-14 (відділи української мови та нової історії України); 270-65-61 (відділ новітньої історії); 270-14-18 (Центр дослідження українсько-польських відносин; сектор наукових та інформативних видань).

Факс (380-32) 270-70-21;

E-mail: inukr@inst-ukr.lviv.ua

[http.: www.inst-ukr.lviv.ua](http://www.inst-ukr.lviv.ua)

© Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАНУ, 2009

ISBN 978-966-02-5220-2

ІНСТИТУТ У 2008 РОЦІ

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича – єдина в Національній академії наук України багатoproфільна установа, що досліджує проблеми історії, мовознавства і літератури. Кожен з київських соціогуманітарних інститутів спеціалізується в одній з українознавчих дисциплін, у Львові діє академічний Інститут народознавства, натомість в Інституті ім. І.Крип'якевича окремі науки репрезентовано відділами. Така структура сприяє реалізації інтердисциплінарних наукових проєктів, полегшує співпрацю вчених представників різних гуманітарних наук для вирішення актуальних комплексних проблем.

Деякі з них (історія середньовічної та ранньомодерної культури, укладання історичного словника української мови) мають загальноукраїнське спрямування, інші (суспільно-політичне життя й культура XIX–XX ст., діалектологія, археологічні пам'ятки) розглядаються переважно на регіональному матеріалі, але також служать розв'язанню загальнонаціональних проблем. Особлива увага приділяється зв'язкам краю і діаспори, вивченню загальноукраїнського та європейського контексту соціально-політичних, культурних, етноконфесійних процесів на українських землях.

У складі Інституту в 2008 р. діяли такі відділи:

- Відділ археології (завідувач доктор історичних наук О.Ситник);
- Відділ історії середніх віків (завідувач академік НАН України, доктор історичних наук Я.Ісаєвич);
- Відділ нової історії України (завідувач кандидат історичних наук Ф.Стеблій);

- Відділ новітньої історії (завідувач доктор історичних наук І.Патер); у складі відділу Сектор дослідження українського національного руху XX ст. (керівник кандидат історичних наук О.Стасюк);

- Відділ української літератури (завідувач член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук М.Ільницький);

- Відділ української мови (завідувач кандидат філологічних наук Н.Хобзей),

- Центр дослідження українсько-польських відносин (завідувач доктор історичних наук М.Литвин); у складі Центру діяв Сектор наукових та інформативних видань (керівник кандидат історичних наук О.Піх).

У 2008 р. в Інституті було 119 працівників, в тому числі 83 наукових, з них 15 докторів і 44 кандидати наук. Середній вік докторів наук становив 61,9 років, кандидатів – 47,2 років, наукових працівників без ступеня – 42,6 років. На роботу до Інституту прийшли два випускники аспірантури 2008 р. (Н.Кісь і О.Муравський), у Центрі досліджень українсько-польських відносин почала працювати к.і.н. Х.Чушак та інженер О.Сімків. Натомість перейшли на іншу роботу наукові співробітники А.Заярнюк і В.В'ятрович.

Станом на 31 грудня 2008 р. в Інституті навчалось 9 аспірантів (5 – за спеціальністю 07.00.01 – історія України; 2 – за спеціальністю 10.02.01 – українська мова; 1 – за спеціальністю 07.00.04 – археологія; 1 – за спеціальністю 10.01.01 – українська література). На підставі розпорядження Президії НАН України № 478 від 24.07.2008 р. Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України отримав дозвіл на відкриття у 2009 р. докторантури за спеціальностями 07.00.01 – історія України та 07.00.02 – всесвітня історія.

У 2008 р. колектив Інституту виконував такі теми науково-дослідних робіт:

1. Електронні бази даних пам'яток історії та культури Галицько-Волинського князівства. Керівник теми акад. НАН України Я.Ісаєвич (Відділ історії середніх віків) – завершено.

2. Культурно-історичні процеси в Західній Україні від первісної доби до раннього середньовіччя. Керівник теми О.Ситник (Відділ археології, Археологічний музей).

3. Українська історична та діалектна лексика і лексикографія (II етап). Керівники теми Д.Гринчишин, Н.Хобзей (Відділ української мови) – завершено.

4. Суспільно-політичні та національно-конфесійні трансформації в Західній Україні XIX–XX ст. Керівники теми Ф.Стеблій, І.Патер (Відділи нової історії України та новітньої історії) – завершено.

5. Інтертекст літературного Львова. Керівник теми чл.-кор. НАН України М.Ільницький (Відділ української літератури) – завершено.

6. Українці – поляки: взаємовпливи, протистояння, співпраця (друга половина XIX – початок XXI ст.). Керівник теми М.Литвин (Центр дослідження українсько-польських відносин).

7. Подолання історичних стереотипів в міжнаціональних стосунках в процесі сучасної трансформації українського суспільства. Керівник теми Л.Зашкільняк (міжвідділівська тема) – завершено.

У 2009 р. співробітники Інституту розпочинають виконувати нові науково-дослідні теми:

1. Галицько-Волинська Русь в контексті історії Центрально-Східної Європи (X–XV ст.) (2009–2011). Науковий керівник – акад. НАН України Я.Ісаєвич (Відділ історії середніх віків).

2. Ідея соборності України як чинник консолідації українського суспільства в світовий інтеграційний процес: минуле й сучасне (2009–2011). Наукові керівники – І.Патер (Відділ новітньої історії) та Ф.Стеблій (Відділ нової історії України).

3. Національно-визвольний рух 30–50-х років ХХ ст. і проблема самоідентифікації української нації (2009–2011). Науковий керівник – О.Стасюк (Сектор досліджень українського національного руху ХХ ст. Відділу новітньої історії).

4. Українське Прикарпаття – культурний міст між Причорноморським і Середньоевропейським регіонами у пра- та про-тоісторичний час (2009–2011). Науковий керівник – О.Ситник (Відділ археології).

5. Українська історична та діалектна лексикологія і лексикографія (третій етап) (2009–2013). Науковий керівник – Н.Хобзей (Відділ української мови).

6. Українська література та ідеї християнської етики: європейський контекст (2009–2011). Науковий керівник – чл.-кор. НАН України М.Ільницький (Відділ української літератури).

Заслужують на увагу кількісні показники роботи Інституту. У 2008 р. опубліковано 38 наукових праць загальним обсягом 927,7 др. арк., в т.ч. 8 монографій (229,1 др. арк.), 9 збірників статей (251,9 др. арк.), 6 збірників документів (150,6 др. арк.), 4 словники (71,7 др. арк.), 5 довідкових видань (107,8 др. арк.), 2 брошури (11 др. арк.), 2 підручники та посібники (37 др. арк.), 2 науково-популярні видання (68,6 др. арк.). Упродовж 2008 р. науковці надрукували 766 статей загальним обсягом 331,84 др. арк, в т.ч. 25 публікацій у закордонних виданнях. Загальний показник – 804 надруковані позиції загальним обсягом 1259,5 др. арк., що приблизно на третину більше, ніж у 2007 р. Зрозуміло, що кількісні показники самі по собі ще ні про що не говорять. Тим не менше, як видається, можна говорити про серйозні та змістовні здобутки по всіх науково-дослідних темах, зокрема в археології, дослідженні Галицько-Волинської Русі, суспільно-політичних та культурних процесів у західноукраїнських землях модерного періоду, українській історичній лексиці.

Проведено вісім міжнародних наукових конференцій та семінарів, серед яких відзначимо Міжнародну наукову конфе-

ренцію “Галичина: простір, мови, люди” (Відділ української мови), V міжнародну наукову конференцію “Археологія заходу України” (Відділ археології), Міжнародну конференцію “Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення” (Відділ новітньої історії та Центр дослідження українсько-польських відносин), XIII міжнародний науковий семінар “Україна-Польща: важкі питання” (Центр дослідження українсько-польських відносин).

Серед численних видань, опублікованих науковцями Інституту у 2008 р., можна назвати колективну працю “Словник української мови XVI – першої пол. XVII ст., Вип. 14: “К”, монографію Л.Мацкевого “Археологічні пам’ятки Львова”, два томи тритомника праць М.Ільницького “На перехрестях віку”, монографії Г.Дидик-Меуш “Українська медицина. Історія назв”, Т.Ястремської “Традиційне гуцульське пастухування”, документальні видання “Життя і діяльність Степана Бандери: документи й матеріали” (упорядник М.Посівнич), “Федун Петро-“Полтава”. Концепція Самостійної України”. Том I. Твори (упорядник М.Романюк), “Діагноз КГБ: шизофренія: інтерв’ю Юрія Зайцева з Ганною Михайленко” (упорядник Ю.Зайцев). “Грім”. Полковник УПА Микола Твердохліб: спогади і матеріали” (упорядник Р.Грицьків), Л.Полюги “Повний словник антонімів української мови” (Вид. 4) та ін.

Продовжувався випуск інститутських серійних і періодичних видань: “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність (опубліковано 16 збірників, підготовлено 17-й), “Шашкевичіана” (надруковано 6 збірників), “Українська історична та діалектна лексика” (опубліковано 5 збірників, готується 6-й), “Туцульські говірки. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження” (видано 2 збірники), “Матеріали та дослідження з археології Прикарпаття та Волині” (опубліковано 12 збірників, готується 13-й), “Історичні та культурологічні студії” (надруковано 4 збірники, підготовлено 5-й), “Діалектологічні студії” (видано

7 збірників), “Парадигма” (опубліковано 3 збірники, підготовлено 4-й), “Княжа доба: історія і культура” (видано 2 збірники, готується 3-й), “Український визвольний рух” (опубліковано 11 і 12-й збірники, готуються до друку 13 і 14-й).

У 2008 р. інтенсивно працювала Спеціалізована вчена рада Д.35.222.01 із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальностями – “Історії України”, “Всесвітня історія”, “Етнологія”. Упродовж року захищено 11 дисертацій, в т.ч. 4 докторські (2 – за спеціальністю 07.00.01 – історія України; 2 – за спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія) та 7 кандидатських (5 – за спеціальністю 07.00.01 – історія України; 2 – за спеціальністю 07.00.05 – етнологія).

Інститут координував свою діяльність у галузі історико-культурологічних та філологічних досліджень з установами гуманітарного профілю Західного наукового центру НАН та Міносвіти і науки України, відповідними факультетами і кафедрами ВНЗ західного регіону України, окремими інституціями регіонального та загальноукраїнського масштабу. Координація здійснювалася шляхом виконання спільних наукових проєктів, проведення наукових конференцій, семінарів, в т.ч. міжнародних, публікації результатів науково-дослідної роботи, підготовки кадрів та їх стажування. У 2008 р. укладено Угоду про наукову та творчу співпрацю між Інститутом та Державним природознавчим музеєм НАН України у Львові, яка передбачає виконання спільних наукових проєктів, творчих завдань і програм, взаємної допомоги у виконанні робочих планів, підготовки кадрів, випуску публікацій та вирішення інших завдань.

Добрим прикладом широкої співпраці наукових та освітніх установ стали щорічні Шашкевичівські читання, які проводяться з участю дослідників Інституту українознавства та його Шашкевичівської комісії, Інституту народознавства НАН України, Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І.Франка, низки громадських та освітніх

установ. Проведено Шашкевичівські читання 2008 р. “Шашкевич в контексті українського національного відродження”. Традиційно Інститут координує свою діяльність з Науковим товариством імені Шевченка, з яким проводить спільні наукові конференції, семінари.

Під час підготовки енциклопедичних і довідкових видань загальноукраїнського рівня (Енциклопедія історії України, Енциклопедія сучасної України, Енциклопедія Львова, Енциклопедія Львівського університету) Інститут співпрацював і координував свою діяльність з Інститутом історії України НАН України, Інститутом енциклопедичних досліджень НАН України, Львівським національним університетом ім. І.Франка.

Широко практикується залучення провідних учених Інституту до навчального процесу у ВНЗ регіону. Читають лекції і проводять семінарські заняття 9 науковців Інституту, три з яких очолюють кафедри – теорії української літератури, археології та історії стародавнього світу, середньовіччя та візантиністики Львівського національного університету ім. І.Франка (М.Ільницький, О.Ситник, Л.Войтович). Працівники Інституту читають лекції переважно у Львівському національному університеті ім. І.Франка, Українському католицькому університеті, Національному університеті “Львівська політехніка”, Національному університеті “Острозька академія”, Національній академії ветеринарної медицини ім. С.Гжицького та ін. На базі Інституту проводилася підготовка дипломних робіт студентів; студенти з ЛНУ ім. І.Франка, Академії мистецтв, Національного університету “Львівська політехніка” проходили практику в Інституті (45 осіб), залучалися до його археологічних та діалектологічних експедицій. Науковці Інституту керували дипломними роботами студентів, надавали консультації, рецензували студентські роботи.

У 2008 р. Інститут продовжував розширювати і поглиблювати співробітництво із закордонними науковими установами, музейними закладами та окремими дослідниками. За Угодою про наукову співпрацю з Інститутом польської мови ПАН у Кракові реалізувався проєкт “Загальнокарпатський діалектологічний атлас”, проводилися спільні семінари, здійснювався обмін науковою літературою. Інститут співпрацював з Інститутом археології Жешівського університету ім. Королеви Ядвіги (Польща) і продовжував виконувати угоду, яка передбачає проведення спільних наукових досліджень, зокрема, реалізацію проєкту “Зона етнокультурних контактів у межах річки Дністра і Сяну первісної та ранньосередньовічної доби”. У рамках виконання цієї Угоди і при фінансовій підтримці Польської Академії знань у квітні і жовтні 2008 р. працювала спільна українсько-польська розвідкова археологічна експедиція, яка відкрила на території Калуського р-ну Івано-Франківської та Жидачівського р-ну Львівської областей 25 різночасових поселень та понад 20 невідомих курганів поблизу сіл Которино та Протеси на Жидачівщині. Наприкінці 2008 р. підписано Угоду про наукову співпрацю з Інститутом історії матеріальної культури РАН (Санкт-Петербург), яка передбачає обмін науковою інформацією та літературою, участь у наукових конференціях, семінарах, археологічних експедиціях тощо.

Працівники Інституту виїжджали за кордон для участі у роботі понад 30 міжнародних наукових форумів. Водночас Інститут відвідали 34 іноземні вчені і спеціалісти. О.Ситник прочитав курс лекцій з археології в Жешівському університеті, В.Александрович вів курс лекцій з історії української культури у Варшавському університеті, А.Заярнюк викладав спецкурс з українознавства в Університеті Монаша (Австралія). І.Чорновол отримав диплом Бюро освітніх і культурних справ уряду США за успішне виконання вимог

програми Фулбрайта. Стажування проходили в Українському науковому інституті Гарвардського університету (стипендія ім. Шклярів) Ю.Зазуляк, у Віденському університеті І.Косик і Т.Гаврилів, у Варшаві (стипендія Каси ім. Ю.Мяновського) О.Рим'як і Н.Булик, в Інституті історії ПАН О.Руда та О.Піх, у Вроцлавському університеті аспірант А.Яців. Г.Дидик-Меуш брала участь у Міжнародній школі ОБТА у Варшаві “Західнослов'янські мовні впливи”. О.Середа мав курс лекцій з історії України для слухачів Міжнародної літньої школи українознавства Львівського національного університету ім. І.Франка, а також був співорганізатором міжнародного наукового проекту “Переосмислюючи соціальний час і простір: національна, регіональна і локальна парадигми у викладанні про Східну і Центральну Європу”, організував літню школу у с. Вишкові Івано-Франківської області за участю учених і викладачів з України, Білорусі, Литви, Молдови, Польщі, Росії.

У 2008 р. директор Інституту Я.Ісаєвич був нагороджений медаллю ім. М.Грушевського Наукового товариства імені Шевченка. Заступник директора Інституту з наукової роботи Л.Зашкільняк отримав нагороду Люблінського архієпископа “*Memoria iustorum*” – “Пам'ять праведників” за заслуги в розвитку діалогу культур, а також звання Почесного професора Жешівського університету ім. Королеви Ядвіги. Почесне звання Заслуженого діяча науки і техніки України присвоєно завідувачеві відділу новітньої історії, доктору історичних наук І.Патеру.

Поряд із досягненнями слід відзначити й певні проблеми, які необхідно розв'язувати в подальшій роботі. Існують невикористані можливості опрацювання новаторських концепцій, які б відповідали світовим тенденціям наукового розвитку. Поки що бракує досліджень, в яких би обговорювалися фундаментальні проблеми теоретичного характеру, розв'язувалися актуальні питання поглиблення наукових знань. Не дивлячись на окремі здобутки, необхідно надалі розширювати

міжнародні наукові зв'язки, розробляти спільні наукові проєкти, активно працювати над залученням грантів, коштів різноманітних фондів для виконання наукових робіт, використовувати госпдоговірну тематику, омолоджувати кадровий склад. Вимагає серйозного поліпшення взаємодія Інституту з органами місцевої влади у проведенні наукових досліджень регіонального плану, спрямованих на вирішення назрілих гуманітарних проблем міста і регіону з виділенням на це необхідних коштів з місцевого та регіонального бюджетів. Значного покращення та оновлення вимагає інформаційно-технічна база Інституту.

Проте є всі підстави вважати, що сформований кадровий потенціал, кращі традиції і нагромаджений досвід дозволять вже найближчим часом вирішити й ці проблеми.

27 листопада: ювілей Академії та її Президента

Наприкінці 2008 р. відзначено 90-річчя Національної академії наук України. Ювілей виявився подвійним, оскільки початок діяльності Академії – 27 листопада 1918 р. співпав з днем народження визначного вченого і громадського діяча Бориса Євгеновича Патона, незмінного Президента Академії з 27 лютого 1963 р. 1 грудня у Національному палаці мистецтв “Україна” в Києві відбулася ювілейна сесія Загальних зборів Академії НАНУ, в якій взяли участь Президент України В.А.Ющенко, Прем’єр-міністр України Ю.В.Тимошенко, міністри, керівники комітетів Верховної Ради України, гості з провідних наукових центрів і університетів України та іноземних держав. Сесія стала нагодою підсумувати внесок української науки в розвиток всіх сфер життя країни, її роль у розв’язанні назрілих проблем суспільного, економічного і культурного поступу людства.

Звичайно, під час ювілею йшлося про нелегкі проблеми сьогоdnішнього дня, які нагромадилися за ті ж 90 років і які конче необхідно вирішувати. Настав час критично проаналізувати минуле і теперішній стан Академії, зробити прогнози на майбутнє. Яким шляхом іти, щоб не лише розвивати традиції, але й виходити на принципово новий рівень? Якою спадщиною Академія наук може пишатись? Від якої спадщини вона відмовляється?

Здобутки Академії були закономірним наслідком всього попереднього розвитку науки – української і не лише української. Варто нагадати, що всі академії світу отримали свої назви від Платонівської, заснованої близько 387 р. до н.е. та скасованої імператором Юстиніаном 529 р. н.е., яка упродовж дев’яти століть збиралася в присвяченому богочесові Академові оливковому гаю поблизу Афін. Вона була одночасно гуртком вчених людей, шукачів філософської мудрості і своєрідною школою,

де у вільних бесідах навчав своїх послідовників сам Платон, а пізніше його наступники – схолярхи. В добу Ренесансу типовою для гуманістів формою організації інтелектуального життя стали академії як товариства вчених, митців, вчителів та їхніх учнів. У XVII–XVIII ст. з’явилися перші державні або королівські академії.

У нашій країні невеликі гуртки книжників, філософів, “любомудрів” виникали при окремих єпископських кафедрах і найбільших монастирях ще в середньовіччі. Острозька академія, Києво-Могилянська академія, деякі колегіуми спершу були не лише академіями – школами вищого від середніх рівня, – але й об’єднаннями найосвіченіших людей тієї доби. Засвоївши форми, вироблені на Заході, вони не відрікались і від вітчизняної спадщини, а прагнули до своєрідного синтезу західних і східних досягнень у царині духовної культури. Заснована 1595 р. Замоїська академія у Холмській землі Руського воєводства, хоч і була католицькою, мала певний позитивний вплив на культурне життя українців – православних, а пізніше й греко-католиків.

Попри важливість для історії наукових знань перших освітніх інституцій, модерна професійна наука народилася в університетах – Львівському, Харківському, Київському, Новоросійському (Одеському). Саме вчені з університетською освітою були фундаторами наукових товариств, які готували ґрунт для майбутньої академії наук. Зокрема 1873 р. в Києві почали діяти Історичне товариство Нестора Літописця та Південно-Західній відділ Географічного товариства. Засноване того ж 1873 р. у Львові товариство і перетворене 1893 р. у Наукове товариство імені Шевченка, стало найважливішим попередником Національної академії наук. Справу НТШ 1907 р. продовжило Українське наукове товариство у Києві, яке у квітні 1917 р. подало проєкт УАН. 14 листопада 1918 р. закон про її створення був підписаний гетьманом Павлом Скоропадським; першими академіками стали історик Дмитро Багалій, філо-

логи Агатангел Кримський, Микола Петров і Степан Смаль-Стоцький, юрист Федор Тарановський, економісти Михайло Туган-Барановський і Володимир Косинський, ботанік Микола Кашенко, геолог Павло Тутковський, фізик Степан Тимошенко, природознавець Володимир Вернадський. За збігом обставин, в яких відобразилися трагізм і суперечливість цієї доби, заснування Української академії наук декларовано саме в той день, коли гетьман проголосив федеративну злуку України з Росією і коли почалося антигетьманське повстання. Проте академія відразу почала діяти самостійно. 27 листопада на перших установчих зборах Президентом обрано В.Вернадського, а секретарем – А.Кримського.

1921–1936 рр. Академія мала назву Всеукраїнська академія наук. Її розквіт у 20-ті роки був не результатом революції, а своєрідним пережитком попередньої доби. Характерною рисою гуманітарних досліджень того часу залишався високий професіоналізм. Незалежно від політичних симпатій, вчені мали почуття обов'язку, розуміли важливість об'єктивності наукових досліджень. Якщо глибше глянути, майже всі тодішні академічні науковці, зокрема гуманітарії, залишалися в основі позитивістами. Поширювані вже тоді на Заході релятивістські підходи недостатньо позначилися на загальному рівні української науки, хоча нерідко модифікували традиційні погляди, змушували вчених поглиблювати свою аргументацію. ВУАН до початку політичних репресій підтримувала зв'язки із Західною Україною і зі світовою наукою. Її дійсними членами було обрано представників Наукового товариства імені Шевченка у Львові В.Гнатюка, К.Студинського, В.Щурата, Ф.Колессу, М.Возняка.

На початку 30-х років відбулася важлива організаційна реформа. Академія створювалась як товариство академіків, але з 30-х років головними структурними підрозділами стали інститути. Кардинально зменшилася питома вага фундаментальних українознавчих студій, і цей процес продовжувався

неухильно в наступні роки. Якщо в 1920 р. гуманітарії становили приблизно дві третини складу Академії, то нині їм належить кілька відсотків. Звичайно, швидкий розвиток природничих наук був не лише неминучим, а й дуже потрібним, але це мусило б відбутися не за рахунок примусового обмеження гуманітарних наук.

Створення потужних колективів вчених-гуманітаріїв у формі інститутів мало як негативні, так і позитивні наслідки, хоча позитиви не могли себе належним чином виявити в умовах централізації і бюрократизації, а також встановленого тоді безпрецедентного терору щодо незалежної творчої думки. Нагляд спецслужб був спочатку негласний, але вже у 1921 р. більшовицька влада не визнала обрання президентом М.Василенка. Від 1928 р. АН опинилася під прямим і повним контролем верхівки комуністичної партії та її знаряддя – ГПУ і його наступників НКВС, пізніше КДБ. В переломному 1930 р. Сталін, в той час вже всесильний диктатор, головним ворогом радянської влади назвав Сергія Єфремова – фактичного керівника ВУАН в 1922–1928 рр. Красномовно свідчить про це винятково цинічний і примітивно нахабний наказ із Кремля:

“Шифром Харьков – Косиору, Чубарю. Когда предполагается суд над Ефремовым и другими? Мы здесь думаем, что на суде надо развернуть не только повстанческие и террористические дела обвиняемых, но и медицинские фокусы, имевшие своей целью убийство ответственных работников. Нам нечего скрывать перед рабочими грехи своих врагов. Кроме того, пусть знает так называемая “Европа”, что репрессии против контрреволюционной части спецов, пытающихся травить и резать коммунистов-пациентов, имеют полное “оправдание” и по сути дела бледнеют перед преступной деятельностью этих контрреволюционных мерзавцев. Наша просьба согласовать с Москвой план ведения дела на суде.

2.01.1930 г.

И.Сталин”

Відомо, як Сталін боявся лікарів в кінці життя. Чи тоді, в свої 50 років він вже був щодо цього ненормальним, чи, обґрунтовуючи терор, свідомо блефував, важко сказати. Натомість патологічною, без сумніву, була ненависть його та його поплічників до “так званої Європи”, точніше – до загальнолюдських цінностей, яким, в міру своїх можливостей, служила Українська академія.

Якщо йдеться про фізику чи біологію, то пряме втручання керівників партії в науку скінчилося, в основному, зі смертю Сталіна, хоча підпорядкування науки надзавданню мілітаризації економіки СРСР, як і централізація управління під контролем Кремля – тривало до розпаду Радянського Союзу, а в брежнєвські часи було закріплене юридичним підпорядкуванням АН УРСР московській академії. В гуманітарних науках залишився безпосередній контроль партійних інстанцій, лише дещо пом’якшений в роки хрущовської відлиги. Це призвело до того, що серед істориків одні ставали кар’єристами, яких цікавила не об’єктивність, а те, як написати, щоб виконати офіційні вимоги начальства. Інші, хоч мусили прикрашати свої тексти обов’язковими цитатами, основну частину праць наповнювали фактами.

Навіть тоді, коли стали неможливими явні виступи проти офіційної політики, продовжувався в різних формах стихійний опір загалу чесних науковців тій деморалізації, яку сіяли організатори репресій. Всупереч натискові з боку циніків і невігласів, чимало вчених, якщо не більшість, зберігали почуття обов’язку, прагнення чесно служити суспільству. Саме тому АН УРСР залишилася визнаною у світі науковою інституцією.

Для західноукраїнських земель позитивні наслідки мало заснування 1951 р. Львівського філіалу АН і в його складі Інституту суспільних наук. Серед фундаторів – відомі вчені І.Крип’якевич, М.Возняк, І.Свенціцький, Л.Гумецька, М.Деркач, С.Щурат, А.Генсьорський, В.Огоновський, І.Керницький, Д.Бандрівський. Вони привнесли до новоствореного інституту

традиції Наукового товариства імені Шевченка та інших українських установ, наскільки це тоді було можливим, передавали молодшим колегам свій науковий досвід.

Історія Національної академії наук – складова частина історії українського народу. Разом з ним їй довелося пережити дуже важкі часи. Долаючи негативний вплив політики партійної влади, спрямованої, зокрема, на підпорядкування природничих інститутів завданням військово-промислового комплексу і перетворення гуманітарних у придаток пропагандистського апарату, академія збагачувала світову науку, сприяла науково-технічному прогресові, розвитку культури та економіки України. Високий науковий потенціал і авторитет Академії дозволив їй використати принципово нові можливості в роки незалежності. За ухвалою загальних зборів від 22 березня 1994 р. їй присвоєно назву Національна академія наук України. Активізувалось наукове життя у всіх відділеннях Академії, практично у всіх інститутах та інших установах, поживались міжнародні контакти.

Ні для кого не є таємницею, що 90-річний ювілей Національна академія зустріла на роздоріжжі. Вчені позбулися принизливого контролю зверху, але значною мірою втратили впевненість у завтрашньому дні. Сучасну ситуацію всебічно висвітлив академік НАНУ І.Дзюба в енциклопедичній довідці про історію і перспективи Академії. За його словами, “НАНУ повільно адаптується до нових умов. Тривають дискусії щодо її майбутнього характеру. На щастя, радикальні ідеї перетворення АН у “громадський” клуб учених і зосередження фундаментальних досліджень лише в університетах не знайшли підтримки у науковій громадськості як такі, що не відповідають реаліям і традиціям нашого суспільства і могли б призвести до дезорганізації й послаблення наукового розвитку”. В той же час глибша інтеграція наукової діяльності академій і ВНЗ стає об’єктивною необхідністю, і почасти вже відбувається; однією з її форм є надання подвійного підпорядкування регіональним

науковим центрам НАНУ й Міністерства освіти і науки, угоди про співпрацю НАНУ з окремими університетами. Фундатори Української академії наук задумували її як органічне поєднання спільноти вчених і системи науково-дослідних установ. Такий підхід історично довів життєздатність, і дотримання його основних принципів, за умов адекватної відповіді на виклики часу, залишається історично перспективним, тим більше, що потенціал Національної академії наук України дуже великий. На початок 2008 р. у її складі працювали 182 дійсні члени (академіки), 343 члени-кореспонденти та 115 іноземних членів. Загальна кількість працівників НАН України на той час становила 43 349 осіб, серед яких 19 024 науковці, в т.ч. 2568 докторів наук та 8076 кандидатів наук. Багато з них є творцями наукових шкіл, авторами нових теорій і винаходів.

Ювілей, проведений наприкінці 2008 р., став нагодою донести до громадськості аргументи про важливість Академії наук, її здатність розвивати свої найкращі традиції.

Науковий семінар

У 2008 р. продовжував діяти науковий семінар з проблем історії і культури України. На засіданнях обговорено, зокрема, традиції інституту королівської влади в Україні, початки інституційного розвитку українського національного руху в Галичині, трагедія голодомору в Україні та її відгомін в Західній Україні, тенденції сучасних українознавчих студій, питання збереження і охорони національно-культурної спадщини, деякі аспекти творчого доробку Івана Крип'якевича, особливості етнокультурного розвитку української діаспори Передкавказзя.

На засіданнях виголошено такі доповіді:

“Між станом і нацією”. Конфлікт і взаємодія колективних ідентичностей українців Кубані (Північно-Західного Кавказу) в XIX – на початку XX ст. (Дмитро Білий, Донецьк) – 28 лютого.

Спадок сторіч: пам'ятки архітектури Чернігова (Сергій Леп'явко, Чернігів) – 13 березня.

Голодомор в Україні 1932–1933 рр.: історична пам'ять і дослідницькі завдання. Співдоповіді: Механізми здійснення Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (Кім Науменко); Західна Україна та Голодомор 1932–1933 рр.: суспільна реакція, допомогова акція й міжнародний резонанс (Ярослав Папуга, Миколаїв); Політичні партії Західної України і Голодомор 1932–1933 рр. (Ігор Соляр) – 27 березня.

Король Русі і князь Володимирії Юрій Львович (до 700-річчя смерті) (Ярослав Книш) – 16 квітня.

Перша українська політична інституція в Галичині. Співдоповіді: Головна Руська Рада у боротьбі за національно-територіальну автономію Галичини (Феодосій Стеблій); Проблема еклезіяльної ідентичності греко-католиків у документах Головної Руської Ради (Олег Турій); Головна Руська Рада і Руський Собор (Мар'ян Мудрий); Питання шкільної освіти в діяльності Головної Руської Ради (Ольга Юдейко) – 16 травня.

Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. Співдоповіді: Іван Крип'якевич – дослідник історичного краєзнавства (Іван Сварник); Епістолярна спадщина Івана Крип'якевича в його особистому архіві і листування з Осипом Назаруком (Мирослава Дядюк); Чоловіки з роду Крип'якевичів (Леся Цегельська-Крип'якевич) – 24 червня.

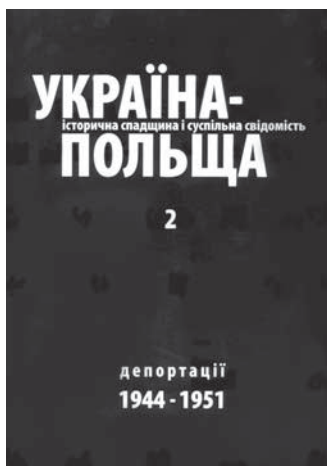
Сучасні українознавчі дослідження в системі Національної академії наук України (Ярослав Ісаєвич, Леонід Зашкільняк) – 11 грудня.

НОВІ ВИДАННЯ ІНСТИТУТУ

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 16: Ювілейний збірник на пошану Івана Патера / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – 682 с.

Колеги й учні завідувача відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України Івана Патера підготували збірник з нагоди його шістдесятиріччя. Відповідно до наукових інтересів Ювіляра більшість статей присвячені політичній, соціальній і культурній історії України XIX–XX століть.

Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Депортації 1944–1951 / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Вип. 2. – 294 с.

Подано матеріали досліджень, які розкривають передумови, хід та наслідки депортацій українців і поляків у середині XX ст. Чимало уваги присвячено польсько-українським відносинам під час Другої світової війни та в перші післявоєнні роки. Акцентовано увагу на проблемі подолання історичних стереотипів і формуванні нової якості польсько-українського співробітництва на рівні держав і соціумів у контексті політичних змін кінця XX – поч. XXI ст.

Княжа доба: історія і культура / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Відп. ред. Я.Ісаєвич. – Львів, 2008. – Вип. 2. – 280 с.

Збірник присвячено історії Галицько-Волинської держави. Розглядаються різноманітні аспекти суспільно-політичного та культурного розвитку Держави Романовичів. Значна увага приділяється міжнародним відносинам і контактам. Аналізуються джерелознавчі проблеми збереженого фонду писемних пам'яток. Опубліковано невідому і призабуту історіографічну спадщину, у якій висвітлюється історія Східної Європи княжої доби.

Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – Вип. 12. – 482 с.

Вміщено статті та публікації матеріалів з досліджень нових археологічних пам'яток заходу України, наукові розробки територіально-хронологічних проблем і культурно-історичних аспектів; розглядаються питання історії археології. Окремі статті мають узагальнюючий теоретичний характер, інші висвітлюють різні локальні аспекти стародавнього населення заходу України. Видання багатоілюстроване.

Парадигма. Збірник наукових праць / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – Вип. 3. – 464 с.

Третій випуск збірника наукових праць відділу української літератури Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України містить дослідження з історії та теорії літератури. Окремий розділ присвячено проблемам франкознавства. Збірник підготовлено у співпраці зі співробітниками кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства Львівського національного університету імені Івана Франка.

Діалектологічні студії. 7: Традиції і модерн / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей. – Львів, 2008. – 416 с.

Вміщено статті з актуальних проблем лексикології, фразеології, лінгвогеографії, фонетики та діалектного синтаксису української мови. Матеріали студій репрезентують широкий ареал дослідження сучасних українських діалектологів – від Закарпаття до Східної Слобожанщини, а також науковців із-за кордону. У збірникові традиційно подано й матеріали словничків: медичної термінології поч. ХХ ст., вербальних символів, ономастики ХVІІ ст., словнички однієї говірки.

Словник української мови ХVІ – першої пол. ХVІІ ст. – Вип. 14: “К” / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2006. – 241 с.

Черговий чотирнадцятий випуск – частина Словника української мови ХVІ – першої половини ХVІІ ст. – першої в історії української культури праці, яка подає інформацію про книжну і народнорозмовну лексику української мови цього періоду, а також семантичну, граматичну і стилістичну характеристику слів на літеру “К”. Ілюстративний матеріал

наведено відповідно до хронології, територіального поширення і жанрових особливостей писемних пам'яток. Уперше в українській історичній лексикографічній практиці у цитованому матеріалі збережено наголос слів.

Українська історична та діалектна лексика. Збірник наукових праць / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Вип. 5. – 556 с.

Наукові статті чергового випуску присвячено актуальним питанням українського мовознавства: історії мови, лексикографії, діалектології, ономастики, фразеології, стилістики та ін.

Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – Зб. 11. – 250 с.

Збірник продовжує серію наукових публікацій досліджень, документів, спогадів та інших матеріалів, які розкривають різноманітні аспекти діяльності українського визвольного руху, його структур та окремих особистостей.

Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – Зб. 12. – 220 с.

Серія наукових публікацій досліджень, документів, спогадів та інших матеріалів розкриває різноманітні аспекти діяльності українського визвольного руху, його структур та окремих особистостей. У збірнику подано дослідження, що охоплюють період 20–50-х рр. XX ст. на теренах Західної України та Закерзоння. У видання вміщено статті з історії УВО, ОУН та УПА, карально-репресивних органів СРСР.

Мацкевий Л. Археологічні пам'ятки Львова. – Львів: Логос, 2008. – 224 с.

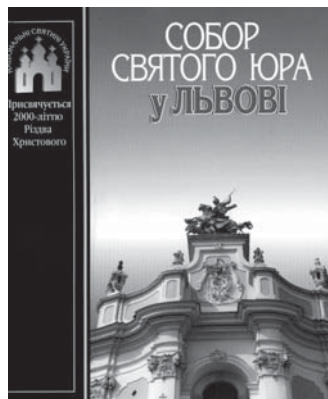
На підставі аналізу джерельного матеріалу представлено археологічні пам'ятки з території сучасного міста Львова. Описано 172 пункти, на яких зафіксовано 361 пам'ятку, що датуються від палеоліту до XX століття включно. Використано матеріали 157 фахівців, які брали участь у дослідженнях, відкрили або згадували ці пункти.

Мацкевий Л.Г., Козак В.Й. Старожитності Дрогобицького Передгір'я. – Дрогобич: Сурма. – 184 с.

Розглянуто основні етапи історії давнього населення Дрогобицького передгір'я, наводиться каталог історико-археологічних пам'яток регіону. Для археологів, істориків, краєзнавців, викладачів і студентів, а також широкого загалу.

Александрович В., Ричков П. Собор святого Юра у Львові. – Київ: Техніка, 2008. – 232 с.

Книжку присвячено багатовіковій архітектурно-мистецькій історії однієї з найвизначніших християнських святинь Львова – собору св. Юра, який упродовж сторіч був важливим осередком духовного й культурного життя в Україні та Білорусії. На підставі значного масиву літературних, музейних та архівних джерел всебічно висвітлюються суспільно-історичні обставини створення та еволюції Святоюрського

ансамблю, розповідається про архітектурно-стилістичні особливості храму та всього комплексу споруд, які разом з високоавторитетними творами скульптури, малярства, ливарництва й ковальства належать до найкращих здобутків української та європейської культури.

Войтович Л., Целуйко О. Правлячі династії Європи. Генеалогічно-хронологічний довідник / Львівський національний університет ім. І.Франка, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Біла Церква, 2008. – 458 с.

У довіднику подано генеалогічні розписи та довідкова інформація про панівні (імператорські, королівські, князівські, герцогські) династії Європи від раннього середньовіччя до початку ХХІ ст. Розписи складено на підставі власних генеалогічних досліджень (Рюриковичі, Гедиміновичі, Джучиди) та генеалогічних студій провідних європейських фахівців.

Das Lemberger Irmologion. Die älteste liturgische Musikhandschrift mit Fünfliniennotation aus dem Ende des 16. Jahrhunderts / Herausgegeben und eingeleitet von J.Jasinovs'kyj, Übertragen und kommentiert von C.Lutzka (Bausteine zur Slawischen Philologie und Kulturgeschichte. Reihe B: Editionen, Band 24). – Köln, Weimar, Wien: Böhlau, 2008, LIX+509 S.

“Львівський Ірмологіон” є першою у слов'янському світі факсимільною публікацією нотолінійної пам'ятки. Видання супроводжується коментарями професора Крістіана Ганніка, професора Юрія Ясіновського і магістра Кароліни Луцької, містить стислий інципітний покажчик змісту Львівського ірмолая, а також його грецькі відповідники. Така публікація є доброю підставою для наукових досліджень на стику літургійних, філологічних та музикознавчих студій.

В'ятрович В., Забілий Р., Дерев'яний І., Соболев П. Українська Повстанська Армія. Історія нескорених /

Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Відп. ред. В.В'ятрович. – Львів, 2008. – 352 с.

Серед літератури, присвяченої діяльності УПА, ця книга претендує на особливе місце. Тут читач знайде структурований і лаконічний виклад історії повстанської боротьби, а також опис повсякденного життя учасників визвольного руху. Видання ілюстроване великою кількістю унікальних фотографій, документами і свідченнями учасників. Специфіка кількарівневого тексту допоможе побачити цілісну картину повстанського руху, зрозуміти його місце і роль в українській та світовій історії.

Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Ілюстрована історія. – Львів; Івано-Франківськ: “Манускрипт-Львів”, 2008. – 534 с.

Ювілейне, багатоілюстроване видання, присвячене 90-й річниці утворення ЗУНР, стало результатом творчої співпраці великого колективу вчених ВНЗ і академічних установ Львова, Івано-Франківська, Києва, Чернівців, Тернополя, Ужгорода. Серед провідних авторів – історики М.Литвин та І.Соляр. Книга є спробою сучасного осмислення важливих, складних і суперечливих сторінок історії українського національного державотворення ХХ століття, певного узагальнення здобутків української історіографії у вивченні цієї тематики за роки незалежної України.

Діагноз КГБ: шизофренія: інтерв'ю Юрія Зайцева з Ганною Михайленко / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Вступна стаття, упоряд. і ред. Ю.Зайцева. – Львів, 2008. – 240 с. [Серія: Усна історія України ХХ ст., № 4].

Розповідь колишньої політув'язненої Ганни Михайленко та публікація архівних документів КГБ порушують одну з

малодосліджених в українській історіографії проблем використання психіатрії в боротьбі з опонентами комуністичного режиму в СРСР. “Логікою” цинічного застосування цього жорстокого покарання було: “Тільки шизофренік може виступати проти найдемократичнішого ладу в історії світової цивілізації”. Відтворювані події розгортаються на широкому тлі національно-визвольної боротьби українського народу за свою державність у другій половині XX ст. Видання ілюстроване світлинами та містить велику кількість репродукцій оригінальних матеріалів з архіву СБУ.

“Трім”. Полковник УПА Микола Твердохліб. Спогади і матеріали. Упоряд. Р.Грицьків. – Торонто; Львів: “Літопис УПА”, 2008. – 128 с.

Видання присвячене полковникові Української Повстанської Армії Миколі Твердохлібу – “Грому”. Крізь призму спогадів безпосередніх учасників подій та інших матеріалів у збірнику зображено життя і діяльність видатного повстанського командира, а також висвітлено національно-визвольну боротьбу 1930–1950-х років у Карпатах.

Життя і діяльність Степана Бандери: документи й матеріали. Ред. і упоряд. М.Посівнич. – Тернопіль: Астон, 2008. – 448 с.

На підставі спогадів та документів описано боротьбу Організації Українських Націоналістів, показано роль ОУН та її лідера у тогочасних суспільно-політичних процесах в Україні і світі. Крім того, читач зможе довідатися про родинне, шкільне, студентське оточення, в якому формувався майбутній Голова Проводу ОУН. Опубліковано ряд важливих матеріалів і документів про життя і діяльність Степана Бандери на еміграції. Видання доповнюють біографічні відомості про інших діячів визвольного руху, а також вибрана бібліографія про Степана Бандеру.

Посівнич М. Нескорений командир. – Торонто; Львів: “Літопис УПА”, 2008. – 79 с. [Серія “Події і люди”. Кн. 1].

Висвітлено життєвий шлях провідного члена ОУН та Головного командира УПА Романа Шухевича, незламного лідера національно-визвольної боротьби українського народу. Зображено родинне, шкільне та студентське оточення, охарактеризовано його роль в тогочасних суспільно-політичних процесах. Для Шухевича справою всього життя було військове мистецтво та вишкіл повстанців. Стати блискучим командиром йому допомогли активна діяльність у “Пласті”, заняття спортом, служба у польській армії, навчання в німецькій військовій академії в Мюнхені, участь як поручника у формуванні Карпатської Січі, як сотника в Дружинах Українських Націоналістів, як підполковника і потім генерала в УПА.

Посівнич М. Життя присвячене свободі. – Торонто; Львів: “Літопис УПА”, 2008. – 112 с. [Серія “Події і люди”. Кн. 3].

Роль особистості в історії досі є однією з найбільш дискусійних проблем для вчених. Важко заперечити, що воля та діяльність окремої людини здатні переломити, здавалося б, закономірний хід подій. Життя багатьох історичних осіб є яскравим підтвердженням цього факту. Однією з найменш вивчених постатей українського визвольного руху, як не дивно, залишається й досі постать Провідника ОУН Степана Бандери. Життєвий шлях борця за волю поки що не здобув належної уваги з боку істориків в незалежній Україні. Сподіваємося, що дослідження буде одним з тих якісних кроків в осмисленні постаті С.Бандери як людини, теоретика, творця й інтерпретатора націоналістичної ідеології ОУН 1930–1959 рр.

Федун Петро-“Полтава”. Концепція Самостійної України. Т. І. Твори / Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України; Галузевий державний архів Служби безпеки України. Упоряд. і відп. ред. М.Романюк. – Львів, 2008. – 720 с.

Двотомник праць Петра Федун-“Полтави”, видатного ідеолога Організації Українських Націоналістів, містить статті й матеріали теоретичного та публіцистичного характеру, а також велику епістолярну спадщину.

У творах, що увійшли до першого тому, розкрито основні програмні засади українського визвольного руху 1940-х – 1950-х років, викладено оригінальне бачення історичного процесу ХХ ст., окремих актуальних суспільно-політичних та культурних явищ і подій. Більшість текстів публікується за матеріалами державних і громадських архівів, частину надруковано з важкодоступних видань. Том супроводжується науково-довідковим апаратом, містить ілюстративний додаток.

Грицак М. Скарби гуцульського говору: Росішка (вівчарство у текстах) / Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. – Львів, 2008. – 320 с. [Серія “Діалектологічна скриня”].

Книга містить записи діалектного мовлення мешканців села Росішка Рахівського району Закарпатської області, які займалися традиційним полонинським пастухуванням. У діалектних текстах та лексикографічних статтях розкрито основні поняття, пов’язані з вівчарством, описано традиції і звичаї пастухування Рахівщини. Подано також індекс реєстрових слів та покажчик тематики текстів.

Дидик-Меуш Г. Українська медицина. Історія назв / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – 400 с.

Українська медична лексика XVI–XVIII ст. вперше стала об'єктом монографічного дослідження в широкому історичному контексті – еволюція писемності від пам'яток києво-руського мовного періоду до новітніх медичних словників. Аналіз лексем супроводжують історичні, культурологічні й етимологічні довідки, лексичні паралелі з інших мов, діалектні відповідники.

Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – 224 с. [Серія “Діалектологічна скриня”].

Словник містить близько 7 тисяч діалектизмів та репрезентує мовлення мешканців сіл Вижного Березова, Середнього Березова, Нижнього Березова та Бані-Березова Косівського району Івано-Франківської області. Як ілюстрації до словникових статей використано і зразки живого мовлення, і березівські співанки. У додатку подано чоловічі й жіночі імена та прізвиська мешканців, а також місцеві географічні назви.

Полюга Л. Повний словник антонімів української мови / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, Український мовно-інформаційний фонд. – Київ: “Довіра”, 2008. – Вид. 4. – 510 с.

У четвертому виданні подані антоніми різного типу; в словникових статтях тлумачаться їх значення, наводяться зразки сполучуваності з іншими словами, антонімічні стійкі словосполучення та фразеологізми, приклади їх використання в текстах творів, висловах, відомості про антонімічну синонімію, споріднені антонімічні пари. Окремими частинами книги є “Покажчик антонімічних пар”, “Антонімія префіксів”, “Антонімія суфіксів”, “Антонімія компонентів складних слів”, “Синоніми компонентів антонімічних пар”.

Шило Г. Наддністрянський регіональний словник / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Відп. ред. Л.Полюга, Н.Хобзей – Львів, 2008. – 288 с.

Словник фіксує розмаїття лексики та фразеології (близько 10 тис. одиниць) наддністрянського говору, зібраних у понад 500 населених пунктах Львівської, Тернопільської та північних районах Івано-Франківської областей. Це багаторічна праця доктора філологічних наук, професора Гаврила Федоровича Шила. Словник було створено за життя професора, але з різних причин не опубліковано.

Ястремська Т. Традиційне гуцульське пастухування / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – 424 с. [Серія: “Діалектологічна скриня”].

У монографії вперше впроваджено до наукового обігу лексику гуцульського говору відгінного пастухування як структурно зорганізовану цілість, подано опис семантики, мотивації, географії відповідних лексем, наведено історичні й етимологічні довідки для більшості аналізованих назв. Книга містить “Словник пастушої лексики гуцульського говору”, лінгвістичні карти та діалектні тексти.

Шкраб'юк П. Сто кроків до Храму: невідоме про відоме / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України; ГО “Інститут національної пам'яті”. – Львів, 2008. – 436 с.

До книги увійшли сто вибраних есеїв про внесок творців українського походження до світової культури, про героїку і поезію подвижників новітньої доби, а також ювілейні цикли про духовно-державницькі погляди Івана Франка, історію хрещення Руси-України, історію Галицької митрополії та інші теми.

Ільницький М. На перехрестях віку. Збірник наукових праць. У 3-х кн. / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України; Львівський національний університет

ім. І.Франка. — Київ: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. — Кн. 1. — 838 с.; Кн. 2. — 703 с.

І ось, “через сорок із лишком років послідовної праці, настає час попереднього підбиття підсумків. А вони вагомі, як пересвідчиться читач пропонованого тритомовика. Напевне ж, у ньому подано не весь доробок, а насамперед те, що автор уважав цікавим на сьогодні й репрезентативним для себе. Отож маємо і рецензії і статті “раннього” Ільницького, які не всі однаковою мірою витримали іспит часом, і розлогіші праці пізніших часів, і численні передмови до видань класиків, і звертання до спадщини забутих та “проскрибованих” українських письменників, і спогади про сучасників. Уважний читач відкриє для себе небуденний світ спостережень і розважань вдумливого дослідника, і навіть ті, хто й раніше стежив за його літературознавчим словом, будуть приємно подивовані тим, який цей світ широкий. А головне — і в цьому насамперед цінність таких видань — тут оживає багата картина літературного життя в його конкретності та кваліфікованій інтерпретації; нам допомагають прилучитися до відчуття цієї цілості, яку ми не завжди охоплюємо; нам нагадують про те, чого не слід забувати”.

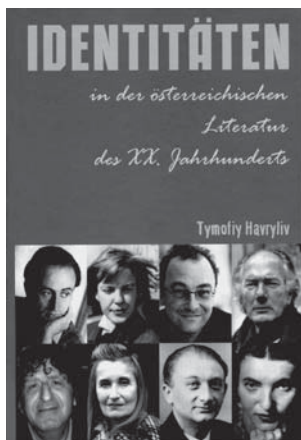
Іван Дзюба. З передмови “Микола Ільницький: діапазон зацікавлень і коректність інтерпретацій” до 3-томового видання праць М.Ільницького “На перехрестях віку”.

Ільницький М., Будний В. Порівняльне літературознавство. Навчальний посібник / Львівський національний університет ім. І.Франка. — Львів, 2008. — 430 с.

У підручнику висвітлено теоретичні та методологічні питання порівняльного літературознавства, охоплено широкий діапазон понять, концепцій і методик класичної та сучасної компаративістики, які допомагають пізнати місце національної літератури в міжкультурних контактних та типологічних зв'язках.

Havryliv T. Identitäten in der österreichischen Literatur des XX. Jahrhunderts / Bildungsministerium der Ukraine, Nationale Ivan Franko universität zu Lviv. – Lviv, VNTL – Klasyka, 2008. – 408 S.

Гаврилів Т. Ідентичності в австрійській літературі XX сторіччя. – Львів: ВНТЛ – Класика, 2008. – 408 с.

На прикладі вибраних текстів австрійської літератури XX ст. – віршів П.Целяна, Р.Ауслендер, І.Бахманн, Р.Шинделя, прози Й.Рота, Е.Канетті, Е.Єлінек, Р.Менассе і драматургії Т.Бернгарда висвітлюється ідентичнісна проблематика. Досліджується ідентичність особи, художнього тексту, а також зв'язки між ними. Монографія написана німецькою мовою і пропонує науково-практичний погляд на коло проблем, яке теоретично опрацьовується в габілітаційному дослідженні.

Портнов А. Наука у вигнанні: наукова і освітня діяльність української еміграції в міжвоєнній Польщі (1919–1939) / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, Інститут європейських досліджень, Харківське історико-філологічне товариство. – Харків: ХІФТ, 2008. – 256 с.

Автором здійснено спробу реконструкції інституційної історії наукової та освітньої діяльності української політичної еміграції в міжвоєнній Польщі. На внутрішньополітичному та геополітичному тлі описана освітня діяльність у таборах інтернування армії УНР, історія Студіум православного богослов'я Варшавського університету та Українського наукового інституту у Варшаві. Проаналізовано участь у цих процесах В.Біднова, Д.Дорошенка, В.Заїкина, О.Лотоцького, І.Огієнка, І.Фещенка-Чопівського та інших учених-емігрантів.

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України у 2007 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – 196 с.

Бюлетень за 2007 рік містить інформацію про наукову діяльність установи, її відділів та всіх працівників, бібліографію публікацій, відомості про захист дисертацій та інші матеріали.

Василь Горинь. Бібліографічний покажчик / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, Шашкевичівська комісія. Уклад. Л.Кужель; упоряд. і ред. М.Дубас; відп. ред. Ф.Стеблій. – Львів, 2008. – 100 с.

Бібліографічний покажчик друкованих праць Василя Гориня, підготовлений до 70-річчя від дня народження знаного українського літературознавця, дослідника естетики та історіософії. У покажчику відображено основні етапи життя та наукової праці вченого, подано бібліографічний опис (хронологічний та алфавітний) книг, статей, рецензій та інших публікацій. Охоплено науковий доробок В.Гориня за 1967–2008 рр., подано бібліографію літератури про його науково-організаційну і редакторську діяльність.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

ВІДДІЛ АРХЕОЛОГІЇ

Впродовж багатьох десятиліть відділ археології є єдиним академічним осередком археологічної науки заходу України. У відділі працюють двоє докторів, шість кандидатів наук, шість молодших наукових співробітників без наукового ступеня, п'ять лаборантів. Протягом 2008 р. працівники відділу провели плідну дослідницьку та організаційну роботу за новою науковою темою “Культурно-історичні процеси у Західній Україні від кам'яної доби до раннього середньовіччя”.

Науковці здійснили польові дослідження пам'яток практично всіх хронологічних періодів стародавньої історії – від палеоліту до пізнього середньовіччя і нового часу. Охоплено широка географічна палітра – від Закарпаття до Волині, Поділля і Буковини.

Уже традиційно львівські археологи мають значні здобутки в розкопках палеолітичних стоянок. Минулого року продовжувалося подальше вивчення стоянок Єзупіль І і Галич І (неподалік Івано-Франківська). За попередні роки досліджень ці пам'ятки дістали заслужене визнання серед спеціалістів європейського рівня. Саме тому ці матеріали були включені в програму Українсько-польського археологічно-геологічного семінару “Проблеми палеоліту України і палеогеографічних досліджень лесових стоянок”, який пройшов 26–29 серпня 2008 р. на базі Дністерського стаціонару Львівського національного університету ім. Івана Франка у смт. Єзупіль. Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України був одним із організаторів семінару, на якому О.Ситник виголосив

доповідь “Палеолітичні стоянки Галицького Придністер’я у контексті досліджень палеоліту України”. Від відділу археології брали участь: Л.Мацкевий, Р.Коропецький, А.Гавінський, Н.Булик, В.Ляска, Я.Яковишина, Л.Чорнописька, О.Томенюк.

Літній сезон робіт Палеолітичної експедиції був присвячений підготовці повноцінних геологічних розрізів на стоянках і відкриттю невеликих площ з культурними шарами палеолітичних поселень Єзупіль I (шари II–III) і Галич I (шари I–III).

Крім того, Палеолітична експедиція провела розвідкові роботи в околицях сіл Маріямпіль і Довге Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. і виявила нові верхньопалеолітичні стоянки з культурними шарами (О.Ситник, Р.Коропецький, А.Гавінський, Н.Булик, Я.Яковишина).

Прикарпатська експедиція під керівництвом Л.Мацкевого провела охоронно-рятувальні дослідження в Івано-Франківській області. Зокрема, в Долинському р-ні відкрито шість пам’яток XVI–XVIII століть, Коломийському р-ні – поселення трипільської культури, в Тлумацькому р-ні – шість пунктів знахідок періоду палеоліту–мезоліту.

Аспірант А.Гавінський вів розвідкові роботи в басейні р. Ставчанки і Щирця (Пустомитівський р-н Львівської обл.). Він відкрив і частково дослідив десяток пам’яток періоду неоліту–єнеоліту (6–3 тис. до н.е.), які мають надзвичайно широку перспективу.

Д.Павлів зробив оглядову поїздку на пам’ятки археології в Івано-Франківській обл., що пов’язані з солеварінням. Подорож проведено спільно з А.Гардінгом (Великобританія), В.Кавруком (Румунія), Й.Кобалем (Україна, Ужгород).

У квітні і жовтні 2008 р. працівники інституту (Д.Павлів, В.Петегирич, А.Гавінський, І.Принада) брали участь у спільній українсько-польській експедиції, яка вивчала проблеми заселення Калуського р-ну Івано-Франківської обл. та Жидачівського р-ну Львівської обл. носіями культури ліщастого посуду та інших культур 5–3 тис. до н.е. Зокрема, відкрито

25 курганів і 20 різночасових поселень. Обстежено одне з Которинських городищ Жидачівського р-ну та поселення Тростянець Миколаївського р-ну Львівської області.

Активну польову діяльність у 2008 р. розгорнув Ю.Лукомський. Він керував з січня по серпень (майже шість місяців) архітектурно-археологічними дослідженнями на вул. І.Федорова 23, 25 у Львові, здійснював нагляд за будівельними роботами по вул. Краківській 22, Павла Римлянина 1, Сербській 3, брав участь в дослідженнях решток церкви Св. Духа у Львові. Водночас, Ю.Лукомський у червні–листопаді 2008 р. був учасником комплексних досліджень Десятинної церкви у Києві, які веде архітектурно-археологічна експедиція Інституту археології НАН України (керівник Г.Івакін).

Важливі відкриття випали на долю експедиції, якою керував М.Бандрівський. У 2008 р. він провів рятувальні розкопки поховальної пам'ятки періоду раннього заліза біля с. Коцюбинчики Чортківського р-ну Тернопільської обл., де відкрито своєрідний поховальний комплекс.

В.Войнаровський вів археологічні розвідки у Сокальському та Кам'янко-Бузькому р-нах Львівської обл., детально обстежив околиці Червонограда.

Широкий резонанс у Львові викликали дослідження фундаментів церкви Святого Духа та прилеглої території на вул. Коперніка 36, які велися під керівництвом В.Оприска (спільно з кафедрою археології та історії стародавнього світу Львівського університету та НДЦ РАС Інституту археології НАН України). Ці розкопки встановили час і умови спорудження цієї важливої пам'ятки архітектурно-сакрального мистецтва.

Відділ продовжив видання наукового щорічника “Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині”. У 2008 р. опубліковано випуск 12, присвячений 80-річчю відомої дослідниці, організатора науки і культурно-громадського діяча, д.і.н., професора Лариси Іванівни Крушельницької.

Розвиткові археологічної науки західноукраїнського регіону сприяє організація і проведення щорічних міжнародних конференцій “Археологія заходу України”, започаткованих у 2004 р. Проведено уже п’яту конференцію у травні 2008 р., яка, як і попередні, вийшла поза регіональні межі і охопила терени Південно-Східної Польщі, Північної Словаччини, Південної Білорусії й Росії. До доповідей, дискусій і синтетичних висновків археологічних досліджень зголосилося понад 50 науковців. Ці форуми уже знані в Центральній і Східній Європі. З кожним роком географія учасників конференції розширюється.

У 2008 р. вийшли у світ дві монографічні публікації Л.Мацкевого (“Археологічні пам’ятки Львова”, “Старожитності Дрогобицького Передгір’я”), працівники відділу опублікували 73 статті у наукових збірниках обсягом понад 50 друкованих аркушів.

Майже всі науковці відділу результативно співпрацюють зі своїми колегами з-за кордону: Польщі, Росії, Німеччини. Підписано чотири міжнародні угоди про наукову співпрацю з науково-освітніми закладами Польщі і Росії.

ПУБЛІКАЦІЇ

Ситник О.С.

Мікоксський культурний горизонт Єзуполя І і деякі проблеми техніко-типологічного аналізу індустрій Придністров’я // Кам’яна доба України: Зб. наук. статей. – Київ, 2007. – Вип. 10. – С. 40–61.

Mousterian artifacts from the unique Vistulian loess-palaeosol sequence at Kolodiiv (East Carpathian Foreland, Ukraine) // Geological Quarterly. – 2007. 51 (2). – P. 189–192 [співавтор.: A.Boguckij, M.Lanczont].

Дослідження пам’яток доби палеоліту у 2007 році // Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України в 2007 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – С. 45–48.

Молодове V – 11-й шар мустьє: класифікація знарядь та заготовок // Матеріали та дослідження з археології Прикарпаття та Волині. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 16–40.

Палеолітична пам'ятка Єзупіль III // Там само. – С. 214–242 [співавт.: Р.Коропецький, А.Богущький, М.Ланчонт, Я.Кусяк].

Напрями наукової діяльності професора Андрія Богущького // Андрій Богущький: Бібліографічний покажчик. – Львів, 2008. – С. 9–17 [співавт.: Й.Свинко, М.Ланчонт].

Польові дослідження Львівського відділу Інституту археології АН УРСР (1940–1950) // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2007. – Вип. 10. – С. 254–287.

Wiek i środowisko osadnictwa paleolitycznego środkowej części Podkarpackia ukraińskiego // Природно-історична спадщина Старуні: Тези доп. Другої міжнарод. наук. конференції: “До сторіччя першої знахідки мамонта і волохатого носорога в Старуні у 1907 р.” – Старуня; Львів; Івано-Франківськ; Краків, 2008. – С. 149–155 [співавт.: A.Boguckij, B.Holub, M.Łanczont, T.Madeyska].

Бандрівський М.С.

Етнокультурна ситуація на заході України у постгавський час: голіградська культура й пам'ятки латорицької групи (проблеми хронології й періодизації) // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 127–161.

Лариса Крушельницька: життя віддане науці // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 11–15.

Лариса Крушельницька (до 80-ліття з дня народження) // Вісник НТШ. – Львів, 2008. – Ч. 39. – С. 42–44.

Роль казана в релігійній практиці населення Українського Правобережжя у пізній період епохи бронзи // Історія релігій в Україні. – Наук. щорічник. – Львів, 2008. – Кн. 1. – С. 14–44.

Чортовець – нова пам'ятка пізнього періоду епохи бронзи на заході України” // Ямгорів. Літературно-краєзнавчий і мистецький альманах. – Городенка, 2006–2008. – Число 15. – С. 21–28.

Булик Н.М.

Консерваторство археологічних пам'яток у Східній Галичині у XIX – на початку XX ст. // Охорона культурної спадщини в

Україні: історія, теорія, практика. (Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції). – Тернопіль, 2007. – С. 72–76.

Археологічні колекції у музеях Львова (1823–1914) // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 407–428.

Войнаровський В.М.

Верхнє Побужжя як Балто-Чорноморське роздоріжжя (І тис. н.е.) // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 170–181.

Маловідомі артефакти – хронологічні індикатори І тис. н.е. із Буковини та Галичини // Археологічні студії. – Чернівці; Київ, 2008. – Вип. 3. – С. 98–117.

Пам'ятки V ст. Середнього Придністров'я // Старожитності Верхнього Придністров'я. Ювілейний збірник на честь 60-річчя Ю.М.Малєєва. – Київ, 2008. – С. 25–26.

Гавінський А.М.

Керамічний комплекс культури лійчастого посуду з поселення Малі Грибовичі (із фондів Львівського історичного музею) // Наукові записки / Львівський історичний музей. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 39–49 [співавт. М.Піцишин].

Гупало В.Д.

Дослідження крипти № 2 у колишньому бернардинському костелі у Дубні // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2007. – Вип. 10. – С. 228–247.

[Переклади анотацій з польської мови на російську]: Materiały i sprawozdania Rzeszowskiego ośrodka archeologicznego. – Rzeszów, 2007. – Т. XXVIII.

Дослідження крипти № 4 у колишньому бернардинському костелі в Дубні // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 324–341.

[Рец. на]: Drażkowska A. Odzież dziecięca w Polsce w XVII i XVIII wieku. – Toruń, 2007. – 260 s. // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 477–482.

Конопля В.М.

Кременярство висоцької культури // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 103–126 [співавт. Я.Онищук].

Кременеві серпи із Старого Яричева // Там само. – С. 387–389 [співавт. Д.Павлів].

Пам'ятки доби каменю на р. Липка поблизу Млинова // Млинів: історико-краєзнавчі дослідження. – Млинів, 2008. – С. 3–5.

Давньоруське село Млинівщини // Там само. – С. 17–20 [співавт. П.Довгань].

Млинівський енкалпійон // Там само. – С. 21–22 [співавт. В.Петегрич].

Кременеві сокири періоду енеоліту з території Львова // Наукові записки Львівського історичного музею. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 3–7.

Архітектурно-археологічні дослідження на площі Івана Підкови у Львові // Там само. – С. 50–58 [співавт.: Ю.Лукомський, Р.Могитич, О.Овчінніков].

Niektóre typy schyłkowoneolitycznych toporów kamiennych jako potencjalne wyznaczniki międzykulturowych szlaków komunikacyjnych Bałtycko-pontyjskiego międzymorza // Szlaki międzymorza: Bałtyk-Bug-Boh-Pont (od III połowy I tys. przed Chr.) – Poznań. – S. 35–36 [співавт.: Є.Лібера, Я.Соберай].

Коропецький Р.Р.

Палеолітична пам'ятка Єзупіль III // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 214–242 [співавт.: О.Ситник, А.Богущий, М.Ланчонт, Я.Кусяк].

Лукомський Ю.В.

Дослідження Десятинної церкви 2006 р. // Археологічні дослідження в Україні 2005–2007 рр. – Київ; Запоріжжя, 2007. – С. 188–194. [співавт.: Г.Івакін, В.Козюба, О.Комар, О.Манігда, Д.Йолшин].

Досвід застосування тахеометричної зйомки у дослідженнях архітектурно-археологічних об'єктів // Там само. – С. 459–464 [співавт.: М.Дараган, Д.Йолшин].

Нові дослідження Десятинної церкви та Чернігівський Спас (розкопки 2005–2006 рр.) // Чернігів у середньовічній та ранньомодерній історії Центрально-Східної Європи. – Чернігів, 2007. – С. 166–180. [співавт.: Г.Івакін, О.Іоаннісян, Д.Йолшин].

Загадкове жіноче поховання в Успенському соборі давнього Галича // Там само. – С. 310–321.

Архітектурно-археологічні дослідження на площі Івана Підкови у Львові // Наукові записки Львівського історичного музею. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 50–55 [співавт.: В.Конопля, Р.Могитич, О.Овчинніков].

Ляска В.М.

Планувальна структура Галича XI–XIII ст.: історія досліджень // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 467–476.

Мацкевий Л.Г.

Археологічні дослідження у Старуні: підсумки та перспективи // Природно-історична спадщина Старуні. Тези доп. Другої міжн. наук. конференції “До сторіччя першої знахідки мамонта і волохатого носорога в Старуні у 1907 р.” – Старуня; Львів; Івано-Франківськ; Краків, 2008. – С. 81–86 [співавт. Г.Панахид].

Питання заселення та природного середовища Карпатського регіону в палеоліті–мезоліті // Там само. – С. 87–92.

Дослідник давньої архітектури Іван Могитич // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 454–457 [співавт. Р.Могитич].

Найдавніше минуле Долинського району Івано-Франківської області // Там само. – С. 22–30.

Підсумки та перспективи археологічних досліджень у с. Старуня // Там само. – С. 242–266 [співавт.: І.Кочкін, Г.Панахид].

Деякі підсумки складання сучасної карти археологічних пам’яток Львова // Історичні пам’ятки Галичини. – Львів, 2008. – С. 257–262.

До питання про мезоліт і палеоекологію Галицько-Тлумацького Подністер’я // Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України. – Галич, 2008. – С. 38–47 [співавт. Г.Панахид].

Микола Демедюк – людина, науковець, педагог і громадський діяч // Млинів: історико-краєзнавчі дослідження. – Млинів, 2008. – С. 86–89.

Наукова конференція “Плейстоцен-голоцен Прикарпаття” (м. Львів, 12 грудня 2007 р.) // Наукові записки Державного природознавчого музею. – Львів, 2008. – Вип. 24. – С. 247–249 [співавт. Г.Панахид].

Роботи Львівської обласної експедиції 2007 року // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2007 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – С. 48–51.

Роботи Прикарпатської експедиції 2007 року // Там само. – С. 52–55.

Розвідка в околицях Чортівця // Ямгорів. Літературно-краєзнавчий і мистецький альманах. – Городенка, 2006–2008. – Число 15. – С. 113–118.

Археологічна карта Долинського району // Археологічними та сакральними стежками Долинщини. – Долина, 2008. – С. 10–21.

Найдавніше минуле Долинського району Івано-Франківської області // Там само. – С. 22–30.

Багатогранність таланту (до 75-річчя І.Р.Могитича) // Там само. – С. 71–86.

Чорноморсько-Середземноморський коридор упродовж останніх 30 тис. років // Археологія. – Київ, 2008. – № 1. – С. 109–111 [співавт. Г.Панахид].

Оприск В.Г.

Скарб срібних монет з вул. Клепарівської у м. Львові // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 393–406 [співавт. В.Рожко].

Павлів Д.Ю.

Ульвівецькі келихи // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 68–102.

Кременеві серпи із Старого Яричева // Там само. – С. 387–389 [співавт. В.Конопля].

Archeologiczna prospekcja terenowa nad górnym Dniestrem w północno-wschodniej części międzyrzecza Siwki i Swicy // Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności rok 2006/2007. – Kraków, 2008. – S. 330–335 [співавт.: Я.Махнік, В.Петегірич, В.Пастеркевіч, А.Пелісяк].

Пеняк П.С.

В.Б. Антонович – видатний дослідник Волині // Наукові засади збалансованого розвитку регіону. Науковий збірник “Велика Волинь”. – Житомир, 2008. – Вип. 40. – С. 320–322 [співавт. М.Олашин].

Даніель Крман про Україну і Закарпаття // *Naš kulturno-historický kalendar* 2008. – Ужгород, 2008. – С. 38–42.

Дослідження пам'яток I тис. до н.е. на трасі будівництва газопроводу Уренгой–Ужгород // *Зб. наук. статей викладачів кафедри суспільних дисциплін Закарпатського державного університету*. – Ужгород, 2008. – Вип. 2. – С. 79–103.

Житлове будівництво давніх слов'ян Тисо-Дунайського басейну // *Там само*. – С. 104–118.

Із історії археологічних з'їздів // *МДАПВ*. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 435–437.

Петегирич В.М.

Коментар [до статті М.Грушевського “Ковтки “київського типу” у сучасних кавказців”] // Михайло Грушевський. Твори у 50 томах. – Т. 7: Серія історичні студії та розвідки (1900–1906). – Львів, 2005. – С. 631.

Коментар [до статті М.Грушевського “Огляд праць Н.Кондакова з історії староруської штуки”] // *Там само*. – С. 654–657.

До 70-річчя академіка НАН України Ярослава Дмитровича Ісаєвича // *Бюлетень Західного наукового центру. – ЗНЦ НАН України і МОН України*. – Львів, 2006. – С. 137–141.

Найдавніше слов'янське житло у Львові // *Наш Львів. Альманах*. – Львів, 2006. – Ч. 1. – С. 30–31.

Нумізматичні пам'ятки середньовічного Львова (монетні знахідки, виявлені під час археологічних досліджень у 1992 р.) // *Львівські нумізматичні записки*. – 2006. – № 3. – С. 43–48 [співавт. Р.Шуст].

Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7 [статті: “Годловський Казімеж”. – С. 60–61; “Гурба Ян”. – С. 108; “Давид-Городок”. – С. 111–112; “Данилів”. – С. 200].

Archeologiczne badania w Bykowie koło Drohobycza i na Wysoczyźnie Wojniłowskiej między rzekami Siwką a Łomnicą // *Rocznik PAU* 2006/2007. – Kraków, 2007. – S. 311–325 [співавт.: Я.Махнік, Д.Павлів, В.Пастеркевіч].

Wspólne polsko-ukraińskie badania nad pradziejami dorzecza górnego Dniestru / Gemeinschaftliche polnisch-ukrainische Forschungen zur Vorgeschichte des oberen Dnjestrgebietes // *U źródeł*

Europy Środkowo–Wschodniej: pogranicze polsko-ukraińskie w perspektywie badań archeologicznych / Frühzeit Ostmitteleuropas: Das polnisch-ukrainische Grenzgebiet aus archäologischer Perspektive. – Rzeszów, 2007. – S. 11–33 [співавт.: Я.Махнік, Д.Павлів].

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України // Енциклопедія Львова. – Львів, 2008. – Т. 2. – С. 558–661 [співавт. М.Литвин].

Княжий Любомль // Наукові записки Національного університету “Острозька Академія”. Історичні науки. – Острог, 2008. – Вип. 10. – С. 42–47.

Літописна Муравиця: історія вивчення, здобутки та невирішені питання // Млинів: історико-краєзнавчі дослідження. – Млинів, 2008. – С. 15–17.

Млинівський енколпійон // Там само. – С. 21–22 [співавт.: В.Конопля].

Розвиток сільського господарства у Надбужанщині за доби раннього середньовіччя // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 200–213.

Archeologiczna prospekcja terenowa nad górnym Dniestrem w północno-wschodniej części międzyrzecza Siwki i Swicy // Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności rok 2006/2007. – Kraków, 2008. – S. 330–335 [співавт.: Я.Махнік, Д.Павлів, В.Пастеркевич, А.Пелісяк].

Романова Д.Я.

Пам'яті Романа Багрія (1.12.1927–1.09.1993) // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2007 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – С. 61–64.

Томенюк О.М.

Внесок Юрія Полянського в сучасну науку // Матеріали ІХ всеукраїнської студентської наукової конференції “Реалії, проблеми та перспективи розвитку географії в Україні”. – Львів, 2008. – С. 110–116.

Палеогеографічні та археологічні дослідження Юрія Полянського // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 438–443.

Цигилик В.М.

До питання етнокультурної ситуації у Верхньому Подністров'ї в першій половині I тис. н. е. // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 162–169.

Чорнописька Л.П.

Професор Юрій Шумовський (до 100-річчя з дня народження) // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 444–447.

Яковишина Я.М.

Деякі аспекти класифікації трипільської кераміки (історіографія питання) // МДАПВ. – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 458–466.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ

Ситник О.С.

Нові дослідження багатошарової палеолітичної стоянки Великий Глибочок I // XXIV konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2007 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешів, 5–6 березня 2008 р.) (співдоп.: Н.Булик, Р.Коропецький).

Туристичні елементи у археологічних дослідженнях палеолітичних пам'яток заходу України // X міжнародний науковий семінар “Przestrzeń kulturowa i realizowane w niej cele i funkcje turystyki edukacyjno-kulturowej” (Львів, 15 травня 2008 р.).

Наукова діяльність працівників Львівського відділу Інституту археології АН УРСР у 1940–1951 роках // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Палеолітичні стоянки Галицького Придністер'я у контексті досліджень палеоліту України // Українсько-польський польовий семінар “Проблеми палеоліту України і палеогеографічних досліджень лесових стоянок (Єзупіль, Івано-Франківська обл., 26–29 серпня 2008 р.) (співдоп. К.Цирек).

Нові дослідження багатошарової палеолітичної стоянки Великий Глибочок I // Міжнародна археологічна конференція присвячена світлій пам'яті відомого археолога та громадського діяча Ігоря Петровича Герети (Тернопіль, 24–26 вересня 2008 р.).

Палеоліт Галицького Придністер'я // Наукова конференція присвячена 100-річчю С.Н.Бібікова (Київ, 4–8 листопада 2008 р.).

Surowiec krzemienny ze stanowiska Molodova V (badania 1998–1999) // Surowce naturalne w Karpatach oraz ich wykorzystanie w pradziejach i wczesnym średniowieczu (Кросно, 25–26 листопада 2008 р.) (співдоп. Н.Булик).

Бандрівський М.С.

Хронологія висоцької культури: усталене бачення й нові погляди // Міжнародна археологічна конференція “Археологічні дослідження в межиріччі Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр.” (Львів–Стрілки, 6–8 травня 2008 р.).

Етнокультурна ситуація на заході України на зламі епох бронзи і раннього заліза // Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Булик Н.М.

Археологічні колекції у музеях Львова у XIX – на початку XX ст. // X міжнародний науковий семінар “Przestrzeń kulturowa i realizowane w niej cele i funkcje turystyki edukacyjno-kulturowej” (Львів, 15 травня 2008 р.).

Наукова діяльність археологів у Східній Галичині у XIX – на початку XX ст. // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Львівські музеї XIX – початку XX ст. – осередки розвитку археології у Східній Галичині // Міжнародна археологічна конференція, присвячена світлій пам'яті відомого археолога та громадського діяча Ігоря Петровича Герети (Тернопіль, 24–26 вересня 2008 р.).

Surowiec krzemienny ze stanowiska Molodova V (badania 1998–1999) // Surowce naturalne w Karpatach oraz ich wykorzystanie w pradziejach i wczesnym średniowieczu (Кросно, 25–26 листопада 2008 р.) (співдоп. О.Ситник).

Войнаровський В.М.

Вапнярсько-чинбарський осередок черняхівської культури Гряда I біля Львова: підсумки і перспективи дослідження // XXIV konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2007 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешів, 5–6 березня 2008 р.).

Гряда I біля Львова та проблема культурної ідентифікації пам’яток Галичини III–IV ст. н.е. // Міжнародна археологічна конференція “Археологічні дослідження в межах річки Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр.” (Львів–Стрілки, 6–8 травня 2008 р.).

Керамічний комплекс поселення IV ст. Гряда I // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Нововідкриті пам’ятки вельбарської культури у верхів’ї р. Білий Стік на Сокальщині // Міжнародна археологічна конференція присвячена світлій пам’яті відомого археолога та громадського діяча Ігоря Петровича Герети (Тернопіль, 24–26 вересня 2008 р.).

Вичинка шкіри на землях Східного Прикарпаття за пізнього латену – раннього середньовіччя: причини та рівні спеціалізації // IV протоісторична конференція “Keltske, germańske a časne slovanské osídlenia (późni doba latenska, doba rimska, stehovani narodu a časné slovanské období (Санок, 13–17 жовтня 2008 р.).

Проблема культурної ідентифікації пам’яток III–V вв. н.е. типа Черепин // Международная конференция “Лесная и лесостепная зоны Восточной Европы в эпохи римских

влиятый и Великого переселения народов (этнокультурные контакты)”, (Тула, 3–9 листопада 2008 р.).

Podstawy surowcowe dawnego garbarstwa na Podkarpaciu Wschodnim // Surowce naturalne w Karpatach oraz ich wykorzystanie w pradziejach i wczesnym średniowieczu (Кросно, 25–26 листопада 2008 р.).

Гавінський А.М.

Нові матеріали культури лійчастого посуду із поселення Малі Грибовичі (за результатами досліджень М.Смішка у 1933–1934 pp.) // XXIV konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2007 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешів, 5–6 березня 2008 р.).

Керамічні вироби культури лійчастого посуду із поселення Малі Грибовичі біля Львова // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Грибович Р.Т.

Робота Археологічного музею Інституту українознавства // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Гупало В.Д.

Wyniki siódmego sezonu badań archeologicznych w pobornardyńskim kościele w Dubnie na Wołyniu // XXIV konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2007 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешів, 5–6 березня 2008 р.).

Результати археологічних розкопок у південній наві колишнього бернардинського костелу у Дубні // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Wczesnośredniowieczne cmentarzyska Dźwinogrodu // “In silvis, campis... et urbe”. Średniowieczny obrządek pogrzebowy na pograniczu polsko-ruskim (Санок, 12–14 листопада 2008 р.).

Конопля В.М.

Нео-єнеолітичні пам'ятки Львова // Міжнародна археологічна конференція “Археологічні дослідження в межах річчів Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр.” (Львів–Стрілки, 6–8 травня 2008 р.).

Зооморфна пластика нео-єнеоліту заходу України // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Коропецький Р.Р.

Культурний шар III Куличівки: особливості кременеобробки // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Лукомський Ю.В.

Нові відкриття у центрі Львова // XXIV konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2007 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешів, 5–6 березня 2008 р.).

Результати архітектурно-археологічних досліджень Десятинної церкви у Києві 2007 р. // XVIII наукова сесія НТШ. Комісія архітектури та містобудування (Львів, 25–26 березня 2008 р.).

Підсумки археологічно-архітектурних досліджень у Львові 2007 р. // Міжнародна археологічна конференція “Археологічні дослідження в межах річчів Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр.” (Львів–Стрілки, 6–8 травня 2008 р.).

Результати охоронних археологічних досліджень у Львові 2007 р. // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Результати охоронних археологічних досліджень у Львові 2007 р. // X міжнародний науковий семінар “Przestrzeń kulturowa i realizowane w niej cele i funkcje turystyki edukacyjno-kulturowej” (Львів, 15 травня 2008 р.).

Десятинна церква як символ завершення оформлення держави // Міжнародна конференція “Європейський Схід в ранньому середньовіччі: від племен до державності” (Київ, 22–25 вересня 2008 р.).

Архітектурні деталі Давнього Галича XII–XIII ст. // Міжнародна конференція “Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України” (Галич, Івано-Франківська обл., 10–11 жовтня 2008 р.).

Результати архітектурно-археологічних досліджень синагоги Золота Роза у Львові // Міжнародна конференція “Міська єврейська спадщина та історія Центрально-Східної Європи” (Львів, 29–31 жовтня 2008 р.).

Мацкевий Л.Г.

Роботи Львівської та Прикарпатської експедицій у 2007 році // XXIV konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2007 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешів, 5–6 березня 2008 р.).

Питання заселення Верхнього Подністер’я у палеоліті–мезоліті та екологічна ніша регіону // Міжнародна археологічна конференція “Археологічні дослідження в межиріччі Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр.” (Львів–Стрілки, 6–8 травня 2008 р.) (співдоп.: Р.Гнатюк і Г.Панахид).

Археологія Старуні: підсумки та перспективи // II міжнародна наукова конференція “До 100-річчя першої знахідки мамонта і волохатого носорога у Старуні у 1907 р.” (Львів, 15–17 травня 2008 р.).

Питання заселення та природне середовище регіону в палеоліті–мезоліті // II міжнародна наукова конференція “До 100-річчя першої знахідки мамонта і волохатого носорога у Старуні у 1907 р.” (Львів, 15–17 травня 2008 р.).

Роботи Львівської та Прикарпатської експедицій у 2007 році // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Найдавніше минуле Долинщини // Науково-практична конференція “Археологічними та сакральними стежками Долинщини” (Долина, Івано-Франківська обл., 13 вересня 2008 р.).

Мезоліт і природне середовище Галицько-Тлумацького Подністер’я // Міжнародна наукова конференція “Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України” (Галич, Івано-Франківська обл., 10–12 жовтня 2008 р.).

Микола Демедюк – людина, науковець і педагог // Наукова конференція “Млинів: історико-краєзнавчі дослідження” (Млинів, 17–18 жовтня 2008 р.).

С.М. Бібіков і первісна археологія // Міжнародна наукова конференція “Сергій Миколайович Бібіков і первісна археологія” (Київ, 4–5 листопада 2008 р.).

Використання кам’яної сировини у добу мезоліту на заході України // Surowce naturalne w Karpatach oraz ich wykorzystanie w pradziejach i wczesnym średniowieczu (Кросно, 25–26 листопада 2008 р.).

Оприск В.Г.

Топографія сільських поселень Західної Волині XII–XIII ст. // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Павлів Д.Ю.

Поховання поморської культури поблизу с. Заставне на Львівщині // Міжнародна археологічна конференція “Археологічні дослідження в межиріччі Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр.” (Львів–Стрілки, 6–8 травня 2008 р.) (співдоп.: О.Осаульчук, Т.Милян, І.Принада).

Від Гострої Гірки до Галичиної Могили: давні кургани Верхньої Наддністрянщини // Міжнародна археологічна конференція “Археологічні дослідження в межиріччі Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр.” (Львів–Стрілки, 6–8 травня 2008 р.) (співдоп.: В.Петегирич, Я.Махнік, І.Принада).

Унікальне поховання поморської культури поблизу с. Заставне на Золочівщині // V міжнародна наукова конференція

“Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).
(співдоп.: І.Принада, О.Осаульчук, Т.Милян).

Праісторичні кургани Верхньої Наддністрянщини: від Гострої Гірки до Галичиної Могили // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.). (співдоп.: Я.Махнік, В.Петегирич, І.Принада, В.Пастеркевич).

Петегирич В.М.

Про одне поховання з Волині у дослідженнях Л. Крушельницької // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Struktury osadnicze V/VI–X w. Górnego Pobuża // Stan, potrzeby i perspektywy badań archeologicznych nad wczesnym średniowieczem na Lubelszczyźnie (Люблін, 7–9 квітня 2008 р.).

Від Гострої Гірки до Галичиної Могили: давні кургани Верхньої Наддністрянщини // Міжнародна археологічна конференція “Археологічні дослідження в межиріччі Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр.” (Львів–Стрілки, 6–8 травня 2008 р.). (співдоп.: Д.Павлів, Я.Махнік, І.Принада).

Праісторичні кургани Верхньої Наддністрянщини: від Гострої Гірки до Галичиної Могили // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.). (співдоп.: Я.Махнік, Д.Павлів, І.Принада, В.Пастеркевич).

Цигилик В.М.

Нові пам’ятки пізнього етапу черняхівської культури на Верхньому Наддністров’ї і питання слов’янського етногенезу // V міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Яковишина Я.М.

Керамічний комплекс трипільського поселення Бучач І // Міжнародна археологічна конференція присвячена світлій пам’яті відомого археолога та громадського діяча Ігоря Петровича Герети (Тернопіль, 24–26 вересня 2008 р.).

Дослідження стоянки неандертальців – 100 тисяч років тому

Люди рідко усвідомлюють свій тісний зв'язок з далекими предками, які жили на цих же теренах тисячу, дві, десять тисяч років тому. Пам'ятаємо діда, прадіда, ще кількох далеких родичів по батьковій чи маминій лінії і все... це усі генетичні корені. Лише окремі знатні родини можуть вивести свій рід з XVII–XVIII ст. (дехто – ще раніше). Але це ж крапля в морі, порівняно з десятками тисяч років, сотнями тисяч, мільйоном років, коли на наші землі вперше прийшли архантропи й палеоантропи, ранні сапієнси.

Усі ми родом звідти – з тих далеких віків. Не будемо дискутувати, чи насправді неандертальці залишилися за бортом еволюції, а ми – нащадки племен Центральної Африки (гіпотеза “Первісної Єви”), чи наші “українські неандертальці” були іншими – прогресивнішими і стали праосновою нового виду, злившись з “кроманьйонцями”. Усі ці питання ще далекі від свого остаточного вирішення. Палеолітична експедиція нашого інституту уже багато років досліджує стоянки, залишені неандертальцями, які мають переконливе датування у 100 і більше тисяч років тому.

У 2008 р. експедиція проводила дослідження двох пам'яток у Галицькому Придністер'ї – *Єзупіль I* Тисьменицького району Івано-Франківської обл. і *Галич I* – райцентру Івано-Франківської обл. Роботи велися згідно з планом наукової теми і підготовки Українсько-польського наукового семінару “Проблеми палеоліту України і палеогеографічних досліджень лесових стоянок”, що відбувся 26–29 серпня 2008 р.

Організаторами семінару виступили географічний та історичний факультети Львівського національного університету ім. І.Франка, відділ археології Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, Національний заповідник “Давній Галич”, Жешівський університет (Інститут археології),

Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні, Польське географічне товариство (Люблінський відділ), Комітет досліджень антропогену ПАН (Лесова комісія).

Головним завданням експедиційного сезону 2008 р. стала підготовка базових геологічних розрізів, зачистки стінок з виразною стратиграфією, а також розкриття невеликих ділянок культурного шару з крем'яними виробами і кістками плейстоценових тварин, відбір зразків ґрунтів, геологічно-археологічні обстеження та описи. Такі завдання і методика польових досліджень зумовили відкриття невеликих площ стоянок, на яких у 2008 р. знайдено порівняно мало артефактів, що характерно для периферійних ділянок поселень. Від інституту брали участь Р.Коропецький, Н.Булик, А.Гавінський, Я.Яковишина, В.Ляска, Л.Чорнописька.

Стоянка Єзупіль I. Розкоп I.

Під час польових досліджень разом із археологами працювали геологи-четвертинники та інші представники природничих наук з України і Польщі: проф. А.Богуцький – керівник загону природничників з України, професори М.Ланчонт – керівник загону природничників з Польщі, Т.Мадейська, С.Федорович; доценти К.Кусяк, Р.Дмитрук, Я.Яцишин. Результати спільного геологічно-археологічного вивчення пам'яток Галицького Придністров'я опубліковано як в українських, так і в зарубіжних виданнях.

Під час семінару пам'ятки відвідали археологи: д.і.н. Л.Вишняцький і к.і.н. П.Нехорошев (Санкт-Петербург), д.і.н. В.Степанчук (Київ), д.і.н. Л.Мацкевий (Львів), к.і.н. Т.Ткачук, (Івано-Франківськ), докторанти М.Судол та Т.Вішнівські (Торунь, Польща).

Єзупіль І. Культурний шар III. Ця багат шарова пам'ятка знаходиться на північних околицях Єзуполя, приблизно за 10 км на південний схід від Галича.

Вперше у 1990 р. кілька кременів на стоянці знайшов під час зачистки плейстоценових відкладів проф. А.Богуцький. Дослідженнями 1993–1998 рр. зафіксовано три палеолітичних культурних шари. Широкі розкопки пам'ятки здійснено у 1999 р. Саме тоді виявлено ще два шари – культури лінійно-стрічкової кераміки і трипільської культури. Роботи велися також у 2000, 2002–2004, 2006, 2007 рр. і охоплювали кожен рік 10-20 м² площі поселення.

У 2008 р. зроблено контрольну зачистку східної стінки розкопу довжиною 22 м та прирізку 10 м² з північного боку розкопу, метою якої була розчистка артефактів культурного шару III для показу їх учасникам семінару. На плані розкопу матеріал “розсіяний” по площі без будь-яких помітних скупчень. Тут, можливо, велася розробка туш впольованих тварин і вичинка шкури, розведення багаття і готування їжі на ньому, але розколювання кременю проходило в інших місцях поселення, чи поза ним.

Культурний шар III (найнижчий) зберігся переважно не порушеним, про що свідчать залишки розмитих вогнищ, порівняно тонкий шар потужності культурних решток (переважно 20–30 см), на окремих ділянках – 5-10 см, що залягав на глибині 4,5–5,0 м від поверхні. Маємо кілька переконливих датувань шару за термolumінесцентним методом, що групуються в межах приблизно 100 тис. р. тому. У комплексі крем'яних виробів більше 25% – речі з вторинною обробкою: скребла, ножі, скобелі, гостроконечники. Трапляються вістря, виготовлені з дрібнозернистої породи карпатського каменю-пісковіку. Фауністичні рештки (за винятком фрагмента рога бика чи тура) відсутні, що пояснюється кислотністю чорноземних ґрунтів того часу. Усі ці риси свідчать про те, що розкопана ділянка належала до сезонного, періодично заселеного мисливського табору неандертальців. У культурному шарі трапляються гальки каменю-пісковіку, що були принесені людиною для господарських потреб. Наявність предметів, перепалених у вогні, може свідчити про існування відкритого вогнища.

Отже, Єзупільська стоянка існувала в період розквіту життя і діяльності неандертальських людей, які займали терени майже усієї Європи, Близького Сходу і Західної Азії. В інших частинах Старого Світу неандертальці не проживали. Це був час порівняно теплого клімату, перехідного до холодного. На наших землях неандертальці жили невеликими групами до 30 осіб. Вони селилися не в печерах-гротах (як у Західній і Центральній Європі), а на відкритих місцях, здебільшого на терасах річок, займалися полюванням на великих стадних тварин.

Незважаючи на те, що у Європі відомо тисячі поселень неандертальців, Єзупільська стоянка, не порушена археологічно і добре збережена геологічно, є однією з опорних пам'яток загальноєвропейського значення.

О.Ситник

Мисливці на мамонтів – 20 тисяч років тому

Останній льодовиковий період, що охоплює час приблизно від 110 до 10 тис. р. тому, поділяється на кілька тепліших і холодніших етапів. Найхолоднішим був завершальний відрізок льодовика – 20–15 тис. р. тому. Саме на цей час припадає існування верхньопалеолітичної стоянки Галич I, однієї з найбагатших пам'яток заходу України на мамонтову фауну – як за кількістю добре збережених кісток, так і за скупченням їх в одному місці. Більшість спеціалістів-палеолітознавців погоджуються, що стоянка належала спеціалізованим мисливцям на мамонтів, які проживали в долині Дністра в найсуворіший період останнього зледеніння. Це уже були люди сучасного фізичного типу, так званої гравецької культури, адаптовані до майже арктичного кліматичного режиму (переважав тундростеп, паслися стада мамонтів, північних оленів, траплялися пелікани та інші тварини).

Стоянка міститься у південних околицях Галича, у верхній частині мисоподібного плато – на Галич-Горі, у досить зручному місці при злитті Лукви і Дністра (правий берег).

Пам'ятку відкрито у 1980 роках під час земляних робіт у кар'єрі місцевої цегельні. У 1988 р. у галицькій газеті з'явилася публікація про руйнування найдавнішої пам'ятки Галича (М.Бандрівський). Перші розвідкові розкопки здійснив О.Ситник лише у 1997 р. У 2000–2004 рр. проведено спільні українсько-польські дослідження пам'ятки (керівники – О.Ситник та К.Цирек). Культурні рештки на дослідженій ділянці розкопів мали вигляд двох інтенсивних скупчень фауністичних решток, поміж якими зафіксовано залишки від 4–5 розмитих невеликих вогнищ. Кістковище не мало ознак будь-якого регулярного викладу (системного залягання); це переважно одношарове звалище різних кісток мамонта (фрагментованих і цілих). За попереднім визначенням П.Войтала (Краків), ці рештки належали мінімум п'яти молодим

мамонтам. Знайдено також окремі кістки первісного коня (зуби) та північного оленя.

Залишки вогнищ у розкопах не мали різко окреслених контурів заповнення. Одне з таких вуглистих утворень простежувалось під великою лопаткою мамонта, що може свідчити про тривале (або ж сезонне) існування поселення.

Головна мета Палеолітичної експедиції – дослідити умови залягання “кістковища” за межами південного краю попередніх розкопів, де найповніше простежено кістки мамонта.

Поселення культурного шару I у розкопі 2008 р. репрезентоване переважно кістками мамонта, які доповнюють загальну картину “кістковища”, дослідженого у попередні роки. Гіпсометрично – це найвища ділянка розкопів, де розпочинається скупчення кісток, що тягнеться вниз по схилу – в бік котловану кар’єру цегельні. На площі прирізки 2008 р. – 24 м² виявлено залягання різних кісток мамонта приблизно на одній і тій же глибині – близько 1,5–1,7 м від сучасної поверхні схилу гори. Кістки лежали єдиним рівнем, відтворюючи таким чином стародавню поверхню поселення. Зустрічаються переважно невеликі кістки – ребра, хребці, стеговні та променеві трубчасті кістки, які, мабуть, належали молодим мамонтам. У кількох випадках траплялися зруйновані, “розсипані” зуби звіра. Нерідко кістки перекривали одна другу, але якогось спеціального, штучно нагромадженого скупчення не виявлено. Кістки були розкидані хаотично, плоскими сторонами до землі, жодна з них не була вкопана.

Як і в попередні роки, досліджено невелику ділянку стоянки з кухонними рештками, де, очевидно, було поселення мисливців, які полювали на мамонтів. Усі ці спостереження свідчать про покидьковий характер фауністичних решток, про “смітникову” роль залишених кісток. Це не були заготовки для виготовлення знарядь з кістки або для спорудження жител, оскільки більшість ребер була розламана ще в стародав-

ній час, хребці також обгризені дикими звірами після того, як табір залишили люди.

Мисливці цієї стоянки, мабуть, не відчували нестачі м'яса, оскільки залишилися цілими великі трубчасті кістки, які вміщують кістковий мозок. Люди проживали переважно сезонно, під час успішних полювань на мамонтів. У теплий період року холодні вітри з північного заходу не заважали їм селитися на відкритому місці, найвищій точці навколишньої місцевості, що дозволяло виявляти стада тварин. В зимову пору мешкати на цьому місці було менш комфортно, не дивлячись на те, що звідси відкривається огляд на десятки миль вверх і вниз по течії Дністра.

Знайдено всього 14 предметів з кременю: два нуклеуси, два різці, ножеподібні пластини. У попередні роки експедиція дослідила тут рештки двох вогнищ, навколо яких виявлено майже 10 тисяч різних крем'яних виробів. Очевидно, вогнище в той час було головним центром життя і діяльності людей.

Р.Коронецький

Охоронно-рятивні дослідження в Українському Прикарпатті 2008 р.

Дослідження здійснювалися згідно з договорами між НАН України Польською АН і Польською академією знань і мистецтв (Л.Мацкевий, М.Котарба) при співпраці з Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу (О.Адаменко), Національним заповідником “Давній Галич” (Т.Ткачук) і Прикарпатським університетом ім. В.Стефаника (І.Кочкін) за темою “Археологія Галицько-Тлумацького Подністер'я”. Використовувалися металодетектор Garet-2500 (оператор В.Мазур), а для геодезичної прив'язки – прилад GPS Magellan Explorerist-210 і супутникові знімки (І.Кочкін). Спонсор робіт Ю.Котик.

Основним завданням Прикарпатської експедиції було проведення охоронно-рятивних досліджень на території Івано-Франківської області. У Тлумацькому районі біля с. Буківна відкрито та обстежено 11 пам'яток, деякі з них – багатошарові (І.Кочкін). У Коломийському районі зібрано матеріал на поселенні Лісна Слобідка XVI (В.Мазур), а у Долинському та Богородчанському – складена археологічна карта (Л.Мацкевий).

Археологічні дослідження в околицях с. Буківна проводяться з кінця XIX ст. У Державному реєстрі пам'яток археології вже представлено 49 пунктів поблизу цього села. У 2008 р. роботи здійснено на таких об'єктах:

На західній околиці села, у місцевостях Толока, Над Толокою і Бучина на полі та у лісі обстежено курганну групу (Буківна II), вірогідно комарівської культури доби середньої бронзи, яка відома з XIX ст. Проведено її топографічну прив'язку, виконано обміри курганів.

На східній околиці села, у місцевості Городище обстежено територію поза валами давньоруського городища (Буківна III) і зібрано фрагменти посуду голіградської групи культури фракійського гальштату та давньоруського часу.

За 0,6 км на схід від села в ур. Заруба (Буківна V) зафіксовано фрагменти посуду давньоруського часу. На трьох пам'ятках, які розміщені за 2,5 км (Буківна X), 1,8 км (Буківна XIV), та за 0,8 км (Буківна XXVIII) на південний схід від села, виявлено вироби з кременю доби пізнього палеоліту і мезоліту.

На північно-східній околиці села, у місцевостях Корчівка та Посіч (Буківна XXVI) у двох шурфах 1х2 м знайдено матеріали трипільської культури та давньоруського часу.

За 0,3 км на південь від села, у місцевості Боронівка (Буківна XXXI) виявлено фрагменти кераміки культури фракійського гальштату. Кремінні вироби доби пізнього палеоліту та фрагменти керамічного посуду давньоруського часу знайдено за 1 км на південний схід від села, у місцевості Ченче (Буківна

XXXIV). На східній околиці села, у місцевості Дубина виявлено курган невизначеної культурної приналежності (Буківна L). У двох шурфах 1x2 м на подвір'ї Будинку культури зафіксовано кераміку пізньосередньовічного часу (Буківна LI).

На поселенні Лісова Слобідка XVI зібрано понад дві тисячі керамічних і кремінних артефактів, що належать до трипільської культури. У Долинському р-ні проведено систематизацію та топографічну прив'язку 24 пунктів, а у Богородчанському – 17 пунктів з керамічними та кам'яними виробами, що датуються від палеоліту до пізньосередньовічного часу включно. Здійснювалася польова та камеральна підготовка до видання роботи “Археологія Старуні”.

Охоронно-рятівні роботи показали, що найперспективнішим може бути продовження розвідкових обстежень у Долинському р-ні, а також проведення стаціонарних досліджень у с. Старуня та на його околицях.

В.Романець, Л.Мацкевий, І.Кочкін

Пошуки пам'яток ранньоземлеробських племен

Верхньодністрянська енеолітична експедиція Інституту (керівник А.Гавінський) у 2008 р. здійснювала розвідкові роботи з метою виявлення нових пам'яток археології.

Територія Верхнього Дністра залишається маловивченою щодо періоду доби каменю та палеометалів, особливо енеоліту (V–III тис. до н. е.). Дослідження пам'яток цього часу ми розпочали з обстеження невеликої території басейну Ставчанки та Щирця, яка за адміністративним поділом входить до Пустомитівського району Львівської області. У геоморфологічному поділі вона належить до західних околиць Подільської височини. Горбисто-рівнинний рельєф та розгалужена мережа річок і струмків завжди приваблювали населення давніх епох.

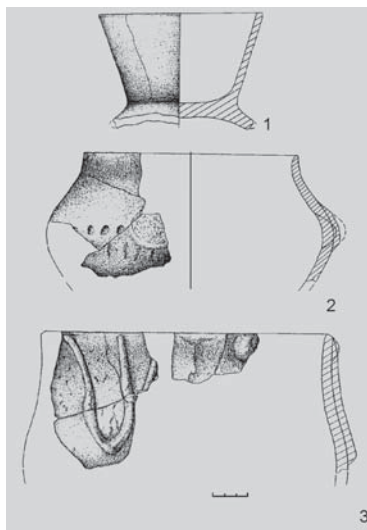
Виявлено сім нових різночасових пам'яток: *Ставчани XI*, ур. “Біля Бедрила” – матеріали межановіцької культури (XXV–XVII ст. до н. е.), ранньозалізного часу (черепино-лагодівська група, VII–VI ст. до н. е.), черняхівської культури (II–V ст.), княжий період; *Ставчани XII*, ур. “Черпіль–Біля Бедрила” – матеріали маліцької культури, давньоруського часу; *Ставчани XIII*, ур. “Біля Маланкової Хати” – маліцька, межановіцька культура, княжий період; *Оброшино III*, ур. “На Гусятнику” – МК, давньоруський час; *Годовиця I* – тцінецько-комарівська культура (XVII–XIII ст. до н. е.), княжа доба; *Малечковичі I* – пшеворська культура, княжа доба; *Малечковичі II* – княжий період.

Повторно обстежено три поселення культури лійчастого посуду: *Ставчани I, II, IV*. З поверхні зібрано фрагменти керамічного посуду, серед яких виділяються вінця, сформовані у вигляді лійки.

Отже, вздовж р. Ставчанки зафіксовано ціле скупчення пам'яток енеолітичних та інших епох. Відзначимо, що племена маліцької культури обирали для своїх поселень невисокі підвищення серед болотистих заплавл, натомість для населення культури лійчастого посуду зручними були місця, що розташовані на високих берегах річок.

На пам'ятці *Ставчани X* (маліцька, межановіцька культура) в ур. “Черпіль” проведено шурфування. В одному з перших шурфів виявлено господарську яму, чорне заповнення якої чітко простежувалося на жовтому материковому лесовому суглинку. Вона мала овальну форму і була заглиблена до півметра. В заповненні ями виявлено уламки керамічного посуду та крем'яні вироби, що належали до межановіцької культури ранньобронзового періоду. Серед знахідок на поселенні траплявся ліпний посуд із пластичними підпрямокутними гудзами та орнаментом у вигляді відтисків шнура.

Цікаві результати отримано в останньому шурфі, де виявлено знахідки маліцької культури. На глибині півметра від денної поверхні зафіксовано чорну пляму вісімкоподібної форми, яка

*Керамічний посуд
маліцької культури*

ла – сліди від ям стовпів, які могли бути каркасом для стін і даху споруди. З північної сторони будівлі їх було більше, очевидно для того, щоб укріпити конструкції й захистити від північних вітрів. У заповненні житла знайдено значну кількість цілих і фрагментованих глиняних посудин – горщиків, мисок, кубків. За характерними ознаками вдалося виділити 90 посудин. Цікавою є орнаментация на деяких з них. Це переважно нігтеві та пальцеві вдавлення, а також наколи штампом. На одній з посудин є оздоблення з п'яти вертикальних ліній. Привертає увагу посудина з наліпами пружків у вигляді літери “V”. Знайдено два глиняних пряслиця. З кременя виготовлялися: вкладні до серпів ножеподібні пластини, шкрепки та розтирачі.

Наукове значення об'єкта полягає в тому, що це одна з перших виявлених житлових споруд маліцької культури. Схожі траплялися у Південно-Східній Польщі.

А.Гавінський

чітко прослідковувалась на глинистих суглинках жовтого кольору. Вона була великою – 6,7×4,8м і орієнтована по лінії захід–схід. Після вибирання заповнення виявилось, що це була напівземлянка, яка складалася з двох камер, поміж якими проходив уступ, що слугував сходинкою для входу у приміщення. Сам вхід був посередині споруди з південної сторони. У північному правому куті розміщалося вогнище відкритого типу. В його заповненні серед вугликів та попелу виявлено шматки перепаленої глини та частину глиняного кухлика. Назовні, по кутах жит-

Кургани Войнилівської височини

На правобережжі Дністра між Калушем та Галичем на Івано-Франківщині розкинулася Войнилівська височина, яка відноситься до передгірних височин Карпат і займає межиріччя Лімниці та Сивки – правих приток Дністра. На північному сході вона оточена долиною Дністра, а на південному заході Калуською улоговиною. Пагорби Войнилівської височини сягають висоти 300–350 м, найвища гора Копанка має 365 м. Надрічкові тераси височини заселені та розорані, а найвищі пагорби вкривають густі ліси.

Цей ландшафтно виокремлений природньо-географічний мікрорегіон став об'єктом археологічного обстеження спільної українсько-польської експедиції, яку проведено у 2006–2007 рр. у рамках виконання Угоди про наукову співпрацю між Інститутом українознавства та Інститутом археології Жешівського університету.

На найвищих заліснених пагорбах Войнилівської височини за три тижні у складних топографічних умовах лісової місцевості вдалося віднайти, провести обміри, фотофіксацію та картографування майже 200 невідомих стародавніх курганных насипів.

Один з курганів поблизу Колодієва

Найбільше курганів виявлено поблизу Колодієва, де вздовж лісової дороги на Галич у п'яти групах зафіксовано 42 могили. Між селами Блюдники та спаленим у роки Другої світової війни Селищем віднайдено 19 курганів. На південний схід від Дорогова в ур. "Сідлиська гора" виявлено ще 16 могил, десять з яких утворюють компакту групу і вирізняються серед інших невеликими розмірами (діаметр 5–12 м, висота 0,4–0,8 м).

Великий могильник, який налічує 23 кургани, відкрито за 2,2 км на північ від Павликівки. Найбільший насип має діаметр 22 м і висоту 2 м, найменший – 7 м і 0,3 м. Окремі великі кургани порушені в центральній частині грабіжницькими розкопками у вигляді глибоких ям).

Невелику групу з шести могил виявлено в урочищі "Ліс Раковець" біля Середнього. Дев'ять курганів, розміщених за 0,8–2 км на північний схід від сільської церкви, зафіксовано поблизу Слобідки. Ближче Калуша на дачних ділянках біля гори Копанки і досі знаходять кам'яні та крем'яні вироби (сокирки, топірці, серпи), які, очевидно, походять з розораних курганів. Тут вдалося зафіксувати тільки дві ледь помітні могили. Біля с. Копанки край дороги на Негівці в ур. "Дубина" розміщуються три могили, а зліва від дороги на Долпотів височіє одинокий курган, на вершині якого поставлено дерев'яний хрест. В ур. "Бабинський ліс", яке займає пагорб на південний схід від Долпотова, відкрито 13 могил.

Цікаво розташовані кургани поблизу Темирівців (33 могили); які не утворюють окремих груп, а тягнуться ланцюжком зі сходу на захід на 1,5 км вздовж дороги з Темирівців до Войнилова.

Обстеження лісового масиву поблизу Темирівців принесли ще одне несподіване відкриття. За 2,4 км на північний захід від сільської церкви виявлено невідоме городище. Воно займає невеликий майданчик залісненого плато, який обмежено з північного та північно-західного боку глибоким яром. Із східного, південного та південно-західного боків цю ділянку діаметром близько 100 м оточено підковоподібним валом довжиною понад 300 м. Вал зберігся на висоту 1,2–1,5 м, його ширина в основі

досягає у різних місцях 3,5–4,5 м. Вздовж валу із зовнішнього боку по всьому периметру викопано рів шириною 3,2–3,5 м і глибиною від 2,5 до 3 м. В'їзд на городище здійснювався з південно-західного боку, де виразно простежується найбільший розрив у валі. Виявлене нами городище у Темирівцях поблизу Галича свідчить, що навіть на добре вивчених околицях цього стольного міста археологів можуть чекати цікаві знахідки.

Відкриття на Войнилівській височині великого комплексу курганів істотно доповнює карту поширення таких пам'яток на підкарпатських височинах Верхньої Наддністрянщини. За останні роки спільними роботами українських і польських археологів на території Сянсько-Дністерської височини, Дрогобицького, Самбірського та Моршинського підгір'їв, Стільсько-Бібрського горбогір'я і Рогатинського Опілля виявлено більше півтори тисячі невідомих дотепер поховальних пам'яток. Така значна кількість курганів на порівняно невеликій території є одним з найбільших у Центральній Європі скупченням стародавніх могил, що є своєрідним археологічним феноменом.

Дослідження подібних курганів на Дрогобиччині та Самбірщині довели, що вони можуть належати до загальноєвропейської культури шнурової кераміки III–II тис. до н.е., тщи-нецько-комарівської культури доби бронзи. Серед них є молодші могили скитських часів, культури карпатських курганів II–V ст. н.е. та княжої доби, на що вказує наявність городищ. Переважно ці кургани призначалися для поховань і водночас довгий час формували культурний ландшафт певної території, служили дороговказом для мандрівних скотарських племен, а найбільші з них були ще й місцями культу, святилищами. Тут могли відбуватися також ритуали, пов'язані з інтронізацією племінних вождів та князів. Саме таке дійство зафіксував літописець під 1206 р., згадавши недалеко розміщену від курганів Войнилівської височини, “Галичину могилу” на Крилоській горі у княжому Галичі.

Я.Махнік, Д.Павлів, В.Петегирич

Захисне озброєння на заході України: час і причини появи

Близько середини VII ст. до нар. Хр. у військовій справі того-часного населення Наддніпрянської України та Придністров'я, які на той час були заселені скелотами, агатирсами і неврами, відбулися різкі зміни. Останні позначилися у появі нових видів наступального і захисного озброєння (залізні бойові сокири, акінаки, набірні панцирі лускатого типу) та тактиці ведення бою. Ці рішучі зміни в мілітарії місцевого лісостепового етносу настали внаслідок їх неодноразової участі у військових кампаніях на Близькому Сході та участі у протиборстві таких могутніх держав, як Лідія, Урарту, Асирія та ін. Власне у середовищі цих передньоазійських цивілізацій ще з другої пол. II тис. до нар. Хр. були винайдені й широко розповсюджені захисні обладунки із набраних на шкіряній основі спершу бронзових, а згодом і залізних пластин.

На території Тернопільської, Івано-Франківської та Хмельницької областей під час розкопок курганів VII–VI ст. до нар. Хр. виявлено залишки шістьох панцирів набірного типу (з них один бронзовий, решта – залізні), які майже нічим не відрізняються від своїх близькосхідних прототипів. Однак в жодному з цих випадків не вдавалося натрапити на неушкоджений панцир; усі вони виявилися понівеченими під час неодноразових грабіжницьких вторгнень до могил. Лише у 2007 р. під час розкопок кургану-усипальниці біля с. Швайківці Чортківського району Тернопільської області, під завалом кам'яного склепіння, вдалося натрапити на три панцирних набори, два з яких були у розгорнутому вигляді, перегородивши вхід до усипальниці, а третій – підвішаний на одному із стовпів поблизу входу. Поруч з панцирами виявлено 12 посудин, дві з них бронзові (казан та ситечко для відціджування вина) та десять керамічних (корчага, горщики, миски, кухоль). Поруч розчищено кістяний гребінь, виготовлений в зооморфному

стилі із зображеннями голів двох коней, двох залізних бойових сокир та ажурного навершя піхов акінака. Усі ці речі, включно з вищезгаданими панцирами лускатого типу, знаходилися з боків чотирикутної виложеної кам'яними плитами площадки, в центрі якої – тілоспалення.

У Швайківцях вперше вдалося встановити, що знайдені в усипальниці панцирі виготовлені з малесеньких залізних пластин, які були нашиті горизонтальними рядами знизу вверху. Кожний верхній ряд (приблизно на одну третину довжини пластини) перекривав нижній ряд. Крім того, кожна пластина ряду закривалася сусідньою на половину її товщини. Таким чином, панцирний набір у товщину складався ніби з двох-трьох шарів і міг забезпечити максимальну рухливість тих частин обладунку, які знаходилися на животі, поясниці, на плечовому та ліктьовому суглобах. У верхній частині кожної пластини пробито по три отвори, через них пластину сухожиллями нашивали на шкіряну основу, а ще один – четвертий – пробито на одному з довгих її країв для скріплення пластин між собою. Від першого панцирного набору у Швайківцях збереглося близько 1,3 тис. таких пластин, а від другого й третього близько 4,5–5,0 тисяч.

Значна кількість речей мілітарного призначення, які на сьогодні виявлено вже в десятках курганів Поділля, Покуття й Буковини, дають підстави припускати, що на заході сучасної України, в VII–VI ст. до нар. Хр. існували військові підрозділи важкоозброєної панцирної кінноти. Ці “панцирники” напередодні битви перебували у центрі бойового порядку, який складали легкоозброєні піші й кінні воїни. Потужний удар важкої кінноти, як про це писав свого часу Є. Черненко, нерідко вирішував кінець битви.

М.Бандрівський

ВІДДІЛ ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ

Науковий підрозділ, який був виокремлений зі складу відділу історії України в 1983 і в 1993 р. отримав назву відділу історії середніх віків, займається не тільки класичним середньовіччям, але й питаннями ранньомодерної історії України та суміжних територій. Істотним є, зокрема, доробок у вивченні церков і релігійних громадських об'єднань, освітніх рухів XVI–XVIII ст.

Протягом останніх років у відділі сформувався колектив дослідників Галицько-Волинського князівства. Йдеться про передумови виникнення князівства, основні проблеми його політичної історії та культурного життя, а також дальшого розвитку започаткованих в добу князівства правових і соціальних інституцій. В 2008 р. науковцями відділу укладались як підсумкові оглядові статті, так і стислі довідки про події, осіб, місцевості для електронної версії енциклопедичного довідника “Галицько-Волинське князівство”. Розроблено план колективної праці про історію і Галицько-Волинсько-Холмського регіону від перших писемних згадок до кінця XIV ст. Передбачено написання протягом трьох наступних років розділів цієї праці, а також індивідуальних монографічних досліджень. Зокрема, Я.Ісаєвич висвітлюватиме внесок у дослідження ранньої історії західноукраїнського регіону М.Грушевського, значення його концепцій для історичного самоусвідомлення українців. Л.Войтович опрацьовує ґрунтовні публікації про окремих князів, династії і міждинастичні контакти в європейському та євразійському просторах, вивчає також і інші аспекти минувшини регіону. В.Александрович продовжує досліджувати мистецькі пам'ятки і виявляти нові джерела про архітекторів і митців на

всіх українських землях, починаючи з X–XI до кінця XVIII ст., причому йдеться не лише про етнічних українців, але й про представників інших національних спільнот. Наслідком цієї роботи стали монографії і значна кількість статей про окремі пам'ятки і мистецьких діячів, дуже численні довідки в українських та закордонних енциклопедіях написаних на підставі відомих раніше і нових, виявлених у ході цілеспрямованого пошуку. В.Любащенко опрацьовує історію церковного життя та релігійної думки всієї України від давніх часів до наших днів. При цьому висвітлюється структура та ідеологія панівних конфесій і релігійних меншин, специфіка яких донедавна не враховувалась істориками. У центрі уваги І.Паславського історія Галицької митрополії східного обряду, її заснування на початку XIV ст. та відновлення в XIX ст., роль церков східного обряду у національно-культурному відродженні українського народу. Ю.Зазуляк вивчає формування в Галичині шляхетських та магнатських родів, роль у цьому процесі і в пізнішій генеалогічній міфології спадщини княжої доби. Я.Книш на підставі критичного аналізу літописів, картографічних джерел і актових пам'яток підготував ґрунтовні дослідження про територію Руського королівства, діяльність князя Лева I і короля Юрія I. Р.Голик збагачує діапазон студій відділу своїми розвідками про повсякденне життя, особливості ментальності людей, роль у ній стереотипів і різноманітних міфів, а також про мовну ситуацію. Ю.Ясіновський опублікував німецькомовну версію фундаментального дослідження найстаршого нотнолінійного музичного рукопису – унікального львівського Ірмологіона кінця XVI ст. Лаборант Н.Дубинка підготувала до друку метрику кінця XVIII – початку XIX ст. з колишнього містечка, а тепер села Верби Дубенського повіту (Південна Волинь) – пам'ятку тогочасної української мови. Аспірант М.Жук завершує наукову роботу на тему: “Правління Володислава Опольського у Галичині в 1372–1378, 1385–1387 рр.”

Важливим є загальноукраїнський та європейський контекст всіх перелічених досліджень. Це стимулює творчі контакти науковців відділу з вченими інших установ в Україні та за її межами. Опубліковано друге число періодичного видання “Княжа доба” до якого залучено вчених Росії, Литви, Польщі, Угорщини, ведеться підготовка до наукової конференції, присвяченої Галицько-Волинській державі та її традиціям.

ПУБЛІКАЦІЇ

Ісаєвич Я.Д.

До історії титулатури володарів у Східній Європі // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2008. – Вип. 2. – С. 3–29.

Енциклопедія сучасної України. – К., 2007. – Т. 7 [статті: “Gazeta Lwowska”. – С. 11–12; “Тельбер Натан-Міхаель”. – С. 33–34; “Тетц Леопольд-Карл”. – С. 43; “Тіль Анджей”. – С. 48; “Тльогер Зигмунт”. – С. 56–57; “Траціозі Андре”. – С. 80–81; “Тубринович Броніслав”. – С. 102; “Тубринович Владислав”. – С. 102; “Тубринович Казимир”. – С. 102; “Тудзяк Борис-Андрій”. – С. 106; “Турка Ольгерд”. – С. 108–109; “Деже Ласло”. – С. 290].

Західні та південно-західні межі української етнічної території від доби Київської Русі до середини ХІХ століття: джерела та їх інтерпретації // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16: Ювілейний збірник на пошану Івана Патера / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – С. 33–41.

Княжества на территории Украины (вторая треть XII – нач. XIV вв.) // История Украины. Научно-популярные очерки. – Москва, 2008. – С. 88–116.

Переднє слово // Пушук І. Трагедія українсько-польського протистояння на Волині 1938–1944 років. Ківерцівський район. – Луцьк, 2008. – С. 3–4.

Сучасні псевдонаукові публікації на історичні теми: два приклади // Україна модерна. – Київ, 2008. – № 13. – С. 211–220.

“Georgius Drohobicz de Russia (Jurij Drohobycz z Rusi): Authentic Sources, 20th Century Positivistic Scholarship and Contemporary Quasi-Myths”// “Nel mondo degli Slavi. Incontri e dialoghi tra culture. Studi in onore di Giovanna Brogi Bercoff”, a cura di Maria Di Salvo, Giovanna Moracci, Giovanna Siedina, Firenze University Press. – Firenze, 2008. – Vol. 1. – S. 289–295.

Не підливати олії у згасаюче вогнище... З приводу відкриття “волинського” монумента у Варшаві (назва від редакції) // Високий замок. – 2008. – 3 вересня.

Александрович В.С.

Собор святого Юра у Львові. – Київ, 2008. – 230 с. [Співавт. П.А.Ричков].

“Богородиця Пирогоща” – втрачена старокиївська реліквія // Історія в школах України. – 2008. – № 11–12. – С. 58–62.

Волинська середньовічна іконографія намісного образу Спаса // Волинська ікона: дослідження та реставрація. Науковий збірник. – Вип. 15: Матеріали XV міжнародної наукової конференції, м. Луцьк, 25–26 вересня 2008 року. – Луцьк, 2008. – С. 18–31.

Українська пізньосередньовічна іконографія Христа та Богородиці зі святим покровителем храму // Там само. – С. 31–36.

Житлові будинки групи фільварків Дубного та околиць за описом 1723 року // Архітектурна спадщина Волині. 36. наук. праць. – Рівне, 2008. – С. 39–43.

Інвентар львівського палацу Радивилів 1747 року та опис львівської радивилівської юридики 1755 року // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Т. 255: Праці Комісії архітектури і містобудування. – Львів, 2008. – С. 515–554.

Історія України. А–Я. Енциклопедичний довідник / Упоряд. та наук. ред.: І.Підкова, Р.Шуст, І.Гирич. Вид. 3-тє доопр. і доповн. – Київ, 2008 [статті: “Авдій”. – С. 8; “Алімпій Печерський”. – С. 29; “Ансамбль ікон”. – С. 38–39; “Апеллес Іван”. – С. 48; “Апостол”. – С. 48; “Архітектори італійські в Україні другої половини XVI – першої половини XVII століття”. – С. 65; “Бережанський скульптурний осередок XVII ст.”. – С. 89; “Білявський Євстахій (бл. 1740–1804)”. – С. 117; “Богородиці іконографія”. – С. 123–124; “Боярського Івана Ар-

хиерейський Службеник і Требник”. – С. 138; “Братства”. – С. 139; “Бродівський замок”. – С. 142; “Вестерфельд Авраам Ван”. – С. 173; “Вишгородська ікона Богородиці”. – С. 180; “Вітте де, Ян (1709–22.12.1785)”. – С. 193; “Вознесенська церква у Березні”. – С. 198; “Волинська школа малярства”. – С. 200–201; “Володимир Василькович (†1288)”. – С. 202–205; “Галицько-Волинського князівства мистецтво”. – С. 229–232; “Горошкович Олексій (1547–1570)”. – С. 269–270; “Гайль”. – С. 301; “Труневега Мартина щоденник”. – С. 308; “Данило Романович”. – С. 311–312 (співавт. І.Підкова); “Домарацький Матвій (...1666–1682...)”. – С. 359–360; “Драган Михайло (1899–1952)”. – С. 369; “Жовківський мистецький осередок”. – С. 398; “Жолтовський Павло (1904–1984)”. – С. 399; “Зубрицький Никодим (р. н. та см. невід.)”. – С. 434; “Зярнко Ян (кін. 1560-их років – не раніше 1628?)”. – С. 434; “Ікона”. – С. 439; “Ікона Богородиці зі святими Антонієм і Феодосієм Печерськими зі Свенського Успенського монастиря поблизу Брянська”. – С. 439–440; “Іконостас”. – С. 441; “Касіянович Андрій”. – С. 485; “Кондзелевич Йов”. – С. 550–551; “Крехівський монастир”. – С. 583; “Кульчинський Ігнатій”. – С. 605; “Львів”. – С. 663–665 (співавт. Т.Андрусак); “Львівський мистецький осередок”. – С. 667; “Меретин Бернард (?–1759)”. – С. 717; “Малюшицький Василь (? – між 1604–1608)”. – С. 692; “Манявський скит”. – С. 694 (співавт. І.Підкова); “Перемишльський мистецький осередок”. – С. 844; “Петрахнович Мороховський Микола”. – С. 855–856; “Покрову Богородиці іконографія”. – С. 885–886; “Пухала Лаврін (? – 1608)”. – С. 933–934; “П’ятницька церква у Львові”. – С. 936; “Равич Іван (1677–1762)”. – С. 937; “Риботицький малярський осередок”. – С. 961; “Руткович Іван (р. н. невід. – квітень 1703)”. – С. 1014; “Самуїл (р. н. і см. невід.)”. – С. 1028; “Семигиновський Семен (р. н. і см. невід.)”. – С. 1051; “Сенькович Федір (р. нар. невід. – 17 (або 18).6.1631)”. – С. 1052–1053; “Скора Яків (р. н. і см. невід.)”. – С. 1083; “Стеценко Григорій Андрійович (квітень 1710 або 1712 – 11.12.1781)”. – С. 1160–1161; “Тарасевич Леонтій (р. н. і см. невід.)”. – С. 1187; “Тарасевич Олександр (р. н. невід. – п. можливо 1727)”. – С. 1188; “Терлецький Филипп”. – С. 1196; “Філевич Михайло (р. н. невід. – пом. 1804)”. – С. 1356–1357; “Холм”. – С. 1383; “Холмська

чудотворна ікона Богородиці”. – С. 1384; “Холмський мистецький осередок XIII ст.”. – С. 1384–1385; “Шедель Йоган Готфрід (бл. 1680–10(21).2.1752)”. – С. 1455; “Шимонович Юрій молодший (Семигіновський Юрій Елеутер; р. н. невід. – між 28.2.1708–13.3.1711)”. – С. 1461–1462; “Шимонович Юрій старший (р. н. невід. – 15.4.1690)”. – С. 1462; “Щирський Іван (у чернецтві Інокентій; р. н. невід. – п. 1714)”. – С. 1482–1483].

Київська традиція другої половини XV століття у перемишльській пізньосередньовічній іконографії // Церковний календар 2009. Видання Перемисько-Новосанчівської єпархії. – Сянок, 2008. – С. 88–98.

Княжа церква святого Миколи у Львові в гравюрі 1667 року // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Т. 255: Праці Комісії архітектури і містобудування. – Львів, 2008. – С. 22–29.

Люблінські слід у біяграфії берасцейскага друкара Станіслава Мурмеліуса (пераклад з українскай мовы – Макаревіч А.С.) // Архіварыус: зб. навук. паведамл. і арт. – Мінск, 2008. – Вып. 6. – С. 24–33.

“Лямент по святобливе зошлом, велебном господину отцу Іоанну Василевичу, презвитери” 1627 року як пам’ятка духовного життя Луцька першої половини XVII століття // **Лямент** по отцю Іоану Василевичу, написаний в Луцьку року 1628-го: фототипія, переклади, дослідження / Упоряд. О.Бірюліна, перекл.: В.Александрович, В.Шевчук. – Луцьк, 2008. – С. 5–15.

Лямент по отцю Іоану Василевичу, написаний в Луцьку року 1628-го [Підрядковий переклад] // **Лямент** по отцю Іоану Василевичу, написаний в Луцьку року 1628-го: фототипія, переклади, дослідження / Упоряд. О.Бірюліна, перекл.: В.Александрович, В.Шевчук. – Луцьк, 2008. – С. 19–61.

Найдавніша київська ікона – “Богородиця зі святыми Антонієм та Феодосієм Печерськими” зі Свенського Успенського монастиря поблизу Брянська // Історія в школах України. – 2008. – Ч. 4. – С. 53–56.

Нова експозиція українського релігійного мистецтва в Польщі // Пам’ятки України: історія та культура. – 2008. – Ч. 2. – С. 68–79.

Новознайдені матеріали до іконографії Національно-визвольної війни 1648–1654 років // Пам'ятки України: історія та культура. – 2008. – Ч. 3. – С. 80–87.

Покоління творців львівської школи українського малярства XVII століття // Соціум. Альманах соціальної історії. – Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 163–183.

Ромуальд Біскупський (1935–2008) // *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze*. – Warszawa, 2008. – Т. 25–26: *Spotkania polsko-ukraińskie. Emigracja ukraińska: historia, kultura, postacie, instytucje, związki z Polakami*. *Studia Ucrainica* / Pod red. S.Kozaka przy współpracy W.Sobol i B.Nazaruka. – S. 487–490.

Каталог міжнародної виставки “Україна – Швеція: на перехрестях історії (XVII–XVIII століття) 1 жовтня 2008 р. – 30 березня 2009 р., м. Київ; 9 квітня – 31 травня 2009 р., м. Дніпропетровськ. – Київ, 2008 [переклад документів].

Войтович Л.В.

Князь Лев Данилович – полководець і політик // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип.15: *Confraternitas*. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича. – Львів, 2007. – С. 115–124.

Король Данило Романович // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2007. – Вип. 6. – С. 7–44.

Проблема утворення Тмутараканського князівства у світлі русько-хазарських стосунків X ст. // Хазарський альманах. – Киев; Харьков, 2007. – Т. 6. – С. 65–77.

Кровь Рюриковичей в жилах шотландских королей // Генеалогический вестник. – Санкт-Петербург, 2007. – Вип. 31. – С. 36–44.

[Коментарії] Глинський Михайло Львович // Михайло Грушевський. Твори у 50 томах. – Львів, 2007. – Т. 8. – С. 651–654.

Кров Рюриковичів у жилах шотландських королів // Україна в Центрально-Східній Європі (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.). – Київ, 2007. – Вип. 7. – С. 94–102.

Чи були мечі харалужні // Вісник інституту археології. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 74–79.

Правляча еліта Княжої доби // Волинь. – Луцьк, 2007. – Ч. 8. – С. 15–68.

Сучасна наука про проблеми Середньовічної України (зауваги провідних українських істориків) // Історія в школах України. – 2007. – № 9–10. – С. 34–38.

Знову про дискусію з приводу автентичності “Слова о полку Ігореве” // “Слово о полку Ігореве” та його доба. – Галич, 2007. – С. 17–33.

Пліснеськ, “Дебра Кисаня” і проблема автентичності “Слова о полку Ігореве” // Другі Ольжині читання. – Львів, 2007. – С. 74–78.

Правлячі династії Європи. – Біла Церква, 2008. – 464 с. [спів-авт. О.Целуйко].

Галицьке князівство на Нижньому Дунаї // Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України. – Галич, 2008. – С. 3–18.

Генеалогія [Спеціальні історичні дисципліни. Зошит 2.]. Навчальний посібник. – Львів, 2008. – 218 с. [співавт. О.Целуйко].

Берегово: міфи та історія // Історичні пам’ятки Галичини (до 150-річчя від народження Івана Франка. – Львів, 2008. – С. 313–336.

Енциклопедія Львова. – Львів, 2008. – Т. 2. [статті: “Данило Романович”. – С. 14–15; “Дмитро Детько”. – С. 100–101; “Жевуські”. – С. 309; “Ізабелла”. – С. 524.

Загадки ранньої історії Львова // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16: Ювілейний збірник на пошану Івана Патера. – Львів, 2008. – С. 42–51.

Король Данило Романович: політик і полководець // Доба короля Данила в науці, мистецтві, літературі. – Львів, 2008. – С. 22–97.

Король Данило та історія Галицько-Волинської держави в дослідженнях інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України // Там само. – С. 98–119.

К дискуссии о подлинности “Слова о полку Игореве” и ее авторах // *Rossica Antiqua*. – 2007–2008. – Исследования и

материалы / Отв. ред. А.Ю.Дворниченко, А.В.Майоров. – Санкт-Петербург, 2008. – С. 210–220.

Роман Мстиславич // Волинь. – Луцьк, 2008. – Ч. 9. – С. 21–46.

Союз Візантії та Галицько-Волинської держави за династії Ангелів // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2008. – Вип. 2. – С. 30–39.

Чи ви, хлопці, спали, чи ви в карти грали, що ви Закарпаття мадярам продали... // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 5 червня. – № 20(116). – С. 6.

[З.А.Микитин] Вперше... // Громада (Миколаїв). – 2008. – 19, 26 лютого; 2, 12, 18, 25 березня; 1 квітня.

Історія однієї стріли // Там само. – 4, 8 квітня.

Німецькі колонії на Миколаївщині (1781–1939) // Там само. – 20, 23, 27, 30 травня; 6, 10 червня.

Незакінчені етюди: Костел св.Миколая в Миколаєві // Там само. – 5, 9, 12, 16 вересня.

Незакінчені етюди: Військова служба Михайла Палідовича-Карпатського // Там само. – 19, 23, 30 вересня.

Гадяцька угода. До 350-річчя підписання // Там само. – 26 вересня.

Незакінчені етюди: Костел Воздвиження святого Хреста в Берездівцях // Там само. – 10 жовтня.

Незакінчені етюди: Миколаївська камениця // Там само. – 14 жовтня.

Незакінчені етюди: Останнє захоплення гетьмана Мазепи // Там само. – 17, 21, 24, 28 жовтня.

[Рец. на]: Козак Назар. Образ і влада. Княжі портрети у мистецтві Київської Русі XI ст. – Львів, 2007. – 154 с. // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2007. – Вип. 6. – С. 157–158.

[Рец. на]: Майоров А.В. Великая Хорватия: этногенез и ранняя история славян Прикарпатского региона. – Санкт-Петербург, 2006. – 209 с. // *Rossica Antiqua*. – 2007–2008. – Исследования и материалы / Отв. ред.: А.Ю.Дворниченко, А.В.Майоров. – Санкт-Петербург, 2008. – С. 575–579.

[Рец. на]: Коган В.М., Домбровський-Шалагин В.И. Князь Рюрик и его потомки. Историко-генеалогический свод. – Санкт-Петербург, 2004. – 686 с. // *Rossica Antiqua*. – 2007–2008. – Исследования и материалы / Отв. ред. А.Ю.Дворниченко, А.В.Майоров. – Санкт-Петербург, 2008. – С. 580–581.

Голик Р.Й.

“Галичина” як семіотична проблема: до археології образів та стереотипів // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип.15: *Confraternitas*. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича. – Львів, 2006–2007. – С. 708–719.

Гойрак, яких мало / *Hojrak jakich mało*: стереотип львівського батяра в українській і польській культурній традиції // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 62–79.

Крах ілюзій та стереотипів: депортації 40-их рр. ХХ ст. очима галицьких міщан // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 182–202.

Лексикон слів, образів і стереотипів Галицько-Волинського літопису: у пошуках моделі // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2008. – Вип. 2. – С. 211–218.

[Рец. на]: Галицько-Волинський літопис: погляд літературознавця // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2008. – Вип. 2. – С. 261–268.

Зазуляк Ю.П.

Ремесло суперарбітра. Шляхетські конфлікти та полюбовні замирення в Руському воєводстві початку ХVІ ст. // *СОЦІУМ*. – Київ, 2007. – Т. 7. – С. 43–57.

Ego huic inscriptione non credo, ... ipse scribere potuit, quod voluit. Law, Literacy and Daily Life in Late Medieval Galicia // Medium Aevum Quotidianum. – Krems, 2008. – Vol. 57. – P. 12–27.

Книш Я.Б.

Галицько-Волинська держава. Галицька митрополія // Національний атлас України. – Київ, 2007. – С. 26 (у співавторстві).

Буський літопис // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 52–61.

Звістка про Львів у Тверському літописі під 6743 (1241 р.) // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2008. – Вип. 2. – С. 130–135.

Любашенко В.І.

Галицько-волинські рукописні Євангелія XII–XIV ст. // Слово. – Київ, 2008. – № 1. – Ч. 2. – С. 8–10.

До питання про церковну діяльність київського митрополита Кирила II // Галицька митрополія. 1303–1807–2007: Статті і матеріали. – Львів, 2008. – С. 57–64.

До питання про зведений каталог християнських рукописів Галицько-Волинської держави (історіографічний аспект) // Княжа доба. – Львів, 2008. – Кн. 2. – С. 167–193.

Печатник князя Данила // Дрогичин 1253. Матеріали міжнародної наукової конференції з нагоди 755-ліття коронації Данила Романовича. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 37–45.

Протестантський погляд: за і проти // Соціально зорієнтовані документи української греко-католицької Церкви (1989–2008). – Львів, 2008. – С. 635–645.

Політика советського режиму стосовно протестантів: юридичні обмеження, репресії, депортація // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2008. – С. 227–238.

Рання релігійна полеміка в церковній історії Галицько-Волинської Русі // Історія релігій в Україні. Наук. щорічник. – Львів, 2008. – Кн. 2. – С. 208–218.

Паславський І.В.

Галицька митрополія 1303–1807–2007: Статті і матеріали. – Львів, 2008. – 152 с. [Вступні зауваги].

Деякі дискусійні питання в історіографії відновлення Галицької митрополії 1807 року // Галицька митрополія 1303–1807–2007: Статті і матеріали. – Львів, 2008. – С. 12–17.

Заснування Галицької митрополії та її історична доля в XIV ст. // Король Данило в науці, фольклорі, мистецтві. – Львів, 2008. – С. 203–225.

Іван Гудз як повноважний представник галицьких українців у Відні в 1773–1783 роках // Україна: культурна спадщина,

національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 81–86.

Ідея українського патріархату в середині XIX століття: невідомий проект о. Михайла Малиновського // Галицька митрополія 1303–1807–2007: Статті і матеріали. – Львів, 2008. – С. 71–74.

Іван Гудз (1727–1791 рр.) // Вісник НТШ: Інформаційне видання Світової ради Наукових товариств ім. Шевченка. – Львів, 2008. – Ч. 39. – С. 36–38.

Мій перший і найавторитетніший рецензент. Уроки Романа Бриндаса // Утіха, 21: Книга споминів. – Львів, 2008. – С. 99–111.

Платонізм і арістотелізм у філософській культурі України XI–XVIII століть // Там само. – С. 111–127.

Терський С.В.

Історія Луцька у 3-х томах. – Т. 1: Лучеськ X–XV ст. – Львів, 2007. – 252 с.

Боярство Волині X–XIV ст.: походження, суспільна роль, персональний склад (за літописними та археологічними даними) // Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. – Т. 253: Праці археологічної комісії. – Львів, 2007. – С. 511–527.

Колекціонери та колекції археологічних пам'яток у львівських музеях XIX–XX ст. // Zamojsko-Wołyńskie Zeszyty Muzealne. – Т. 4: “Минуле майбутньому” Роль польського і українського музейництва в збереженні і документуванні культурної спадщини пограниччя. Матеріали наукової конференції. – Zamość, 2006/2007. – С. 39–60.

Матеріали та дослідження з археології Прикарпаття та Волині / Інститут українознавства НАН України. – Львів, 2007. – Вип. 11 [статті: “Новий погляд на історичну топографію Володимира-Волинського (X–XIV ст.) в світлі розкопок 1999–2000 рр.” – С. 256–263; “Чинбарський спеціалізований комплекс XV–XVI ст. з розкопок на площі Старий Ринок у Львові 1997 року”. – С. 295–314 (співавт.: О.Овчінніков, В.Войнаровський).

Скандинавські археологічні пам'ятки на Волині (X–XII ст.) // Другі “Ольжині читання”. – Пліснесько–Львів, 14–15 червня 2007 року. – Львів, 2007. – С. 53–58.

Храми середньовічного Володимира та його околиць: історія, локалізація, конфесії (за даними археології) // Релігія і церква в історії Волині. Зб. наук. праць. – Крем'янець, 2007. – С. 7–16.

Археологічні матеріали з розкопок Галича у другій пол. XIX – першій пол. XX ст. у фондах львівських музеїв: проблема каталогізації // Наукові записки (Львівський історичний музей). – Львів, 2008. – Вип. 12. – С. 8–21.

Енциклопедія Львова. – Львів, 2008 – Т. 2 [статті: “Дідушицький Володимир”. – С. 84–86; “Замкова гора”. – С. 390–391].

Матеріальна культура населення Погориння (X–XII ст.) як приклад балто-чорноморських впливів // Kultura Ludów Morza Bałtyckiego. – T.1: Starożytność i średniowiecze. – Toruń, 2008. – S. 122–139.

Михайло Іванович Островський – дослідник пам'яток княжої доби на Волині (до 110-річчя від дня народження) // Минуле і сучасне Волині та Полісся: Олександр Цинкаловський і край. Матеріали 27-ї міжнародної наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 1020-й річниці від першої писемної згадки про Володимир та 110-річчю від дня народження О.Цинкаловського (м. Володимир-Волинський, 22.02.2008 р.). – Луцьк, 2008. – С. 283–285.

Оборонний комплекс середньовічного волинського міста Володимира // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. – № 612: Держава та армія. – Львів, 2008. – С. 14–22.

Передмістя Помостичі та Юриздика середньовічного Лучеська (деякі підсумки археологічного вивчення) // Старий Луцьк. Науково-інформаційний збірник ЛДІКЗ. – Луцьк, 2008. – Вип. 4. – С. 145–153.

Початки Католицької церкви на Волині // Україна і Ватикан. Серія збірників наукових праць. – Вип. 1: Українсько-Ватиканські відносини в контексті суспільних і міжконфесійних проблем. – Івано-Франківськ; Київ, 2008. – С. 124–130.

Ясіновський Ю.П.

Das Lemberger Irmologion. Die älteste liturgische Musikhandschrift mit Fünfliniennotation aus dem Ende des 16. Jahrhunderts /

Herausgegeben und eingeleitet von Jurij Jasinovs'kyj, Übertragen und kommentiert Carolina Lutzka (Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte. Reihe B: Editionen, Band 24). – Köln; Weimar; Wien, 2008. – 509 s.

Віденський октоїх у колі рукописної книжності Галицько-Волинської держави // Міжнародна наукова конференція “Книжкова і рукописна культура Західної України: історія, методологія, джерельна база”, Львів 27 березня 2008 року. Тези доповідей. – Львів, 2008. – С. 25.

Гимнографія у пам'ятках доби короля Данила // Доба короля Данила в мистецтві, науці і літературі. – Львів, 2008. – С. 298–309.

Die liturgische Handschriften des Galizien-Volynischen Fürstentum: das Repertoire, die Typologie, der gesanglichen Aspekt // Theorie und Geschichte der Monodie / Internationale wissenschaft Tagung. – Wien, 2008. – S. 10–11.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ, ЛЕКЦІЯХ

Ісаєвич Я.Д.

Галицизми: вчора, сьогодні, завтра // Міжнародна наукова конференція “Галичина: простір, люди, мови” (Львів, 28 березня 2008 р.).

“Правда історії” – “історія правди” // “Круглий стіл” українських і російських істориків (Львів, 14 квітня 2008 р.).

І.Л. Бутич: боротьба за національно-культурну спадщину проти профанації науки і культури // Вечір пам'яті Івана Лукича Бутича (Київ, 7 травня 2008 р.).

Виступ на VII міжнародному конгресі українців (Київ, 24–29 червня 2008 р.).

Західно-Українська Народна Республіка на тлі доби: факти і узагальнення // Міжнародна наукова конференція Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення (Львів, 30 жовтня 2008 р.).

Александрович В.С.

Волинська середньовічна іконографія намісного образу Спаса; Українська пізньосередньовічна іконографія Христа та Богородиці зі святим покровителем храму // Волинська ікона: дослідження та реставрація. XV міжнародна наукова конференція (Луцьк, 25–26 вересня 2008 р.).

Нові матеріали до історії церкви св. Пантелеймона // Міжнародна наукова конференція “Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України” (Галич, 10–11 жовтня 2008 р.).

Sztuka ukraińska na pograniczu Wschodu i Zachodu // Międzynarodowa konferencja naukowa “Ukraina między Wschodem a Zachodem” (Warszawa, 6–7 listopada 2008 r.).

Źródła literackie oraz tradycja ikonograficzna w ikonach Pokrowu Bohorodyci // Reprezentacje tożsamości społecznych w kulturze wizualnej Wielkiego Księstwa Litewskiego (Vilnius, 4–5 grudnia 2008 r.).

Войтович Л.В.

Історична доля галицької шляхти // Наукова конференція до 100-річчя заснування “Товариства руської шляхти в Галичині”: “Українська шляхта: історія, культура, традиції” (Трускавець, 3 листопада 2007 р.).

Король Данило: легенди і дійсність // Міжнародна наукова конференція “Епоха короля Данила в науці, мистецтві, літературі” (Львів, 29–30 листопада 2007 р.).

Нова дискусія з приводу автентичності “Слова о полку Ігореве” // “Слово о полку Ігоревім” як пам’ятка української літератури (до 820-річчя написання твору) (Львів, 6 грудня 2007 р.).

Візантія і Русь у Причорномор’ї за часів династії Комнінів і Ангелів // Звітна наукова конференція Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, 7–8 лютого 2008 р.).

Проблеми музеєфікації пам’ятників древньоруської епохи на території Західної України // Міжнародна наукова конференція

“Музеология – музееведение в XXI веке: проблемы изучения и преподавания” (Санкт-Петербург, 14–16 мая 2008 г.).

“Баварський географ”: проблеми ідентифікації східнослов'янських племен // Міжнародна конференція “Треті Ольжині читання” (Пліснеськ, 31 травня 2008 р.).

Ідеї державності серед козацької старшини: витоки і розвиток // Наукова конференція “350 років Гадяцької угоди: Історичне значення угоди і роль гетьмана Івана Виговського у її прийнятті” (с. Руда Жидачівського р-ну Львівської обл. 13–14 вересня 2008 р.).

Галицько-Волинська держава і Литва // Міжнародна наукова конференція “Історична спадщина Великого князівства Литовського в Україні: дослідження і збереження” (Львів, 8–9 жовтня 2008 р.).

Галицьке князівство на Нижньому Дунаї // Міжнародна наукова конференція “Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України” (Галич, 10–11 жовтня 2008 р.).

Нова спроба генеалогії князів Острозьких // Міжнародна наукова конференція “Князь В.-К.Острозький в історії України та Європи” (Острог, 15–17 жовтня 2008 р.).

Галицько-Волинська держава і королівство Русі: сучасна візія проблеми // IX Дрогобицька міжнародна наукова історико-краєзнавча конференція “Дрогобицько-Самбірське Підгір'я крізь призму століть” (Дрогобич, 5 грудня 2008 р.).

Голик Р.Й.

Історія двох душ: образ галицької вчительки і семіотика гендерного дискурсу кінця XIX – першої половини XX ст. // Міжнародна наукова конференція “Галичина: простір, люди, мови” (Львів, 28–29 березня 2008 р.).

ЗУНР чи Małopolska Wschodnia?: образ Галичини 1918 року в ментальності українців та поляків // Міжнародна наукова конференція “Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення” (Львів, 30 жовтня 2008 р.).

Зазуляк Ю.П.

Understanding Law and Society in Late Medieval Galicia // Harvard Ukrainian Research Institute (Cambridge (USA), 28 April 2008 p.).

Knowledge of Law and Dispute Settlement in Late Medieval Galicia // Nordic Centre for Medieval Studies (Bergen (Norway). Summer School. 1–6 September, 2008 p.).

Participant / Workshop on Hungarian Medieval Law // School of Slavonic and East European Studies (College University (London), 8–9 September, 2008 p.).

Книш Я. Б.

Науковий семінар: “Король Русі і князь Володимирії Юрій Львович (до 700-річчя смерті)” (Львів, 16 жовтня 2008 р.).

Любашенко В.І.

Полемічні пам’ятки в християнській спадщині Галицько-Волинської Русі // Міжнародна наукова конференція “Історія релігії в Україні” (Львів, 13–14 травня 2008 р.).

Кормча книга: сторінка з історії українсько-балканських взаємин // 17-й міжнародний славістичний колоквиум (Львів, 15–17 травня 2008 р.).

Значення Компендіуму в міжцерковних стосунках в Україні // Круглий стіл “Папська рада “Справедливість і Мир”: Компендіум соціальної доктрини Церкви” (Львів, 3 червня 2008 р.).

Сучасний протестантизм в Україні: тенденції розвитку // Міжнародна наукова конференція “1020-ліття: християнські пріоритети України” (Київ, 8–10 липня 2008 р.).

Вивчення протестантизму в Україні: деякі узагальнення (на прикладі: А.Дудаш. Ранньохристиянське коріння протестантизму) // Форум видавців (Львів, 13 вересня 2008 р.).

Паславський І.В.

1020 – літній ювілей хрещення Руси та його значення для України // Міжнародна конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 12–15 травня 2008 р.).

Проблема греко-католицького патріархату в часи митрополита Михайла Левицького // Круглий стіл “Митрополит Михайло Левицький та його доба: Львівська Духовна семінарія Св. Духа” (Львів, 15 травня 2008 р.).

Відновлення Галицької митрополії 1807 року: події, люди, факти // Урочиста академія, присвячена завершенню святкування 200-ліття відновлення Галицької митрополії: Львівська Духовна семінарія Св. Духа (Львів, 25 вересня 2008 р.).

Роль церковного чинника у формуванні української політичної еліти в Галичині (1772–1914 рр.) // Круглий стіл “Політична еліта ЗУНР: формування, внутрішньополітична діяльність, зовнішні орієнтації” // Міжнародна наукова конференція “Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення” (Львів, 30 жовтня 2008 р.).

Терський С.В.

Матеріальна культура населення Погориння (X–XII ст.) як приклад балто-чорноморських впливів // III міжнародна наукова конференція народів Балтійського моря “Культура народів Балтійського моря” (м. Волін (Помор’я), 20–21 липня 2008 р.).

Початки Католицької церкви на Волині // Міжнародна науково-практична конференція “Українсько-Ватиканські відносини в контексті суспільних і міжконфесійних проблем” (Івано-Франківськ, 28–29 березня 2008 р.).

Osadnictwo wczesnośredniowieczne w okolicach Włodzimierza Wołyńskiego w świetle najnowszych badań // Міжнародна наукова конференція “Stan, potrzeby i perspektywy badań archeologicznych nad wczesnym średniowieczem na Lubelszczyźnie” (Львів, 7–9 квітня 2008 р.).

Рятівні дослідження у Володимирі та околицях // V міжнародна наукова конференція “Археологія Заходу України” (Львів, 21–23 травня 2008 р.).

Cmentarzyska wczesnośredniowieczne we Włodzimierzu Wołyńskim // In silvis, campis... et urbe. Średniowieczny obrządek

pogrzebowy na pograniczu polsko-ruskim (Сянок, 12–14 листопад, 2008 р.).

Городища околиць Лучеська за археологічними дослідженнями та даними аерофотозйомок // Четверта наукова конференція “Любартівські читання” (Луцьк, 27 березня 2008 р.).

Археологічні дослідження міста Крем’янця та його околиць // Наукова конференція “Міста Волині в контексті урбанізаційних процесів” (Крем’янець, 15–16 травня 2008 р.).

Ясіновський Ю.П.

Кафедра музичної медієвістики та україністики // Інавгурація кафедри музичної медієвістики та україністики: презентація курсу “Давня польська музика” (Львів, 5 лютого 2008 р.).

Слово про Ніну Олександрівну Герасимову-Персидську // Інавгурація кафедри музичної медієвістики та україністики: вшанування ювілею Ніни Олександрівни Герасимової-Персидської (Львів, 6 лютого 2007 р.).

Візантійська гимнографія // Наукова сесія НТШ, засідання Музикознавчої комісії (Львів, 20 березня 2008 р.).

Віденський октоїх у колі рукописної книжності Галицько-Волинської держави // Міжнародна наукова конференція “Книжкова і рукописна культура Західної України: історія, методологія, джерельна база” (Львів, 27 березня 2008 р.).

Принципи опису давніх рукописних книг // Міжнародна наукова конференція “Рукописна і стародрукована книга” (Львів, 7 травня 2008 р.).

Церква і музична культура Галичини першої половини XIX ст. // Круглий стіл XVIII міжнародної конференції “Історія релігій в Україні. Митрополит Михайло Левицький та його доба” (Львів, 15 травня 2008 р.).

Кодекс Ганкенштайна в кругу галицько-волинської рукописної книжності // Die Ukraine in Europa? Europa in der Ukraine? Option – Perspektive – Realität. Internationale wissenschaftliche Konferenz (Würzburg, 27–29 mai 2008 р.).

ВІДДІЛ НОВОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

У 2008 р. відділ спільно з Відділом новітньої історії завершив розробку теми “Суспільно-політичні та національно-конфесійні трансформації в Західній Україні ХІХ–ХХ ст.”

Працівники відділу простежили нові тенденції в суспільно-політичному і громадсько-культурному житті українців Галичини, у їхніх взаєминах з Наддніпрянською Україною, досліджували роль конфесійного чинника у процесі масової національної мобілізації, широкомасштабний просвітницький рух та патріотичну діяльність духовенства, роль видатних представників національної еліти Т.Шевченка, П.Куліша, М.Шашкевича, М.Драгоманова, І.Франка, М.Грушевського, О.Барвінського та ін.

Наслідком дослідницької праці відділу стала участь його працівників у наукових збірниках “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність”, вип.16 (Ф.Стеблій, В.Горинь, В.Пашук, П.Шкраб’юк), “Галицька митрополія. 1303–1807–2007: Статті і матеріали” (Ф.Стеблій, В.Горинь), “Парадигма” (В.Горинь). Окремим виданням вийшов бібліографічний покажчик праць В.Гориня. Крім того, працівники відділу опублікували 20 наукових статей, 4 рецензії, 6 передмов, 6 інформацій, 160 енциклопедичних і 14 газетних статей.

Відділ як базовий для діяльності Шашкевичівської комісії взяв участь у проведенні Шашкевичівських читань – 2008 “Маркіян Шашкевич у контексті українського національного відродження” у м. Бережанах.

З лекціями і доповідями в закордонних наукових центрах та в міжнародних літніх школах виступали А.Заярнюк, В.Расевич, О.Середа, І.Чорновол. На стажуванні у Віденському університеті перебували Т.Гаврилів та І.Косик.

ПУБЛІКАЦІЇ

Стеблій Ф.І.

Боротьба українців Галичини за національно-територіальну автономію в добу “Весни народів” // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16: Ювілейний збірник на пошану Івана Патера / Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. – Львів, 2008. – С. 96–106.

Відновлення Галицької митрополії УГКЦ на початку ХІХ століття: передумови, здійснення, наслідки // Галицька митрополія. 1303–1807–2007: Статті і матеріали. – Львів, 2008. – С. 9–12.

Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича Національної Академії наук України в 2007 році. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008 [статті: “Презентація видання “Шашкевичів край – Золочівщина”. – С. 97–98. – Б.п.; “Презентація військово-історичних праць Івана Карпинця. – С. 99–100. – Б.п.; “Перше львівське перевидання “Русалки Дністрової”. – С. 175–177; “Науковий семінар (2006–2007)”. – С. 172–173].

Історія України: А–Я: Енциклопедичний довідник / Інститут історії України НАН України. Упоряд. і наук. ред. І.Підкова, Р.Шуст, І.Гирич. Вид. 3-є дооп. і доп. – Київ, 2008 [статті: “Караджич Вук Стефанович”. – С. 477; “Карпинець Іван”. – С. 483; “Кобринський Йосафат Миколайович”. – С. 522; “Коль Йоган Георг”. – С. 539; “Конарський Шимон”. – С. 549; “Кольберг Оскар”. – С. 539; “Конечний Фелікс”. – С. 551; “Кревецький Іван Іванович”. – С. 582; “Кромер Мартин”. – С. 595; “Куземський Михайло”. – С. 601; “Левицький Венедикт”. – С. 625; “Левицький Михайло”. – С. 628; “Лелевель Йоахим”. – С. 632; “Литвинович Спиридон”. – С. 646–647 [співавт. Р.Шуст]; “Лозинський Йосип Іванович”. – С. 654–655; “Лучкай Михайло Михайлович”. – С. 662–663; “Львівське збройне повстання 1848”. – С. 666; “Львівський літопис”. – С. 666; “Львівський лицей”. – С. 667; “Марія Терезія”. – С. 695; “Могильницький Антін”. – С. 736; “Могильницький Іван”. – С. 736; “Озаркевич Іван”. – С. 794; “Освічений абсолютизм”. – С. 811; “Подолінський Василь Іванович”. – С. 884; “Полек Йоганн”. – С. 887; “Прокопчиць (Прокопчич) Євстахій”. – С. 925; “Пуласький

Казімеж”. – С. 993; “Равіта-Гавронський Францішек”. – С. 937; “Раєвський Михайло Федорович”. – С. 945; “Револуції 1848–49”. – С. 960–955; “Ржегорж Франтішек”. – С. 961; “Рустикальні землі”. – С. 1008; “Руська Трійця”. – С. 1011–1013; “Руський собор”. – С. 1013; “Руські ради”. – С. 1013–1014; “Савченко Федір Якович”. – С. 1020; “Свідзинський Михайло”. – С. 1037; “Селянська реформа 1848”. – С. 1046; “Син Русі”. – С. 1065; “Сколівське селянське заворушення 1824–26”. – С. 1083; “Словацький Юліуш”. – С. 1096; “Слов’янський з’їзд 1848”. – С. 1104; “Снігурський Іван”. – С. 1110; “Собор руських учених 1848”. – С. 1110–1111; “Созанський Іван”. – С. 1111–1112; “Союз синів вітчизни”. – С. 1130; “Співдружність польського народу”. – С. 1134; “Стадіон-Варгаузен Франц Серафін”. – С. 1139; “Становий сейм”. – С. 1142; “Стара Україна”. – С. 1142; “Східногалицьке селянське повстання”. – С. 1181–1182; “Терлецький Іполит”. – С. 1195; “Терлецький Омелян Антонович”. – С. 1196; “Тершаковець Михайло”. – С. 1198; “Товариство прихильників слов’янщини”. – С. 1217–1218; “Товарницький Іван”. – С. 1219; “Трещаківський Лев”. – С. 1226–1227; “Устиянович Микола”. – С. 1336–1337 [співавт. Р.Крохмальний]; “Францисканська метрика [францисканський кадастр]. – С. 1364–1365; “Целевич Юліян”. – С. 1397; “Ценглевич Каспер”. – С. 1397; “Центральна Рада Народова”. – С. 1397; “Чайковський Міхал”. – С. 1402; “Чарноцький Адам Зоріан”. – С. 1403; “Чинський Ян”. – С. 1424; “Шафарик Павел Йосеф”. – С. 1441; “Шашкевич Григорій”. – С. 1445; “Шашкевич Маркіян”. – С. 1446; “Шашкевича Маркіяна Інститут-Заповідник”. – С. 1446; “Шашкевича Маркіяна Музей-Садиба”. – С. 1447; “Шашкевичіана”. – С. 1447; “Яблоновські”. – С. 1493; “Язичіє”. – С. 1499; “Ярмарки контрактів”. – С. 1507–1508 [співавт. К.Заводова].

“З історії західноукраїнських земель” // Енциклопедія Львова. – Львів, 2008. – Т. 2. – С. 344.

Між літературою, естетикою та історією // Василь Горинь. Бібліографічний покажчик. Уклад. Л.Кужель; упоряд. і ред. М.Дубас; відп. ред. Ф.Стеблій. – Львів, 2008. – С. 4–7.

Перша легальна українська політична інституція Галичини (До 160-річчя заснування Головної Руської Ради // Вісник НТШ. – Ч. 40. – Осінь–зима 2008. – С. 13–18.

Подвижник української науки і культури // Іван Кревецький. бібліографічний покажчик (1903–1939 рр.). Уклад. У.Яворська. – Львів, 2008. – С. 3–6.

Піснетворець зі Суходіл (До 80-річчя від дня народження композитора Ярослава Батенчука) // Голос відродження (Броди). – 2008. – 14 жовтня.

Горинь В.І.

Рогатинська Греко-Католицька мала духовна семінарія // Галицька митрополія. 1303–1807–2007: Статті і матеріали. – Львів, 2008. – С. 33–39.

“Руська Трійця”: дороги і роздоріжжя // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 87–95.

Співець подзвіння гострених мечів // Парадигма. Збірник наукових праць. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 440–460.

Читання, присвячені 170-річчю “Русалки Дністрової” // Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України в 2007 році. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – С. 178–181.

Судилося нам першими були // Дзвін. – 2008. – № 1. – С. 156–157.

[Рец.]: Воскреситель Галицької митрополії [на кн.: Гайковський М., Паславський І. Антоній Ангелович. Його епоха і діяльність. – Львів, 2006] // Галицька митрополія. 1303–1807–2007: Статті і матеріали. – Львів, 2008. – С. 142–143.

[Рец.]: Шляхи “Русалки Дністрової” [на кн.: Ільницька Л.І. “Русалка Дністровая” (1837) у бібліотеках і музеях світу. – Львів, 2007] // Дзвін. – 2008. – № 9. – С. 141–143.

[Рец. на]: Ільницька Л. “Русалка Дністровая” (1837) у бібліотеках і музеях світу. Історико-книгознавче дослідження / НАН України, Львівська наукова бібліотека ім. В.Стефаніка. – Львів, 2007 // Вісник НТШ. – Ч. 40. – 2008. – С. 56–57.

Колб Н.М.

Громадські акції Греко-Католицької Церкви у Львові в 90-х роках XIX століття // Львів: місто – суспільство – культура:

Зб. наук. праць. Т. 6: Львів–Краків: діалог міст в історичній ретроспективі / Вісник Львівського університету. Серія історична. Спец. випуск. – Львів, 2007. – С. 359–387.

Греко-католицьке парафіяльне духовенство в Галичині на зламі XIX–XX століть: соціальна характеристика, майновий стан, спроби самоорганізації // Галицька митрополія. 1303–1807–2007: Статті і матеріали. – Львів, 2008. – С. 17–30.

Дискусії про соціальний статус і матеріальне становище греко-католицького парафіяльного духовенства в Галичині наприкінці XIX століття // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 191–206.

Захист прав української мови як вияв громадсько-патріотичної позиції греко-католицького духовенства Галичини в 90-х роках XIX століття // Історія релігій в Україні. Наук. щорічник. – Львів, 2008. – Кн. 1. – С. 385–397.

Орлевич І.В.

Історія України: А–Я: Енциклопедичний довідник. – Київ, 2008 [статті: “Зоря Галицька”. – С. 432; “Качковський Михайло”. – С. 486; “Копистянський Адріян”. – С. 561; “Марков Дмитро”. – С. 696; “Марков Осип”. – С. 696; “Мончаловський Осип”. – С. 742–743; “Народний дім у Львові”. – С. 758 (співавт. І.Підкова); “Ставропігійський інститут”. – С. 1138–1139].

Товариство “Народний дім” у Львові 1914–1921 рр. // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 275–288.

Участь греко-католицького духовенства у створенні Народного дому у Львові // Історія релігій в Україні. Наук. щорічник. – Львів, 2008. – Кн. 1. – С. 470–477.

Пашук В.С.

Ідеологія польського просвітництва (60-ті роки XIX ст.) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 183–190.

[Рец. на]: Паславський І. “Галицька митрополія”. – Львів, 2007. – 127 с. // Галицька митрополія. 1303–1807–2007: Статті і матеріали. – Львів, 2008. – С. 144–148.

Расевич В.В.

Außenpolitische Orientierungen österreichischer Ukrainer (1912–1918) // Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича. Відп. ред. М.Крикун / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 15. Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2006–2007. – С. 623–636.

Політика пам'яті і пам'ятники: Львів – Чернівці // Чернівці в контексті урбаністичних процесів Центральної та Східної Європи. – Чернівці, 2008. – С. 237–247.

Leopolis multiplex // Leopolis multiplex / Упоряд. І.Балицький, Б.Матіяш. – Київ, 2008. – С. 46–55.

Про Львів, Габсбургів і “рай з маленькими помилками” // Там само. – С. 79–88.

Буденність, кава і наука // Там само. – С. 94–102.

Історія міфу Галичини // Там само. – С. 102–114.

Львів націоналістичний? // Там само. – С. 176–189.

“Світле” минуле та невизначене майбутнє. Три погляди на Львів // Там само. – С. 347–357.

Середа О.В.

Історія України: А–Я: Енциклопедичний довідник. – Київ, 2008 [статті: “Рафалович Джордж”. – С. 947–948; “Табель про ранги”. – С. 1183; “Тисовський Олександр”. – С. 1207; “Товариство історичне у Львові”. – С. 1216–1217; “Український комітет”. – С. 1318; “Шашкевич Володимир”. – С. 1445].

Львівська “мазохіада” // Leopolis multiplex / Упоряд. І.Балицький, Б.Матіяш. – Київ, 2008. – С. 114–122.

“Настоящие русские”? Дещо з історії галицької інтелігенції // (22.09.2008; <http://www.zachid.net/article/242921/>).

“Український П'ємонт”? Дещо з історії галицької інтелігенції – 2 // (23.10.2008; <http://www.zachid.net/article/265791/>).

Фонд рідкісних видань // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2007 році. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – С. 157–158.

Die Einführung der russischen Oper in Kiew 1867: Ein Beispiel imperialer Theaterverwaltung // Bühnen der Politik. Die Oper in

europäischen Gesellschaften im 19. und 20. Jahrhundert / Hg. S.O.Müller, J.Toelle. – Wien, 2008. – S. 187–204.

Чорновол І.П.

Історія України: А–Я: Енциклопедичний довідник. – Київ, 2008 [статті: “Антоневич Микола”. – С. 43; “Бадені Казимир”. – С. 71; “Бадені Станіслав”. – С. 71–72; “Бауер Фердинанд”. – С. 84; “Белей Іван”. – С. 88; “Білецький Андрій”. – С. 107; “Боднар Іван”. – С. 125; “Борисикевич Іван”. – С. 130; “Василевський Лев”. – С. 160–161; “Витвицький Софрон”. – С. 179; “Галицька крайова вистава 1894”. – С. 225; “Галька Ігнатій”. – С. 236; “Гаморак Кирило”. – С. 237; “Герасимович Микола”. – С. 246; “Гинилевич Григорій”. – С. 252; “Гурик Йосип”. – С. 297; “Гушалеви́ч Іван”. – С. 300; “Димет Михайло”. – С. 343; “Дідушицький Войцех”. – С. 349; “Дідушицький Володимир”. – С. 340–350; “Земляковський Флоріан”. – С. 426; “Калитовський Омелян”. – С. 470; “Калінка Валеріан”. – С. 470–471; “Кальнокі Густав”. – С. 472; “Ковбасюк Микола”. – С. 525; “Коперницький Ісидор”. – С. 561; “Король Михайло”. – С. 565; “Левицький Анатоль”. – С. 625; “Левицький Іван Омелянович”. – С. 627; “Лянскоронський Кароль”. – С. 675; “Мандичевський Корнило”. – С. 692; “Оссовський Готфريد”. – С. 813–814; “Охримович Ксенофонт”. – С. 820; “Павенцький Антоній”. – С. 821; “Павликів Теофіл”. – С. 821–822; “Пелеш Юліан”. – С. 843; “Полянський Фома”. – С. 909; “Потоцький Альфред”. – С. 914; “Ролле Йосиф”. – С. 973; “Руська історична бібліотека”. – С. 1009; “Савчак Дем’ян”. – С. 1019; “Сапіга Адам”. – С. 1031; “Сапіга Лев”. – С. 1031–1032; “Січинський Микола”. – С. 1076; “Смолька Францішек”. – С. 1107–1108; “Ступницький Іван”. – С. 1171; “Тележинський Анатолій”. – С. 1192; “Телішевський Костянтин”. – С. 1193; “Федорович Владислав”. – С. 1343–1344; “Федорович Іван”. – С. 1344; “Федорович-Малицька Іванна Кароліна”. – С. 1344; “Федорович Тадей”. – С. 1344; “Хомінський Яким”. – С. 1387; “Чарторійський Роман”. – С. 1404; “Чарторійський Юрій”. – С. 1404; “Черкавський Євзебій”. – С. 1410; “Шведицький Яків”. – С. 1448; “Шуйський Йосиф”. – С. 1472; “Юзичинський Антоній”. – С. 1485; “Ягайлонська ідея”. – С. 1496–1497; “Яновський Амброзій”. – С. 1505; “Ясеницький Павло”. – С. 1511].

Про ставлення М. Грушевського до шляхетського стану // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. 10. – С. 359–365.

Робітня Франтішка Ксаверія Ліске у спогадах Омеляна Калитовського (матеріали із “Словника Івана Левицького”) // Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. / Pod. red. J. Maternickiego, L. Zaskilniaka. – Rzeszów, 2007. – T. 5. – S. 199–210.

Географія фронтиру та її піонери // Критика. – 2008. – № 7–8. – С. 27–30.

Климентина Авдикович. Історія одної фабрики [публікація] // Львівська газета. – 2008. – 1, 8, 15, 22 лютого.

Кирило Студинський. В духовній семінарії у Львові (1887–1889). Олександр Бачинський [публікація] // Суботня пошта. – 2008. – 6, 13, 20, 27 вересня; 4, 11 жовтня.

Доля Євгена Олесницького // Там само. – 25 жовтня.

Львівська газета. – 2008 [Рубрика “Люди Львова”: “Fin-de-siècle. Юліян Марковський”. – 3 січня; “Бальцер, Моммзен і Морське Око”. – 10 січня; “Львівсько-варшавська філософська школа. Степан Балей”. – 18 січня; “Екзистенціалізм Мартина Бубера”. – 25 січня].

[Рец.]: Мікроісторія макролюдини [на кн.: Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. І. Франко та його спільнота (1856, 1886). – Київ, 2006] // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. 10. – С. 795–798.

[Рец.]: Action, reaction, interaction [на кн.: Moklak J. W walce o tożsamość Ukraińców. Zagadnienie języka wykładowego w szkołach ludowych i średnich w pracach galicyjskiego Sejmu Krajowego, 1866–1892. – Kraków, 2004] // Критика. – 2008. – № 1–2. – С. 9–10.

Шкраб’юк П.В.

Митрополит Андрей Шептицький у діяльності Чину святого Василя Великого // Державник, мислитель, богослов. Матеріали міжнародної наукової конференції. – Київ, 2005. – С. 141–155.

Сто кроків до Храму: невідоме про відоме / Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАНУ; ГО “Інститут національної пам’яті” (Львів). – Львів, 2008. – 436 с.

В Яглуші та у Львові: Мікросильветка з нагоди ювілею Василя Гориня // Василь Горинь. Бібліографічний покажчик / Уклад. Л. Кужель. – Львів, 2008. – С. 9–12.

Іван Патер з відстані шістдесяти літ // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 3–11.

Небуденний “шлюб”... Лесі Степовички // Київ. – 2008. – № 3. – С. 176–177.

Біля джерел любові [передмова] // Рудик М. Серед мрій і сподівань: Зб. поезій. – Львів, 2008. – С. 3–4.

На шляху до гармонії [передмова] // Малахівський М. Відчинені вікна: Зб. поезій. – Львів, 2008. – С. 4–5.

Він працював пліч-о-пліч з василями (Про отця В.Борівця) // Місіонар. – 2008. – Ч. 12. – С. 31–32.

Під омофором Богородиці // Нова Зоря (Івано-Франківськ). – 2008. – 29 серпня.

Завжди в мені жило якесь подивування світом // Громада (Миколаїв, Львів. обл.). – 2008. – 4 березня.

В мені живе подивування світом [інтерв'ю] // За вільну Україну плюс. – 2008. – 7 серпня.

Хоч маленький Городок, та за духом – город [інтерв'ю] // Народна думка (Городок, Львів. обл.). – 2008. – 8 серпня.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ

Стеблій Ф.І.

Заходи назустріч 200-річному ювілею М.Шашкевича // Засідання Ради Львівської організації Спілки письменників України (Львів, 5 лютого 2008 р.).

Митрополит Михайло Левицький і громадсько-культурне життя Галичини // Круглий стіл “Митрополит Михайло Левицький та його доба” в рамках Міжнародної наукової конференції “Історія релігій в Україні” (Львів, 15 травня 2008 р.).

Головна Руська Рада у боротьбі за національно-територіальну автономію Галичини // Науковий семінар “Перша українська політична інституція Галичини (До 160-річчя заснування Головної Руської Ради)” (Львів, 16 травня 2008 р.).

Маркіян Шашкевич – символ українського відродження // Шашкевичівські читання “Шашкевич в контексті українського національного відродження” (Бережани, 19 травня 2008 р.).

Огляд найновіших видань з Шашкевичіани // Презентація видань до 165-річчя від дня смерті М.Шашкевича та 170-річчя виходу в світ “Русалки Дністрової” (Львів, 6 червня 2008 р.).

Іван Карпинець і доля його наукової спадщини // Відкриття виставки до 110-річчя уродин І.Карпинця (Львів, 7 липня 2008 р.).

Відновлення Галицької митрополії УГКЦ на початку ХІХ ст.: причини, наслідки // Урочиста академія на завершення святкування 200-ліття відновлення Галицької Митрополії (Львів, 25 вересня 2008 р.).

Ярослав Батенчук – композитор і диригент // Літературно-мистецький вечір до 80-річчя від дня народження Я.Батенчука (м. Броди, с. Суходоли, 19 жовтня 2008 р.).

Забутий композитор Ярослав Батенчук // Наукова конференція “Соломія Крушельницька і сучасність” (Львів, 17 листопада 2008 р.).

Представлення кандидатури Ярослава Ісаєвича до нагородження медаллю Михайла Грушевського // Загальні збори Наукового товариства імені Шевченка (Львів, 29 листопада 2008 р.).

Горинь В.І.

Перепоховання Маркіяна Шашкевича як чинник культу Будителя // Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич у контексті українського національного відродження” (Бережани, 19 травня 2008 р.).

До проблеми “Антоній Ангелович. Його епоха і діяльність” // Урочиста академія на завершення святкування 200-ліття відновлення Галицької митрополії (Львів, 25 вересня 2008 р.).

Виступ на презентації багатотомового видання Я.Гнатива і Р.Горака “Іван Франко” у 10 томах (Львів, 13 вересня 2008 р.).

Представлення в Обласній бібліотеці книжки Б.Когути “Оповіді каторжанки Мирослави Пелех-Куровець” (Львів, 10 вересня 2008 р.).

Орлевич І.В.

Участь греко-католицького духовенства у створенні Народного дому у Львові // XVIII міжнародна конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 13 травня 2008 р.).

Головна Руська Рада та заснування Народного дому у Львові // Науковий семінар “Перша українська інституція Галичини” (До 160-річчя заснування Головної Руської Ради) (Львів, 16 травня 2008 р.).

Ставропігійський інститут наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.: структура, особовий склад і засади самоврядування // Четверті Ставропігійські читання (Львів, 30–31 травня 2008 р.).

Ставропігійський інститут та його вплив на створення русофільських товариств у Львові // П’яті Ставропігійські читання (Львів, 15 жовтня 2008 р.).

Колб Н.М.

Захист прав української мови як вияв громадсько-патріотичної позиції греко-католицького духовенства Галичини в 90-х роках XIX ст. // XVIII міжнародна конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 13 травня 2008 р.).

Середа О.В.

Зміна мовних практик серед освічених українців у третій чверті XIX ст. // Міжнародна наукова конференція “Галичина: простір, люди, мови” (Львів, 28 березня 2008 р.).

Календар “Перемишлянин” як пам’ятка церковно-культурного життя Галичини 1850-х рр. // Круглий стіл “Митрополит Михайло Левицький та його доба” в рамках XVIII міжна-

родної наукової конференції “Історія релігій в Україні” (Львів, 15 травня 2008 р.).

Nationalizing or Entertaining? Musical Theatre and Cultural Politics in Russian-ruled Kyiv (1860s – 1880s) // “Die Gesellschaft der Oper. Kulturtransfers und Netzwerke des Musiktheaters in Europa” (Берлін, 22 травня 2008 р.).

Між Європою і Росією: Освічені галицькі русини у пошуках моделі розвитку (1860–1870-ті pp.) // “Die Ukraine in Europa? Europa in der Ukraine? Optionen – Perspektive – Realität” (Вюрцбург, 28 травня 2008 р.).

[Дискутант] Міська єврейська спадщина та історія Центрально-Східної Європи (Львів, 31 жовтня 2008 р.).

Чорновол І.П.

“Wild West” and “Wild Fields”: Ukraine in the Light of Frederick Jackson Turner’s Frontier Thesis (Інститут Гаррімана Колумбійського ун-ту. – 15 лютого 2008 р.).

The Jagiellonian Myth and Ukrainian Historiography (Гарвардський інститут українських студій, 3 березня 2008 р.).

“Дикий Захід” і “Дике поле”. Україна у світлі тези Тернера // Наукове товариство імені Шевченка (Нью-Йорк, 15 березня 2008 р.).

Reassessing Post-Soviet Energy Politics Ukraine, Russia and the Battle for Gas (Гарвардський інститут українських студій, 7–8 березня 2008 р.).

Два відкриті уроки про Голодомор під час Дня пам’яті жертв геноцидів // Ward Melville High School, 17 квітня 2008 р.).

Ягайлонська ідея і українська історіографія // Українська Вільна Академія Мистецтв і Наук (Нью-Йорк, 2 березня 2008 р.).

Пам’ять, живі та мертві. Голокост у Болахові: пошук шести з шести мільйонів // XI щорічна Фулбрайтівська конференція “Ідентичність і пам’ять у пострадянській Україні” (Київ, 31 жовтня – 1 листопада 2008 р.).

Шкраб'юк П.В.

Михайло Левицький і монаший Чин св. Василя Великого // Круглий стіл “Митрополит Михайло Левицький та його доба” в рамках Міжнародної наукової конференції “Історія релігій в Україні” (Львів, 15 травня 2008 р.).

“Руська Трійця” і Бережани у дзеркалі поетичного слова // Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич в контексті українського національного відродження” (Бережани, 19 травня 2008 р.).

Маркіян Шашкевич і українське національне відродження // Науково-практична конференція, присвячена Дню пам'яті Маркіяна Шашкевича (Львів, 6 червня 2008 р.).

Софія Морачевська з Окуневських і Василь Стефаник: сага про дружбу // Наукова конференція “Родина Окуневських в суспільно-політичному житті Галичини та Буковини (друга половина XIX – перша половина XX ст.)” (Городенка, 6 грудня 2008 р.).

Круглий стіл “Митрополит Михайло Левицький та його доба”

У рамках XVIII міжнародної наукової конференції, проведеної у Львові 12–15 травня 2008 р., співорганізатором якої був Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, у Львівській духовній семінарії св. Духа відбувся Круглий стіл “Митрополит Михайло Левицький та його доба”, яким вшановано пам'ять визначного ієрарха Греко-Католицької Церкви, галицького митрополита, примаса Галичини і кардинала у 150-і роковини його смерті. В роботі Круглого столу взяло участь духовенство Львівської архієпархії на чолі з митрополитом Ігорем Возьняком, викладачі і студенти Духовної семінарії св. Духа, науковці – учасники наукової конференції.

Перед початком засідань владика Ігор Возьняк у супроводі церковного хору відправив у семінарській церкві поминальну

Літургію. Вступне слово на відкритті Круглого столу виголосив директор Інституту історії церкви Українського Католицького Університету Олег Турій. Владика Ігор Возняк звернувся до учасників зі змістовною вітальною промовою, в якій окреслив понад 40-річне правління М.Левицького на чолі Галицької архієпархії та його значення для зміцнення позицій і розбудови ГКЦ. В засіданні взяли участь ректор Українського Католицького Університету о. д-р Борис Гудзяк і ректор Духовної семінарії о. Святослав Шевчук.

Виголошено наукові доповіді “Еклезіальний статус і суспільне становище греко-католиків у Габсбурзькій монархії наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.” (О.Турій), “Митрополит Михайло Левицький і громадсько-культурне життя Галичини” (Ф.Стеблій), “Михайло Левицький, Іван Могильницький та Іван Снігурський біля початків українського відродження в Галичині” (Б.Білий), “Митрополит Михайло Левицький у листуванні Зоріяна Доленги – Ходаковського” (Р.Кирчів), “Проблема Греко-Католицького Патріархату в часи митрополита Михайла Левицького” (І.Паславський), “Митрополит Михайло Левицький і монаший Чин св. Василя Великого” (П.Шкраб’юк), “Календар “Перемишлянин” як пам’ятка церковно-культурного життя Галичини 1850-х років” (О.Середа), “Літературне життя Галичини часів митрополита Михайла Левицького” (М.Шалата), “Церква і музична культура Галичини часів Михайла Левицького” (Ю.Ясіновський). При підведенні підсумків Круглого столу учасники висловилися за доцільність публікації його матеріалів окремою книгою.

Завершив урочистість концерт духовної музики у виконанні хорового ансамблю семінарії, під час якого звучали “Ірмос Вознесіння” (аранжування с. Соломії Теслі), “Разбойника благоразумного”, кант “Через поле...” (обробка Д.Котка, за М.Леонтовичем). Після цього учасники Круглого столу відвідали Унівський монастир, де спочивають тлінні останки митрополита Михайла Левицького.

День пам'яті Маркіяна Шашкевича у Львові

Минуло 165 років відтоді, як завершив свій земний шлях український письменник-романтик, лідер славетної “Руської Трійці” й фундатор “Русалки Дністрової” – маніфесту національного відродження й першої ластівки нової літератури на західних землях України о. Маркіян Шашкевич.

У Львові День пам'яті Будителя вшановано 6 червня панатихою біля його могили на Личаківському цвинтарі, яку відправив префект Львівської духовної семінарії св. Духа о. Володимир Гавриленко у супроводі ансамблю студентів факультету культури і мистецтв Львівського національного університету ім. Івана Франка (керівник Михайло Телюк). Отець В.Гавриленко виголосив змістовну проповідь про значення духовної спадщини письменника для сьогодення і для майбутнього, після чого керівник Народного хору с. Куровичі Михайло Калитин прочитав власні вірші, присвячені пам'яті М.Шашкевича.

Того ж дня численні шанувальники поета поклали квіти до його пам'ятника на вулиці Коперника. А увечері в переповненому конференцзалі Палацу Потоцьких Львівської галереї мистецтв відбулася презентація найновіших видань з Шашкевичіани. Її відкрив вступним словом директор Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України Я.Ісаєвич.

Співголова Шашкевичівської комісії Ф.Стеблій презентував здійснене Інститутом українознавства, Науковою бібліотекою Університету й Шашкевичівською комісією за підтримки Львівської обласної ради восьме з черги, але перше львівське перевидання “Русалки Дністрової”, присвячене 170-річчю появи альманаху та 165-им роковинам упокоєння М.Шашкевича. Книжка видана у двох томах. Перший є репринтним відтворенням першодруку 1837 р. з фондів бібліотеки університету, другий – сучасне науково-критичне видання пам'ятки. Редактор-упорядник видання і автор післямови –

проф. М.Шалата, автори приміток, біограм авторів альманаху і резюме – В.Горинь, Ф.Стеблій, М.Шалата, Б.Якимович. Відповідальні за випуск Ф.Стеблій та Б.Якимович. Видання багатоілюстроване.

Завідувач відділу бібліографії Львівської національної наукової бібліотеки ім. В.Стефаника НАН України Луїза Ільницька представила видану бібліотекою монографію “Русалка Дністрова” в бібліотеках і музеях світу”, створену за наслідками багаторічної наполегливої пошукової праці в книгосховищах, музеях, приватних колекціях України, Сербії, Угорщини, Чехії, Словаччини, Росії, Польщі, Австрії, Словенії, Литви, США і Канади, завдяки якій їй вдалося виявити і з’ясувати долю збережених до наших днів, або, хоч і не збережених, але згаданих в друкованих чи архівних джерелах, понад 100 примірників унікального видання.

Ф.Стеблій також поінформував присутніх про ще дві видавничі новинки: збірники статей “Шашкевичів край – Золочівщина” – про малу Батьківщину письменника, яка

Презентація видань з шашкевичіани

чи не найбільше спричинилася до виконання його заповіту (упорядник Ф.Стеблій), та “Маркіян Шашкевич на Заході” – видання Інституту-Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпезі з нагоди 195-річчя від дня народження поета та 45-річчя діяльності Інституту-Заповідника його імені (упорядник Я.Розумний), в якому зібрано публікації про М.Шашкевича, опубліковані в діаспорі після 1939 р.

Появу нових книжкових видань привітали у своїх виступах і наголосили на їх значенні як визначної події у рамках підготовки до 200-річного ювілею М.Шашкевича завідувач відділу літератури Інституту українознавства й завідувач кафедри теорії літератури Франкового університету, співголова Шашкевичівської комісії, член-кореспондент НАН України Микола Ільницький, голова Наукового товариства імені Шевченка, професор О.Купчинський, співголови Шашкевичівської комісії В.Горинь і Б.Якимович.

Завершив урочистість концерт студентів факультету культури і мистецтв Університету під керівництвом заступника декана М.Телюка. У виконанні студентки Ю.Лев’юк звучали вірші М.Шашкевича “Веснівка” і “Розпука”. Чоловічий камерний хор виконав пісні “Родимий краю” (слова і музика В.Матюка, обробка для хору А.Кос-Анатольського), “Роко-тали, гриміли бандури” (слова Р.Братуня, музика А.Кос-Анатольського, соліст С.Дробіт). Квінтет у складі Степана Дробота, Сергія Мамчура, Сергія Борового, Андрія Стецьківа і Юрія Скіпчака натхненно проспівав пісню В.Матюка на слова М.Шашкевича “Не згасайте ясні зорі”. Останнім акордом концерту стали виконані хором факультету твори М.Леонтовича “Ой, зійшла зоря”, А.Азієва “Вечері Твоєї тайної” та О.Козловського “Реквієм” (диригент Марія Камінська).

Ф.С.

Перша політична інституція Галичини (До 160-річчя заснування Головної Руської Ради)

16 травня 2008 р. у Львові відбувся науковий семінар “Перша українська політична інституція Галичини (До 160-річчя заснування Головної Руської Ради)”.

У ньому взяли участь науковці Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, члени НТШ, викладачі Львівського національного університету ім. Івана Франка, працівники Інституту історії Церкви Українського Католицького Університету. Заслухано й обговорено наукові доповіді про різні аспекти діяльності Головної Руської Ради, націленої на забезпечення сприятливих умов для вільного національного розвитку українців піддавстрійської Галичини.

Відкрив семінар вступним словом заступник директора Інституту українознавства проф. Леонід Зашкільняк. Завідувач відділу нової історії України Феодосій Стеблій у доповіді “Головна Руська Рада в боротьбі за національно-територіальну автономію Галичини” наголосив, що за традицією, започаткованою у 1849 р., 15 травня у XIX ст., а 16 травня в XX ст. аж до 1939 р. урочисто святкували по українських селах Галичини як День свободи на ознаменування переломної події у житті краю – скасування панщини під час “Весни народів” у 1848 р. Це була вирішальна передумова пробудження мільйонів українців до активного політичного життя, у тому й до започаткованої Головною Руською Радою боротьби за поділ краю за національною ознакою на дві провінції: українську, польську й надання східній (українській) частині статусу національно-територіальної автономії як гарантії вільного розвитку українців Австрійської монархії, боротьби, що тривала аж до розпаду Австро-Угорщини в 1918 р. і увінчалася нарешті утворенням Західно-Української Народної Республіки.

Директор Інституту історії Церкви Українського Католицького Університету Олег Турій свою доповідь присвятив проблемі еkleзiяльної iдентичности греко-католиків Галичини

у документах Головної Руської Ради, старший науковий співробітник Інституту українознавства Ірина Орлевич – ініціатором Головної Руської Ради щодо заснування Народного дому у Львові, аспірантка Львівського національного університету ім. Івана Франка Ольга Юрейко – шкільництву в діяльності Головної Руської Ради, Мар'ян Мудрий – протиборству Головної Руської Ради і Руського Собору.

Учасники семінару, обмінявшись думками, зійшлися на тому, що назріла потреба у виданні корпусу документів Головної Руської Ради, створення монографічного дослідження про першу українську легальну політичну інституцію Галичини, нарисів про її філіяли та провідних діячів.

Ф.С.

Виставка пам'яті Івана Карпинця

7 липня 2008 р. у Львівському історичному музеї було відкрито виставку пам'яті відомого українського історика, організатора і керівника Музею військово-історичних пам'яток Наукового товариства імені Шевченка Івана Карпинця з нагоди 110-х роковин його народження.

Слово про історика виголосив завідувач відділу нової історії України Інституту українознавства Феодосій Стеблій. Директор Історичного музею Богдан Чайковський у своїй доповіді наголосив на значенні творчої спадщини і музеєзнавчого досвіду І.Карпинця для працівників музеїв. Донька історика, заслужений діяч мистецтв України Ірина Карпинець ознайомила присутніх з експозицією виставки, створеної за матеріалами родинного архіву, звернувши увагу не лише на давню архівну спадщину, в.ч. листування, а й на найновіші видання праць батька: “Белз і Белжчина під Австрією. 1772–1848 рр.” та “Галичина: Військова історія. 1914–1921 рр.”, й подякувала всім причетним до створення та учасникам відкриття виставки й вшанування пам'яті Івана Карпинця.

Ф.С.

ВІДДІЛ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

2008 р. у відділі виконано підрозділ теми “Суспільно-політичні та національно-конфесійні трансформації в Західній Україні XIX–XX ст.”

Співробітники відділу взяли активну участь у підготовці наукового інститутського збірника “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність” (вип. 16), у науковому виданні матеріалів про ЗУНР, а також виступили співредакторами чергового серійного видання “Львів: місто–суспільство–культура”. У працях співробітників відділу досліджено проблеми формування та розвитку українського парламентаризму, значення українського питання в період Першої та Другої світових воєн, боротьби українського народу проти нацистського й більшовицького режимів, руху опору комуністичній системі в європейському контексті боротьби за демократію, ролі української культури у загальноєвропейських і світових культурологічних процесах.

При плануванні теми враховувались дотеперішні прогалини в українській історіографії. З метою наукового вирішення недостатньо вивчених проблем працівники відділу працювали над виявленням, нагромадженням і впровадженням у науковий обіг раніш недоступних історичних джерел та призабутих або замовчуваних і захованих в спецфондах пам’яток історіографії, аналізували суспільно-політичні і національно-конфесійні процеси на території регіону в досліджуваній період на тлі світових подій і воєнних катаклізмів. Опрацьовано значний документальний матеріал і наукову літературу з даної проблематики та на підставі цього підготовлено низку текстів, які висвітлюють її вузлові питання.

Досліджуючи суспільно-політичне життя Австро-Угорської імперії на початку XX ст., розкрито важливі аспекти міжнаціональних відносин на польсько-українському пограниччі в період модернізаційних змін – політичну систему в піддавстрійській Галичині.

Важливим аспектом роботи відділу є виконання підрозділу “Західна Україна у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни”, що вилилось у дослідження діяльності львівської інтелігенції в період радянзації Західної України (1939–1941), аналіз повсякденного життя в окупованому Львові в роки Другої світової війни. Водночас працівниками відділу розкрито взаємини політичних партій Західної України та Наддніпрянщини в 1917–1919 рр., визначено межі співпраці та їх протистояння після Акту злуки УНР і ЗУНР, проаналізовано пошук консолідаційної платформи національних сил після Варшавської угоди 1920 р. в умовах еміграції, охарактеризовано спроби об’єднання у формі Всеукраїнської Національної Ради (у Кам’янці-Подільському та Відні), взаємини останньої з Радою республіки – представницьким органом Директорії УНР.

У рамках виконання підрозділу “Громадсько-політичне і культурне життя в Україні (друга пол. XX ст.)” реалізується науковий проєкт “Усна історія України XX ст.” шляхом аудіозаписів спогадів учасників національно-визвольного руху 1950–1980 рр. (дотепер 210 аудіокасет). Опубліковано дві книги інтерв’ю (із залученням документів архівів СБУ та інших джерел) з політв’язнями Олексою Різниківим та Ганною Михайленко. Два інтерв’ю (з академіком НАНУ Я.Ісаєвичем та лідером громадсько-політичного руху кримсько-татарського народу М.Джемільєвим) надруковано у збірнику “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність” та журналі “Молода нація”.

За час виконання теми видано 4 монографії, 6 збірників документів і матеріалів, 14 збірників наукових праць, 4 бро-

шури, 30 розділів у колективних монографіях, понад 70 статей у наукових збірниках.

Підготовано до друку одну монографію, два збірники наукових статей, один збірник документів і матеріалів.

*Сектор дослідження українського
визвольного руху ХХ століття*

Працівники сектору досліджень національно-визвольного руху ХХ ст. працювали над виконанням підрозділу “Боротьба українського народу проти тоталітарних режимів”, у рамках загальновідділівської теми “Суспільно-політичні та національно-конфесійні трансформації в Західній Україні ХІХ–ХХ ст”. Увагу дослідників було зосереджено над розв’язанням ідейно-політичного, пропагандивного та збройного аспектів боротьби ОУН і УПА, висвітленням зв’язків українського визвольного руху з революційно-визвольними організаціями інших народів під час Другої світової війни та у повоєнний період, а також проблемами української та польської історіографії. Дослідники передовсім ставили перед собою завдання об’єктивно висвітлити низку малодосліджених аспектів боротьби ОУН–УПА, які були замовчувані або сфальсифіковані за часів радянського режиму. В рамках досліджуваної теми видано 2 брошури, 12 статей, упорядковано та зредаговано індивідуально та у співавторстві 2 збірники документів і матеріалів, один збірник статей, два випуски періодичного збірника “Український визвольний рух” (№ 11 та 12). Проведено велику навчально-демонстративну та науково-консультативну роботу: фотодокументальні виставки, презентації інститутських видань, консультування документальних фільмів про український визвольний рух, організація пошукових експедицій з метою віднайдення документів з історії ОУН–УПА та запису спогадів учасників руху. Зокрема, в рамках наукової конференції “Степан Бандера в українському національно-визвольному русі ХХ століття” (11–12.12.2008 р., м. Івано-Франківськ)

М.Романюк провів презентацію збірника документів і матеріалів “Федун Петро – “Полтава”. Концепція Самостійної України”. (Львів, 2008, т. 1). Р.Грицьків та Р.Забілий були співорганізаторами XIII україно-польського семінару “Україна-Польща: важкі питання” (Львів, 4–5.06.2008). Р.Грицьків брав також участь у роботі III методологічного семінару “Історична наука в Україні як історія інтелектуальних співтовариств” (Київ, 25.11.2008) та організації Міжнародної наукової конференції “Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення” (Львів; Івано-Франківськ; Чернівці, 30.09–1.10.2008).

Дослідження розкривають масштабність українського руху опору нацистському та радянському режимам, його революційно-визвольний та демократичний характер, безпосередню причетність до загальноєвропейських революційно-визвольних процесів.

ПУБЛІКАЦІЇ

Патер І.Г.

Союз визволення України і Болгарія // Наукові записки Національного університету “Острозька Академія”. Історичні науки. – Острог, 2008. – Вип. 10. – С. 388–402.

Інституції Наддніпрянської політичної еміграції в Західній Україні (1920–1939 рр.) // Тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції “Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті”. Львів 18–20 червня 2008 р. / Міжнародний інститут освіти, культури та зв’язків з діаспорою Національного університету “Львівська політехніка”. – Львів, 2008. – С. 273–274.

М.С.Грушевський і Союз визволення України у документах російської жандармерії // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. – № 612: Держава та армія. – Львів, 2008. – С. 31–35.

Аркуша О.Г.

Польсько-українські дискусії про національний характер Східної Галичини на початку XX ст. // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Вип. 15: Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / Відп. ред. М.Крикун. – Львів, 2006–2007. – С. 586–606.

Суспільність Львова та Кракова у виборчих кампаніях (на прикладі виборів до Галицького сейму 1901 року) // Львів: місто – суспільство – культура. Зб. наук. статей / За ред. О.Аркуші, М.Мудрого. Т. 6: Львів–Краків: діалог міст в історичній ретроспективі / Вісник Львівського університету. Серія історична. Спец. випуск. – Львів, 2007. – С. 388–410.

Дідушицький (Дзедушицький) Войцех // Енциклопедія Львова / За ред. А.Козицького. – Львів, 2008. – Т. 2. – С. 83–84.

Образ Австрії у висвітленні українських істориків Галичини другої половини XIX – початку XX століття // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16: Ювілейний збірник на пошану Івана Патера / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – С. 143–164.

Українські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії (1772–1918) // Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності / НАН України, Інститут історії України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Кураса; Гол. ред. В.М.Литвин. – Київ, 2008. – С. 321–377.

Батрак Л.О.

Бібліографія Івана Патера (1974–2008 рр.) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 12–21.

Спеціалізована вчена рада // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2007 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – С. 186–192.

Презентація видання “Історія Львова у трьох томах” у Палаці мистецтв // Там само. – Львів, 2008. – С. 183–185.

Грицьків Р.Я.

Діяльність Української Повстанської Армії у висвітленні польської історіографії (період Польської Народної Республіки) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 507–527.

Українська Повстанська Армія у висвітленні сучасної польської історіографії: перші роки після падіння комуністичного режиму (кінець 1980-х – середина 1990-х) // Україна – Європа – Світ. 36. наук. праць. – Тернопіль, 2008. – Вип. 1. – С. 221–228.

Борцям за волю України // Міст. – 2008. – 2–8 жовтня.

Борцям за волю України // Гомін України. – 2008. – 7 жовтня. – № 38(3286).

Українська Повстанська Армія: історія нескорених. Фотоілюстративний путівник / Служба безпеки України; Український інститут національної пам'яті; Центр досліджень визвольного руху. Ред. кол.: В.В'ятрович, Р.Грицьків, І.Дерев'яний, Р.Забілий, П.Содоль. – Київ, 2008. – 86 с.

Забілий Р.В.

Операція УПА з перетину лінії фронту в січні–жовтні 1944 року // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 528–536.

Діяльність Української військової організації на Долинщині в 1920–1929 роках // Український визвольний рух. – Львів, 2008. – 36. 12. – С. 5–22.

Українська Повстанська Армія. Історія нескорених. Ред. кол.: В'ятрович В., Забілий Р., Дерев'яний І., Содоль П. 2-ге вид., випр. та доп. / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – 352 с. [Статті: “Запілля” – С. 91–104; “Щоденне життя повстанця”. – С. 137–144; “Повстанські свята”. – С. 145–160; “Однострій”. – С. 161–170; “Нагороди”. – С. 171–182; “Озброєння”. – С. 183–204; “Окупант змінився – боротьба триває”. – С. 255–278; “Протиповстанська боротьба”. – С. 279–313.

Українська Повстанська Армія: історія нескорених. Фотоілюстративний путівник. – Київ, 2008. – 86 с.

Зайцев Ю.Д.

Енциклопедія історії України. – Київ, 2007. – Т. 4 [статті: “Кампов Павло Федорович”. – С. 51–52; “Кафедра” (журнал). – С. 152–153; “Квецко Дмитро Миколайович”. – С. 162–163].

Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7 [статті: “Дашкевич Людмила Дмитрівна”. – С. 248–249; “Державність”. – С. 467; “Дидик Галина Томівна”. – С. 572].

Життєве перевесло Богдана Гориня // Український визвольний рух. – 2007. – № 11. – С. 233–249.

Генерал правозахисту [Петро Григоренко] // Молода нація. – 2007. – № 1 (43). – С. 190–219.

“Григоренко в кримських татар – один з найвідоміших українців”. Розмова з Мустафою Джемільєвим // Там само. – С. 220–237.

Діагноз КГБ: шизофренія. Інтерв'ю Юрія Зайцева з Ганною Михайленко. – Львів, 2008. – 240 с. [Серія: Усна історія України ХХ ст., № 4].

Рецензія: Кракалія Р. Маленька жінка з великою українською душею // Чорноморські новини. – 2008. – 4 жовтня.

Енциклопедія Львова / За ред. А.Козицького. – Львів, 2008 – Т. 2 [статті: “Давимука Степан”. – С. 9–10; “Дашкевич Людмила”. – С. 24–25; “Державність” (журнал). – С. 45–46; “Дидик Галина” (співавт. Л.Онишко). – С. 73–75; “Дубас Микола”. – С. 179–180; “Дужинський Веніамін” (співавт. Х.Харчук). – С. 186–189; “Євшан-зілля” (позацензурний альманах). – С. 270; “Завадка Богдан”. – С. 345–346; “Зваричевська Мирослава”. – С. 444; “Зелінська Євгенія”. – С. 450–451; “Ільків Ольга”. – С. 538–539].

Політичний в'язень радянської психіатрії [Ганна Михайленко] // Діагноз КГБ: шизофренія. Інтерв'ю Юрія Зайцева з Ганною Михайленко. – Львів, 2008. – С. 3–17.

“Український вісник” – унікальне явище національного самвидаву // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 620–639.

Відійшов у вічність [Микола Крайник] // Шлях перемоги. – 2008. – 19 листопада [співавт. Р.Забілий].

Науменко К.Є.

Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7 [статті: “Данилишина і Біласа справа”. – С. 200; “Дацків М.О.”. – С. 241; “Дашкевич–Горбацький В.В.” – С. 251; “Дельвіт С.М.”. – С. 318–319].

Відродження і функціонування радянської карально-репресивної системи на західноукраїнських землях (1944–1953) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 566–576.

Посівнич М.Р.

Військово-політична діяльність Романа Шухевича в УВО–ОУН у 1923–1938 рр. // Український визвольний рух. – 36. 10: До 100-річчя від дня народження Романа Шухевича. – Львів, 2007. – С. 159–170.

Друк і поширення підпільної літератури УВО і ОУН у 1927–1935 рр. // Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1930 роки. Вид. 3-тє / Автори і упоряд. доповнень: О.Дарованець, В.Мороз (відп. ред.), В.Муравський, М.Посівнич. – Київ, 2007. – С. 501–504.

Діяльність ОУН на Далекому Сході // Там само. – С. 558–561.

Катерина Зарицька в українському визвольному русі // <http://maidanua.org/static/mai/1211310213.html>

Життя присвячене свободі. – Торонто; Львів, 2008. – 112 с. [Серія “Події і люди”. Кн. 3].

Нескорений командир. Вид. 2-ге, доп. – Торонто; Львів, 2008. – Кн. 1. – 79 с. [Серія “Події і люди”].

Степан Бандера – життя, присвячене свободі. – Торонто; Львів, 2008. – Кн. 3. – 112 с. [Серія “Події і люди”].

Степан Бандера: життя заради свободи // Гомін України. – Торонто, 2008. – № 6. – С. 5, 11.

“Літопис УПА” – документована історія // Шлях Перемоги. – Київ, 2008. – Ч. 25 (2818). – С. 4.

Романюк М.В.

Збройна боротьба ОУН та УПА на Брідщині // Галицька брама. – 2008. – № 1–2 (157–158). – С. 16–17.

Сотня УПА “Свободи” // <http://www.ukrcenter.com/library/read.asp?id=7398>

Соляр І.Я.

Нариси історії УкрНДІ “Ресурс” (1930–2008). Колективна монографія. – Київ, 2008. – 128 с. (У співавторстві).

Народна організація українців Львова (1920–1930-ті роки) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 406–413.

Український соборницький рух на Лемківщині в 1918–1919 роках // Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення. Ілюстрована історія. – Львів; Івано-Франківськ, 2008. – С. 164–170 [співавт.: Р.Кобильник, І.Любчик].

Українська політика на європейських конгресах національних меншин // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2008. – С. 113–118.

Енциклопедія Львова. – Львів, 2008. – Т. 2 [статті: “Дорожинський Д.”. – С. 135; “Залеський М.”. – С. 363; “Зелений З.”. – С. 450].

Стасюк О.Й.

Депортації українців // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7. – С. 398–400.

Редагування матеріалів у системі видавничо-пропагандистських структур ОУН-б (1941–1953) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 492–503.

Українське підпілля у Другу світову шукало співпраці з японцями // Газета по-українськи. – Київ, 2008. – 13 березня [співавт. В.Гриневич].

НАУКОВЕ РЕДАГУВАННЯ**Аркуша О.Г.**

[Відп. співред.]: Львів: місто – суспільство – культура. Зб. наук. статей. – Львів, 2007. – 660 с.

[Відп. ред.]: Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 16: Ювілейний збірник на пошану

Івана Патера / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – 682 с.

[Співред.]: Галицька митрополія 1303–1807–2007. Статті і матеріали / Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії; Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського. – Львів, 2008. – 152 с.

Грицьків Р.Я.

[Упоряд.]: “Грім” – полковник УПА Микола Твердохліб. Спогади і матеріали. – Торонто–Львів, 2008. – 128 с.

Забілий Р.В.

[Ред. та упоряд.]: Український визвольний рух. – Львів, 2008. – Зб. 11. – 250 с.

[Ред. та упоряд.]: Український визвольний рух. – Львів, 2008. – Зб. 12. – 220 с.

Луцький О.І.

[Наук. ред.]: Федун Петро – “Полтава”. Концепція Самостійної України. Т. 1: Твори / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, Галузовий державний архів Служби безпеки України. Упоряд. і відп. ред. М.Романюк. – Львів, 2008. – 720 с.

Посівнич М.Р.

[Співупоряд.]: Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1930 роки. Вид. 3-тє / Автори і упорядники доповнень: О.Дарованець, В.Мороз (відп. ред.), В.Муравський. – Київ, 2007. – 1006 с.

[Співупоряд.]: Календар Літопису Української Повстанської Армії 2009 – рік. – Львів, 2007. – 28 с.

[Співред.]: Коханська Г. З Україною у серці. Спомини / Ред. Петро Й.Потічний. – Торонто; Львів, 2007. – 400 с. [Серія: Бібліотека, т. 9].

[Ред. та упоряд.]: Життя і діяльність Степан Бандера: документи і матеріали. – Тернопіль, 2008. – 448 с.

[Упоряд.]: Степан Бандера 1909–1959. Календар на 2009 рік. – Львів, 2008. – 28 с.

Романюк М.В.

[Упоряд. і відп. ред.]: Федун Петро – “Полтава”. Концепція Самостійної України. Т. 1. Твори / Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України, Галузовий державний архів Служби безпеки України. – Львів, 2008. – 720 с.

Соляр І.Я.

[Заст. відп. ред.]: Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – 682 с.

Стасюк О.Й.

[Заст. відп. ред.]: Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – 682 с.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ

Патер І.Г.

Інституції Наддніпрянської політичної еміграції в Західній Україні (1920–1939 рр.) // II міжнародна науково-практична конференція “Діаспора як чинник утвердження держави України у міжнародній спільноті” (Львів, 18–20 червня 2008 р.).

Головуючий круглого столу “Політична еліта ЗУНР: формування, внутрішньополітична діяльність, зовнішні орієнтації” // Міжнародна наукова конференція “Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення” (Львів; Івано-Франківськ; Чернівці, 30 жовтня – 1 листопада 2008 р.).

Аркуша О.Г.

Євген Олесницький і влада // Академія пошанування пам’яті д-ра Є.Олесницького (Стрий, 7 грудня 2007 р.).

Анджей Потоцький: біографія політика на тлі українсько-польських взаємин // Звітна наукова конференція викладачів та аспірантів історичного факультету Львівського національного університету ім. І.Франка (Львів, 7–8 лютого 2008 р.).

Галицьке намісництво на початку XX століття в контексті українсько-польських відносин // IX polsko-ukraińska konferencja naukowa “Lwów miasto – społeczeństwo – kultura” (Kraków, 27–28 maja 2008 r.).

“Polacy i Ukraińcy w Galicji wobec “dużych” i “małych” Ojczyzn: ewolucja pojęcia “Ojczyzny” jako wynik modernizacji świadomości narodowej na przełomie XIX i XX stuleci” // Międzynarodowa konferencja naukowa “Spojrzenia na pogranicza. “Duża” i “mała” Ojczyzna w świadomości historycznej, źródłach i edukacji” (Zielona Góra, 12–14 września 2008 r.).

Грицьків Р.Я.

Бібліографія проблематики українсько-польських стосунків 1939–1947 // Міжнародний науковий семінар “Україна–Польща: важкі питання” (Львів, 3–6 червня 2008 р.).

Український визвольний рух 20–50-х років XX століття на Львівщині // Семінар Асоціації розвитку туризму Львівщини (Львів, 4 березня 2008 р.).

Український визвольний рух 1940-х – 1950-х рр.: проблеми світоглядного осмислення (Славське, 1 липня 2008 р.).

Виступ на відкритті пам’ятника “Борцям за волю України” (скульп. П.Кулик) (с. Розгадів Зборівський р-ну Тернопільської обл., 21 вересня 2008 р.).

Українська Повстанська Армія // Лекція в Стрілківській школі-інтернаті з поглибленим вивченням окремих предметів (с. Стрілки Старосамбірського р-ну Львівської обл., 10 жовтня 2008 р.).

Семінар як елемент дискусії в інтелектуальному середовищі (українсько-польський контекст) // III методологічний семінар “Історична наука в Україні як історія інтелектуальних співтовариств” (Київ, 25 листопада 2008 р.).

Постать Степана Бандери в історіографічній свідомості // Всеукраїнська наукова конференція “Степан Бандера в українському національно-визвольному русі XX століття” (Івано-Франківськ, 11–12 грудня 2008 р.).

Забілий Р.В.

Участь в організації та проведенні конференції // Міжнародний науковий семінар “Україна–Польща: важкі питання” (Львів, 3–6 червня 2008 р.).

Фактори ведення повстанської війни в 1942–1953 рр. // Наукова конференція “Ідеологія ОУН та ідеологія Української Держави сьогодні” (до 100-ліття з дня народження С.Бандери) (Ворохта, 11–15 липня 2008 р.).

До питання періодизації діяльності УПА // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польсько-білоруське сусідство в ХХ ст.” (Дрогобич, 19–20 вересня 2008 р.).

Участь в організації та проведенні конференції // Міжнародна наукова конференція “Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення” (Львів; Івано-Франківськ; Чернівці, 30 жовтня – 1 листопада 2008 р.).

Зайцев Ю.Д.

Ціхи життєпису Петра Григоренка // Презентація книги “Генерал Петро Григоренко: Спогади, статті, матеріали” (Київ, 28 травня 2008 р.).

Національно-визвольний рух в Україні у ХХ ст. // Науково-практичний семінар для делегації з Німеччини (Stiftung aufarbeitung der SED-Diktatur) (Київ, 30 травня 2008 р.).

Використання психіатрії в боротьбі з опонентами комуністичного режиму // Презентація книги “Діагноз КГБ: шизофренія. Інтерв’ю Юрія Зайцева з Ганною Михайленко. Документи” (Одеса, 24 вересня 2008 р.).

Науменко К.Є.

Владні механізми здійснення Голодомору 1932–1933 в Україні // Міжнародна наукова конференція “Голодомор 1932–1933 років в Україні: причини, демографічні наслідки, правова оцінка” (Київ, 25–26 вересня 2008 р.).

Посівнич М.Р.

Степан Бандера – крайовий провідник ОУН // Всеукраїнська наукова конференція “Степан Бандера в українському

національно-визвольному русі XX століття” (Івано-Франківськ, 11–12 грудня 2008 р.).

Романюк М.В.

Петро Федун – “Полтава” – провідний ідеолог українського національно-визвольного руху (1946–1951 рр.) // Всеукраїнська наукова конференція “Степан Бандера в українському національно-визвольному русі XX століття” (Івано-Франківськ, 11–12 грудня 2008 р.).

Соляр І.Я.

Політичні партії Західної України і Голодомор 1932–1933 рр. // Міжнародна наукова конференція “Голодомор 1932–1933 років в Україні: причини, демографічні наслідки, правова оцінка” (Київ, 25–26 вересня 2008 р.).

Уряди ЗУНР: структура, періодизація та основні напрямки діяльності // Міжнародна наукова конференція “Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення” (Львів; Івано-Франківськ; Чернівці, 30 жовтня – 1 листопада 2008 р.).

Голодомор 1932–1933 рр. в політиці УНДО // Спільне засідання наукового семінару НТШ та Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. (Львів, 25 березня 2008 р.).

Стасюк О.Й.

Степан Федак – міністр харчового уряду ЗУНР” // Міжнародна наукова конференція “Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. До 90-річчя утворення” (Львів; Івано-Франківськ; Чернівці, 30 жовтня – 1 листопада 2008 р.).

Міжнародно-політична стратегія ОУН-б повоєнного періоду // Всеукраїнська наукова конференція “Степан Бандера в українському національно-визвольному русі XX століття” (Івано-Франківськ, 11–12 грудня 2008 р.).

Чільні діячі “Просвіти” // Студентська наукова конференція до 100-річчя “Просвіти” (Львів, 10 грудня 2008 р.).

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Творчі результати колективних тем, звісно ж, безпосередньо залежать від поєднання фахівців-виконавців, а також від наукового середовища, яке їх оточує. Такі сприятливі обставини склалися і в темі “Українська історична і діалектна лексикологія і лексикографія”, адже історія мови та діалектологія – науки, які взаємопов’язані, а про актуальність такого поєднання свідчить і поширена в сучасній лінгвістиці тенденція до вивчення мови в діяхронії, й актуальність праць з історичної діалектології.

Над створенням “Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.” (відп. ред. Д.Гринчишин) лексикографи відділу працюють уже впродовж багатьох років. Цього року опубліковано 14 випуск “Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.”.

Проблемі лексикологічного опрацювання староукраїнської медичної лексики XVI – XVII ст. присвячено монографію Ганни Дидик-Меуш “Українська медицина. Історія назв” (Львів, 2008).

Діалектологічна проблематика була зосереджена на широкому колі питань. Насамперед для укладання та редагування “Словника гуцульських говірок” було здійснено експедиційні записи у Верховинському районі Івано-Франківської області. У рамках цієї роботи підготовано до друку та опубліковано матеріали, які увійдуть до джерел Словника (“Скарби гуцульських говірок: Березови” (автор М.Негрич) та “Скарби гуцульських говірок: Росішка” (автор М.Грицак). Лексикологічне опрацювання гуцульського говору запропоновано і в низці статей, і в монографічному дослідженні Тетяни Ястремської “Традиційне гуцульське пастухування” (Львів, 2008).

Усі три згадані публікації стали продовженням відділівської видавничої серії “Діалектологічна скриня” (редколегія: Н.Хобзей, Т.Ястремська, О.Сімович, Г.Дидик-Меуш), яку започатковано 2003 року.

Серед діалектологічних публікацій було продовжено видання серії “Діалектологічні студії”. Вип. 7: “Традиції і модерн”.

У рамках теми було проведено наступне з черги – 11 засідання Міжнародного семінару “Актуальні проблеми української діалектології” “Говори південно-західного наріччя у слов’янському контексті” (11–12 травня 2008 р.). Постійними учасниками засідань є науковці з України, Польщі, Росії, Білорусі, Угорщини, Німеччини, Австрії, Словаччини.

28–29 березня 2008 р. разом з Австрійським культурним форумом проведено Міжнародну конференцію “Галичина: простір, люди, мови”.

ПУБЛІКАЦІЇ

Хобзей Н.В.

Березівська говірка на карті Гуцульщини // Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови. – Львів, 2008. – С. 6–17 [спів-авт. Т.Ястремська].

Діалектний словник: автор та читач // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Вип. 12: Українська діалектна лексика як об’єкт словникарства та лінгвогеографії (до 100-річчя від дня народження М.А.Грицака). – Ужгород, 2008. – С. 203–205 [співавт. Т.Ястремська].

Культурне явище крізь призму українського діалектного словника // Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі: До 100-річчя професора Ф.Т.Жилка. Тези доповідей Міжнародної наукової конференції (5–7 березня 2008 р., Київ). – Київ, 2008. – С. 198–200.

Невтомна праця Миколи Андрійовича Грицака // Грицак Микола. Скарби гуцульського говору: Росішка (вівчарство у текстах) / Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН

України. – Львів, 2008. – С. 12–15 [серія “Діалектологічна скриня”].

Свій / чужий (інший) у мовному просторі Львова // *Etnolingwistyka: Problemy języka i kultury*. 20. / Red. J.Bartmiński. – Lublin, 2007. – S. 111–123.

[Рец.]: Словник однієї говірки [на кн.]: Сабадош І. Словник закарпатської говірки с. Сокирниця Хустського району. – Ужгород, 2008. – 480 с. // *Діалектологічні студії*. 7: Традиції і модерн. Відп. ред. П.Гриценко, Н.Хобзей / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – С. 367–370.

[Рец.]: Різномасштабні дослідження сучасного говіркового мовлення [на кн.]: *Gwary dziś*. 1: *Metodologia badań* / Pod red. J.Sierociuka. – Poznań, 2001. – 213 s.; *Gwary dziś*. 2: *Regionalne słowniki i atlasy gwarowe* / Pod red. J.Sierociuka. – Poznań, 2003. – 258 s.; *Gwary dziś*. 3: *Wewnętrzne różnicowanie języka wsi* / Pod red. J.Sierociuka. – Poznań, 2006. – 250 s.; *Gwary dziś*. 4: *Konteksty dialektologii* / Pod red. J.Sierociuka. – Poznań, 2007. – 338 s. // *Діалектологічні студії*. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 393–395.

[Рец.]: Мовознавчі проблеми у листуванні Івана Панькевича та Івана Зілінського [на кн.]: Мушинка М. Листування Івана Зілінського з Іваном Панькевичем (1913–1951) / Наукове товариство імені Шевченка. – Нью-Йорк, Пряшів, 2008. – 198 с. // *Діалектологічні студії*. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 395–397.

Багнюк Н.В.

Огляд нових видань із проблем діалектології, етнолінгвістики та лінгвогеографії // *Діалектологічні студії*. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 386–393.

Особливості південно-західних говорів у канонічному тексті анонімного середньошрифтового Євангелія // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова*. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови: Зб. наук. праць / Відп. ред. М.Плющ. – Київ, 2008. – Вип. 3, кн. 2. – С. 253–257.

Риси живої української мови у церковнослов'янському тексті анонімного середньошрифтового Євангелія // *Діалектна*

мова: сучасний стан і динаміка в часі: До 100-річчя професора Ф.Т. Жилка. – Київ, 2008. – С. 28–30.

Хроніка (XI діалектологічний семінар “Говори південно-західного наріччя у слов’янському контексті”, Львів – Славськ, 15–16 травня 2008 р.) // Діалектологічні студії. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 410–412.

Гринчишин Д.Г.

Словник паронімів української мови. – Вид. 2-ге випр. і доп. – Київ, 2008. – 248 с. [Співавт. О.Сербенська].

Дидик-Меуш Г.М.

Українська медицина. Історія назв / Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. – Львів, 2008. – 400 с.

Закарпатські говіркові риси в мовній тканині неканонічного Євангельського тексту XVI ст. // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Вип. 12: Українська діалектна лексика як об’єкт словникарства та лінгвогеографії (до 100-річчя від дня народження М.А.Грицака). – Ужгород, 2008. – С. 131–133.

Про галицькі елементи в українській медичній термінології початку XX ст. // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Серія 10. – Київ, 2008. – Вип. 3, кн. 2. – С. 89–94.

Єдлінська У.Я.

Історичний словник української мови: історія створення і проблеми // Вісник НТШ. – Осінь–зима. – Львів, 2008. – Ч. 40. – С. 21–24.

Кровицька О.В.

Особливості лексикографічної практики Івана Верхратського // Українське мовознавство / Київський національний університет ім. Т.Шевченка. – Київ, 2008. – Вип. 38. – С. 116–119.

“Хрестоматія з пам’ятників староукраїнської мови, старого й середнього періоду до кінця XVIII ст., з додатком вибору зі староболгарських пам’яток зі словничком” В.Сімовича: сучасне прочитання // Науковий вісник Чернівецького національно-

го університету ім. Ю.Федьковича: Зб. наук. праць. – Вип. 312–313: Слов'янська філологія / Наук. ред. Бунчук Б.І. – Чернівці, 2008. – С. 277–280.

Нове культурологічне дослідження // Лемківський календар на 2009 р. / Альманах. – Львів, 2008. – С. 225–226.

Спогади про мандрівку на Лемківщину // Там само. – С. 145–147.

“Лемківське весілля” в Шевченківському гаю // Дзвони Лемківщини (Тернопіль). – Травень–червень, 2008. – № 3(64).

Лемківський календар на 2009 р. / Альманах. Ред. О.Кровицька. – Львів, 2008. – 264 с.

Осташ Н.Л.

Варіантність у діалектному мовленні // Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі. – Київ, 2008. – С. 154–157 [співавт. Р.Осташ].

Про назви городніх рослин у гуцульських говірках // Вісник Прикарпатського університету. Філологія (мовознавство). – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. 19–20. – С. 39–43.

[Рец.]: Життя, закарбоване в назвах [на кн.]: Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель / Упоряд. Г.Л.Аркушин. – Луцьк, 2006–2007. – Т. 1–2 // Діалектологічні студії. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 356–367 [співавт. Р.Осташ].

Осташ Р.І.

Варіантність у діалектному мовленні // Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі. – Київ, 2008. – С. 154–157 [співавт. Л.Осташ].

Українські особові імена середини XVII ст. як об'єкт лексикографії. 4,6 // Діалектологічні студії. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 227–300.

[Рец.]: Життя, закарбоване в назвах [на кн.]: Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель / Упоряд. Г.Л.Аркушин. – Луцьк, 2006–2007. – Т. 1–2 // Діалектологічні студії. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 356–367 [співавт. Н.Осташ].

Полюга Л.М.

Повний словник антонімів української мови. – Вид. 4-те. – Київ, 2008. – 512 с.

Коментарі до вступу // Шило Гаврило. Наддністрянський регіональний словник. – Львів; Нью-Йорк, 2008. – С. 17–19.

Семантична вага слова в поетичному тексті Івана Франка // Слово. Думка. Людина: 36. наук. праць із актуальних проблем лінгвістики. До 80-річчя від дня народження Л.А.Лисиченко. – Харків, 2008. – С. 105–111.

Професор Г.Ф.Шило і його “Наддністрянський регіональний словник” // Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі: До 100-річчя професора Федота Трохимовича Жилка. – Київ, 2008. – С. 5–8.

Федот Жилко – дослідник творчості Івана Франка // Там само. – С. 16–17.

Щире уболівання за рідне слово // Роксолана Зорівчак. Боліти болем слова нашого: Поради мовознавця. – Вид. 2-ге доопр. і доп. – Тернопіль, 2008. – С. 8–9.

Уніфікація та нормалізація української фінансової термінології // Аудиторія: освітній студентський тижневик. – 2008. – Ч. 10. – С. 8.

Сімович О.І.

Словник вербальних символів: принципи і засади // Українське мовознавство: Міжвідомчий науковий збірник. – Київ, 2008. – Вип. 38. – С. 202–204.

Словник вербальних символів: дуб, береза // Діалектологічні студії. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 335–348.

[Рец.]: Двотомне видання спадщини Василя Сімовича [на кн.]: Сімович Василь. Праці у 2-х тт. – Т. 1: Мовознавство; Т. 2: Літературознавство. Культура / Упоряд.: Л.Ткач, О.Івасюк та ін. – Чернівці, 2005 // Там само. – С. 374–381.

Тріль О.М.

Астрономічна лексика в історичних словниках української мови // Українське мовознавство: Міжвідомчий науковий збірник. – Київ, 2008. – Вип. 38. – С. 252–253.

Ястремська Т.О.

Традиційне гуцульське пастухування / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – 424 с. [Серія “Діалектологічна скриня”].

Мотиваційний словник лексики пастухування гуцульського говору // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Серія 10. – Київ, 2008. – Вип. 3, кн. 2. – С. 178–183.

Березівська говірка на карті Гуцульщини // Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови. – Львів, 2008. – С. 6–17 [спів-авт. Н.Хобзей].

Діалектний словник: автор та читач // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Вип. 12: Українська діалектна лексика як об'єкт словникарства та лінгвогеографії (до 100-річчя від дня народження М.А.Грицака). – Ужгород, 2008. – С. 203–205 [співавт. Н.Хобзей].

[Рец.]: Дослідження книшинського діалекту польської мови у доробку Дороти Кристини Рембішевської [на кн.]: Rembiszewska D.K. Dynamika rozwoju gwary Knyszyna i okolic na Podlasiu w XX wieku. – Warszawa, 2006. – 290 s.; Rembiszewska D.K. Słownik dialektu knyszyńskiego Czesława Kudzinowskiego. – Łomża: Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wągów. – 233 s. // Діалектологічні студії. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 370–374.

[Рец.]: Поліське традиційне скотарство: етнографічний аспект [на кн.]: Гладкий М. Традиційне скотарство Середнього Полісся другої половини XIX – першої третини XX ст.: Історико-етнологічне дослідження. – Дрогобич, 2007. – 198 с. // Діалектологічні студії. 7: Традиції і модерн. – Львів, 2008. – С. 384–385.

Шелемех В.П.

Із номінації ритуальних страв у с. Середкевичі Яворівського р-ну Львівської обл. // Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі. – Київ, 2008. – С. 212–213.

Назви страв та кухонного начиння в надсянському та наддністрянському говорах // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Вип. 12: Українська діалектна лексика як об'єкт словникарства та лінгвогеографії (до 100-річчя від дня народження М.А.Грицака). – Ужгород, 2008. – С. 216–219.

Хобзей Н.В.

[Співред.]: Шило Гаврило. Наддністрянський регіональний словник. – Львів; Нью-Йорк, 2008. – 288 с.

Полюга Л.М.

[Співред.]: Шило Гаврило. Наддністрянський регіональний словник. – Львів; Нью-Йорк, 2008. – 288 с.

Кровицька О.В.

[Ред.]: Лемківський календар на 2009 р. / Альманах. – Львів, 2008. – 264 с.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ,
СЕМІНАРАХ, ЛЕКЦІЯХ

Хобзей Н.В.

Культурне явище крізь призму українського діалектологічного словника // Міжнародна наукова конференція “Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі”: до 100-річчя Ф.Жилка (Київ, 5–7 березня 2008 р.).

Українська діалектологія в Галичині на зламі XIX–XX століть // Міжнародна наукова конференція “Галичина – простір, люди, мови” (Львів, 28–29 березня 2008 р.).

Лексикографічна й ареальна репрезентація дієслівної лексики південно-західного наріччя // XI діалектологічний семінар “Товори південно-західного наріччя у слов’янському контексті” (Львів–Славсько, 15–16 травня 2008 р.).

Львівська лексикографічна школа // Круглий стіл з проблем лексикографії в Інституті української мови НАНУ (Київ, 11 листопада, 2008 р.).

Досягнення українських діалектологів та лексикографів / Засідання ради Наукового товариства імені Шевченка (Львів, 25 листопада, 2008 р.).

Діалектний словник: автор та читач // Міжнародна наукова конференція “Українська діалектна лексика як об’єкт словникарства та лінгвогеографії” (до 100-річчя від дня народження М.А.Грицака) (Ужгород, 17–18 жовтня 2008 р.) (співдоп. Т.Ястремська).

Багнюк Н.В.

Риси живої української мови у церковнослов’янській тканині тексту анонімного середньошрифтового Євангелія // Міжнародна наукова конференція “Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі”: до 100-річчя Ф.Жилка (Київ, 5–7 березня 2008 р.).

Палеографічні особливості середньошрифтового Євангелія // Засідання Мовознавчої комісії НТШ у Львові (Львів, 18 березня 2008 р.).

Діалектні риси у середньошрифтовому Євангелії // XI діалектологічний семінар “Говори південно-західного наріччя у слов’янському контексті” (Львів–Славсько, 15–16 травня 2008 р.).

Войтів Г.В.

Інвентар речей Львівської церкви Успення Богородиці 1687 р. як джерело лінгво-культурологічної інформації // Міжнародна наукова конференція “Українська філологія: школи, постаті, проблеми”: До 160-річчя заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 26–28 листопада 2008 р.).

Дидик-Меуш Г.М.

Внесок Галичини в розвиток української наукової мови (к. XIX – п. XX ст.) // XI діалектологічний семінар “Говори південно-західного наріччя у слов’янському контексті” (Львів–Славсько, 15–16 травня 2008 р.).

Українська мова медичної науки в Галичині: термінологічний і націєтворчий аспекти // Міжнародна наукова конференція “Галичина – простір, люди, мови” (Львів, 28–29 березня 2008 р.).

Закарпатські говіркові риси в мовній тканині неканонічного Євангельського тексту XVI ст. / Міжнародна наукова конференція “Українська діалектна лексика як об’єкт словникарства та лінгвогеографії” (до 100-річчя від дня народження М.А.Грицака) (Ужгород, 17–18 жовтня 2008 р.)

Кровицька О.В.

Особливості розвитку української лексикографії в Галичині // Міжнародна наукова конференція “Галичина – простір, люди, мови” (Львів, 28–29 березня 2008 р.).

Пам’ятки з Лемківщини в етнокультурному просторі України // Міжнародна наукова конференція “Актуальні напрямки дослідження Лемківщини” (Ужгород, 2–4 травня 2008 р.).

Перекладна лексикографія XIX–XX ст.: динаміко-функціональні аспекти // Міжнародна наукова конференція “Українська філологія: школи, постаті, проблеми”: До 160-річчя заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 26–28 листопада 2008 р.).

Полюга Л.М.

Федот Жилко – дослідник творчості Івана Франка // Міжнародна наукова конференція “Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі”: до 100-річчя Ф.Жилка (Київ, 5–7 березня 2008 р.).

Осташ Н.Л.

Про назви городніх рослин у гуцульських говірках // Всеукраїнська наукова конференція “Гуцульський діалект у писемних пам’ятках та художній літературі” (Коломия, 22–23 травня 2008 р.).

Гуцульські прізвища у світлі історичної антропонімії (на матеріалі книги Андрія Вінценза “Трактат про гуцульську антропонімію”) // Міжнародна наукова конференція, присвячена 120-річчю від дня народження Станіслава Вінценза (Івано-Франківськ; Коломия; Слобода Рунгурська, 25–27 вересня 2008 р.) (співдоп. Р.Осташ).

Осташ Р.І.

Варіантність у діалектному мовленні // Міжнародна наукова конференція “Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі” (100-річчя від дня народження Ф.Т.Жилка) (Київ, 5–7 березня 2008 р.) (співдоп. Л.Осташ)

Внесок Андрія Вінценза у дослідженнях гуцульських власних особових імен // Всеукраїнська наукова конференція “Гуцульський діалект у писемних пам’ятках та художній літературі” (Коломия, 22–23 травня 2008 р.).

Українські власні особові імена як об’єкт лексикографії.¹⁴ // Міжнародна наукова конференція “Українська ономастика сьогодні” (до 100-річчя від дня народження К.К.Цілуйка) (Київ, 29–30 травня 2008 р.).

Гуцульські прізвища у світлі історичної антропонімії (на матеріалі книги Андрія Вінценза “Трактат про гуцульську антропонімію”) // Міжнародна наукова конференція, присвячена 120-річчю від дня народження Станіслава Вінценза (Івано-Франківськ; Коломия; Слобода Рунгурська, 25–27 вересня 2008 р.) (співдоп. Н.Осташ).

Рим’як О.Є.

Проблема визначення категорії стану в українських граматиках XVI–XVII ст. // Мовознавча комісія НТШ у Львові (Львів, 18 березня 2008 р.).

Проблема розмежування категорій стану та перехідності/неперехідності в українському мовознавстві // Засідання Instytutu języka polskiego PAN (Варшава, 11 червня 2008 р.).

Шелемех В.П.

Із номінації ритуальних страв у с. Середкевичі Яворівського р-ну Львівської обл. // Міжнародна наукова конференція “Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі” (Київ, 5–6 березня 2008 р.).

Назви їжі та кухонного начиння у “Наддністрянському регіональному словнику” Гаврила Шила // XI діалектологічний

семінар “Говори південно-західного наріччя у слов’янському контексті” (Львів–Славсько, 15–16 травня 2008 р.).

Назви страв та кухонного начиння в надсянському та наддністрянському говорах // Міжнародна наукова конференція “Українська діалектна лексика як об’єкт словникарства та лінгвогеографії” (до 100-річчя від дня народження М.А.Грицака) (Ужгород, 17–18 жовтня 2008 р.).

Ястремська Т.Я.

Діалектний простір Галичини // Міжнародна наукова конференція “Галичина – простір, люди, мови” (Львів, 28–29 березня 2008 р.).

Українські говори Галичини: фонетичний аспект // XI діалектологічний семінар “Говори південно-західного наріччя у слов’янському контексті” (Львів–Славсько, 15–16 травня 2008 р.).

Діалектний словник: автор та читач // Міжнародна наукова конференція “Українська діалектна лексика як об’єкт словникарства та лінгвогеографії” (до 100-річчя від дня народження М.А.Грицака) (Ужгород, 17–18 жовтня 2008 р.) (співдоп. Н.Хобзей).

Діалектологічний семінар “Говори південно-західного наріччя у слов’янському контексті”

Неповторна краса підкарпатського краю створила особливий настрій у колі мовознавців, які зібралися на черговому діалектологічному семінарі (15–16 травня 2008 р.).

Цьогоріч організатори міжнародної зустрічі – відділ української мови Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України – неабияк здивували учасників, оголосивши місцем її проведення Славсько на Бойківщині. Ще до початку семінару було зрозуміло, що вибір дуже вдалий, учасники із захопленням підтримали пропозицію організаторів одягнути вишивані сорочки та інші народні строї. Зрештою, такий одяг

дуже пасував і до навколишньої краси, адже діалектологи проживали не у звичайному готелі, а в будиночках, стилізованих під помешкання верховинців.

Цікавими, багатоаспектними й, без сумніву, актуальними були доповіді із проблем діалектології, які виголосили й відомі мовознавці, і молоді дослідники (останні, до речі, мали добру нагоду в невимушеній атмосфері дістати фахові консультації і просто дружні поради від знаних у наукових колах діалектологів).

У перший день конференції одним із центральних було питання польсько-українських мовних контактів. Любов Фроляк (Люблін) порушила питання перехідності українських говірок на території сучасної Польщі. Про особливості польсько-українського діалектного суміжжя цікаво й пізнавально розповів Єжи Сероцюк (Познань). Оксана Поцілуйко (Тернопіль) підсумувала свої дослідження польських впливів в українських говірках Тернопільської та Хмельницької областей.

Дієслівна лексика південно-західного наріччя, специфіка її лексикографічної та ареальної репрезентації – це коло проблем, яке окреслила у своїй доповіді Наталя Хобзей (Львів).

Завжди актуальними є студії, присвячені вивченню говіркових рис усіх рівнів на суміжних територіях. У полі зору Володимира Куриленка (Глухів) – полісько-південноволинська діалектна суміжна територія. Дослідник, зокрема, звернув увагу на вигуки та звуконаслідувальні слова як релевантні мовні одиниці. Середньополісько-буковинські лексико-семантичні паралелі на матеріалі назв одягу та взуття проаналізувала Галина Гримашевич (Житомир). Проблеми визначення статусу говірок історичної Уманщини були в центрі уваги Тетяни Тищенко (Умань).

Чималий обсяг цінної для діалектолога інформації висвітлено у доповіді Тетяни Ястремської (Львів). На матеріалі карт другого тому Атласу української мови та інших джерел дослідниця проаналізувала фонетичний рівень говорів, які

формують діалектний простір Галичини. Дослідженню явища сандгі у північнолемківських переселенських говірках була присвячена доповідь Мирослави Гнатюк (Львів). Ганна Дидик-Меуш (Львів) зосередила увагу на внескові Галичини у розвиток української наукової мови кінця XIX – початку XX ст.

Блажей Осовський (Познань) розповів про критерії відбору та про лексикографічну фіксацію прикметників у діалектних словниках. Об'єктом дослідження Марії Борцох (Люблін) став граматичний рівень діалектного мовлення околиць Гребенного, зокрема особливості словозміни.

Особливе зацікавлення викликають студії лексичного рівня діалектного мовлення: це засвідчили доповіді Лесі Хомчак (Львів) про родильну лексику надсянських говірок та Віри Шелемех (Львів) про назви їжі та кухонного начиння у “Наддністрянському регіональному словнику” Гаврила Шила. Юстина Кобусь (Познань) у своїй доповіді зосередила увагу на вагомості питальника у вивченні діалектної лексики. Запозичення та іншомовні нашарування в пам'ятках ділового письменства й у сучасному діалектному мовленні проаналізовано у доповідях Валентини Титаренко (Житомир) і Тетяни Піцури (Ужгород).

Результати досліджень із фразеології української мови та її говорів представили у доповідях Олена Вікторіна (Кіровоград) та Василь Денисюк (Умань). Про риси південно-західних говорів у ділових документах першої половини XIX ст. мала доповідь Наталія Діденко (Київ), про особливості мови тексту анонімного середньошрифтового Євангелія – Наталя Багнюк (Львів). Оксана Зелінська (Умань) поділилася спостереженнями над назвами божеств у писемних пам'ятках XVII ст.

* * *

У рамках одинадцятого діалектологічного семінару відбулася презентація довгоочікуваної, на жаль, не опублікованої за життя автора праці доктора філологічних наук професора Гаврила Федоровича Шила “Наддністрянський регіональний словник”. Нещодавно видання вийшло у світ, поповнивши серію “Діалектологічна скриня”. Словник підготували до друку Левко Полюга і Наталя Хобзей (відповідальні редактори), у роботі над виданням брала участь редколегія “Діалектологічної скрині”: Оксана Сімович, Ганна Дидик-Меуш і Тетяна Ястремська. Наталя Хобзей розповіла про специфіку редагування, про його складність. Адже, як вказав у передмові до праці Левко Полюга, “сучасна лексикографія зробила значний поступ, тому Словник вимагав відповідної редакції”. На презентації книги мала слово донька професора Оксана Шило-Ганіткевич, яка поділилася спогадами про батька, ознайомила з історією створення наддністрянського словника, розповіла про експедиційну діяльність та багаторічну наполегливу працю дослідника над збиранням лексичного матеріалу.

Учасники діалектологічного семінару – представники різних регіонів України й Польщі – пішли із презентації з дарунком для бібліотек навчальних закладів та наукових установ – примірником словника з дарчим підписом дочки Автора.

Н.Багнюк

Невтомна праця Миколи Андрійовича Грицака*

Упродовж довгих років у відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича зберігається машинопис однієї з праць Миколи Грицака – “Матеріали до вівчарської лексики села Росішка Рахівського району Закарпатської області” (об’ємний фоліант на 302 сторінках, датований квітнем-травнем 1956 року). Зберігається не випадково, адже говірка с. Росішка належить до групи гуцульських перехідних говірок, які віддавна є об’єктом наукових зацікавлень львівських лінгвістів.

Росішка – родинне село Миколи Грицака. Тут 18 грудня 1908 року він з’явився на світ, тут розпочинав свої перші мовознавчі спостереження.

Від замилювання фольклорними текстами – піснями, легендами, казками, віруваннями – прийшло бачення важливості кожного слова. Ще у школі почав записувати на картки те, що видавалось важливим у довколишньому світі. А коли вступав до Ужгородської учительської семінарії, на одне із запитань директора Августина Волошина у відповідь назвав 20 синонімів до слова кукурудза. Від перших записів – до багатотисячної картотеки, кількість реєстрових слів якої визначають по-різному, однак ніколи не менше ніж 200 тисяч. Картотека Миколи Грицака і сьогодні залишається найбільшою діалектологічною збіркою в Україні. Вона зберігається у відділі діалектології Інституту української мови НАН України (м. Київ). На її підставі дослідник уклав принципи “Словника говірок Закарпатської області” та розпочав роботу над реалізацією цього проекту, уклав частину Словника – літери А-К.

*Стаття із книги М. Грицака “Скарби гуцульського говору: Росішка (вівчарство у текстах) / Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАНУ. – Львів, 2008. – 320 с. [Серія “Діалектологічна скриня”].

У спогадах Петра Лизанця читаємо: “Микола Андрійович – людина одержима. П’ятдесят років наполегливої роботи по збору рідних слів. Картки, картки й ще раз картки, якими була заповнена не тільки його хата, але й його кишені. Почувши слово, він моментально діставав з кишені картку й олівець і записував це слово. Це була мета його життя. Це приносило йому задоволення, радість, а я б сказав, і щастя. Тільки щаслива людина могла з такою азартністю, ніжністю і любов’ю розповідати про свою картотеку, про окремі слова, як розповідав він мені, коли я побував у родині Грицаків”.

1960 року опубліковано його першу наукову розвідку “Літературна і діалектна лексика (з досвіду роботи)”, а 1964 – наступну “Якого типу повинні бути регіональні словники?”, що порушували проблеми принципів діалектної лексикографії. Уже ці перші публікації ґрунтувалися на неабиякому досвіді, адже праця про вівчарську лексику Росішки, яку публікуємо, датована 1956 роком.

Від часу закінчення семінарії Микола Грицак учительював, у 1963–1972 роках був доцентом кафедри української мови Ужгородського університету. Помер у рідному селі 7 квітня 1979 року.

Праця Миколи Грицака про вівчарську лексику села Росішка Рахівського району Закарпатської області порушує важливу й сьогодні проблему – дослідження традиційної народної культури крізь призму слова. Книга, у якій текстова подача матеріалу межує з лексикографічним описом, – живе свідчення про полонинське господарство гуцульського села першої половини XX століття, хоча в коментарі до праці Автор відзначив, що це лише 50 відсотків того, що потрібно було б написати про пастухування. У роботі домінує текстова частина. Здебільшого Микола Грицак навіть не подавав значень слів, які виносив як реєстрові, оскільки уважав, що поданий текст розкриє позначуване поняття. У записах відображена не

тільки матеріальна культура, пов'язана з полонинським пастуванням, а й духовне життя горян.

У процесі підготовки праці до друку збережено всі авторські здобутки й основні принципи побудови, однак усунуено дрібні недогляди та помічені помилки. Внесено корективи й у структуру книги, проте збережено детальне членування тексту на окремі сегменти, які є своєрідним представленням сукупності понять та уявлень, що пов'язані з вівчарством. Цю деталізацію докладно відображено у змісті роботи. Збережено також всі особливості авторської транскрипції.

Оскільки праця є синтезом текстового та лексикографічного подання матеріалу, упорядники видання уклали покажчик тематики текстів та індекс реєстрових слів.

Це видання – одна з перших публікацій Миколи Грицака, яка має формат окремої книги. А книга у дослідника була у великій пошані від раннього дитинства. У вірші “Дала мати вибирати”, що був опублікований у журналі “Пчолка” (число 9-10 за 1929 рік), майбутній учений писав:

Дала мати вибирати
Рѣчи двѣ сынкови:
“Черевыкы або книжку
Хочеш на Миколы?”
“Нащо-ж менѣ черевики,
Гарна одежина?
Я без книжки, – рѣдна мамко, –
Кругла сиротина”.

Н.Хобзей

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Планову тему відділу української літератури “Інтертекст літературного Львова” від її затвердження виконувало 9 співробітників. У процесі роботи сталися певні кадрові зміни. У 2007 р. були звільнені провідний науковий співробітник, доктор філологічних наук Л.Сеник та науковий співробітник, кандидат філологічних наук Т.Лучук. Натомість у 2008 р. були зараховані на роботу кандидат філологічних наук Т.Гаврилів та В.Мартинюк.

Особливість виконуваної теми порівняно з попередніми полягала в тому, що коли раніше увага була акцентована на дослідженні літературного процесу західного регіону України як на факторі національної свідомості та державотворення, то тема звітного періоду позначена виходом за національні рамки, зокрема зосереджена на українсько-польських та українсько-австрійських літературних зв'язках та типологічних паралелях.

Проблема інтертекстуальності, яка охоплює складність взаємодії текстів, що постали в різних соціальних, національних та культурних середовищах, порівняно нова в українському літературознавстві. Утвердження її пов'язане з іменами Д.Наливайка, С.Павличко, Я.Поліщука, М.Павлишина та ін. Однак у їхніх працях явище інтертекстуальності осмислювалося передусім у теоретичному ключі. Завдання відділу в рамках обраної теми полягало в тому, щоб спроектувати її у конкретне середовище (Біографічне, географічне, культурне).

Пропоноване дослідження ґрунтується на розумінні інтертексту як багатопланової структури, передусім літературного тексту, але водночас є відкритою для діалогу з іншими видами мистецтва, філософськими, соціальними, релігійними ідеями,

які в загальній сукупності формують поняття Львова як тип універсальної культурної субстанції.

Така формула дає можливість потрактувати Львів як цілісну систему, відкриту для взаємодії літератур на вертикальному (діахронному) та горизонтальному (синхронному) рівнях, показати їх діалог, що сприяв зближенню і взаєморозумінню народів при збереженні їх самобутності.

Відділ вибрав для вивчення кілька аспектів інтертекстуальності, а саме: І.Франко у львівському контексті, “палімпсестність” давньої української літератури крізь призму її львівської інтерпретації, міжнаціональні діалоги культур.

Тема “Інтертекст літературного Львова” в процесі реалізації вийшла за межі Львова і як географічного, і як тематичного епіцентру, але зберегла літературознавчий орієнтир поняття інтертексту – як нашарування інших текстів на Львівську поліетнічну й полікультурну основу. Кожен із співробітників відділу шукав у плановій темі нішу, яка б дала йому можливість продовжити й поглибити ту лінію наукових пошуків, яку він обрав раніше. Така послідовність і систематичність праці дала добрі результати.

Це засвідчує передусім творчий доробок доктора філологічних наук (докторська дисертація була захищена 2007 р. у Львівському національному університеті ім. І.Франка) Ярослав Мельник. Один із найерудованіших сучасних літературознавців, вона подала на суд читачів два франкознавчі дослідження, які з’ясовують раніше табуйовані теми – останні роки життя І.Франка, змученого хворобою, стражденного, але не зламаного духовно, І.Франка – дослідника неканонічних біблійних текстів із давніх джерел – апокрифів. Обидва аспекти належать до львівського тексту, як часткою цього тексту (власне, інтертексту) є сама постать І.Франка. Варто підкреслити, що дослідниця продовжує цей інтертекст, коментуючи й готуючи до друку ті частини Франкових зібрань, які він не встиг систематизувати, а також виявляючи невідомі досі праці Франка-вченого.

Вірна своїй прив'язаності до давньої української літератури Богдана Криса розширює діапазон своїх наукових зацікавлень, виявляючи сліди давнього літературного тексту в творчості письменників модерністських напрямів – Богдана-Ігоря Антонича, Юрія Липи, причетність яких до Львова як інтертексту не викликає сумнівів. В її інтерпретації Григорій Сковорода, Дмитрій Туптало потрактовані як предтечі тих духовних, моральних викликів, які постають перед сучасною людиною. Богдана Семенівна – майстер концентрованого, стислого вислову, але часом хотілося б, щоб вона – з природи поетеса – більше звільнялася від свого коронного лаконізму. Об'єкт зацікавлення ученого – давня українська література, добарокового і особливо барокового періоду, дають їй матеріал для порівняльних студій, зокрема з явищами сусідньої польської літератури, що, як засвідчують назви наступних розвідок, теж були в полі її зацікавлення.

Творчі інтереси завідувача відділу, член-кореспондента НАН України М.Ільницького були зосереджені на дослідженні львівського літературного тексту в різних його аспектах: тематичних, жанрових, стильових, що засвідчують як перші дві книги тритомового видання “На перехрестях віку” (К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008), так і виданий там само підручник “Порівняльне літературознавство” (написаний у співавторстві з В.Будним), який одержав гриф Міністерства освіти і науки України.

Учений досліджував генезу франкознавства як окрему літературознавчу проблему у теоретичному та типологічному вимірі, окреслив низку українсько-польських паралелей, пов'язаних із львівським текстом (І.Франко, А.Міцкевич, В.Пачовський, Б.-І.Антонич, К.Вежинський).

Відновлений відділ української літератури налічує уже 18 років. За цей період не просто бажані, а вкрай потрібні кадрові зміни, омолодження колективу. 2008 р. це сталося: відділ поповнили два перспективні науковці, які, сподіваємося, внесуть

свіжий струмінь в його роботу. Т.Гаврилів видав монографію “Identitäten in der österreichischen Literatur des XX” – Lviv, 2008, яка здобула високу оцінку фахівців, В.Мартинюк засвідчив фахову наукову кваліфікацію. Після багатьох років прийнято аспіранта (І.Пенцак).

Співробітники відділу (враховуючи тих, що тільки-но почали в ньому працювати) звітують шістьма індивідуальними монографіями та понад 50-ма статтями, розділами в колективних монографіях, наукових збірниках та історіях (не враховуючи тез і рецензій), що в загальному підсумку складає 223 друковані аркуші.

Безперечно, публікаціями не обмежується як робота відділу загалом, так і виконання теми. Співробітники відділу взяли участь і виступили з доповідями на 47 Всеукраїнських та Міжнародних конференціях, виступили опонентами на захистах дисертацій, М.Ільницький, Б.Криса та Я.Мельник є членами спеціалізованих учених рад. У 2008 р. захистив кандидатську дисертацію В.Мартинюк, на 2009 р. заплановано захист докторської дисертації Т.Гаврилів. Відділ має перспективи творчого зростання.

ПУБЛІКАЦІЇ

Ільницький М.М.

Біля джерел наукового франкознавства // Парадигма. Зб. наук. праць / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 21–29.

Критика Юрія Шереха як літературознавчий феномен // “Од слова путь верстаючи до слова...” Збірник на пошану Роксолани Петрівни Зорівчак / Львівський національний університет ім. І.Франка. – Львів, 2008. – С. 354–359.

Леонід Білецький – дослідник Олександра Потебні [Передне слово до праці Л.Білецького “Перспективи літературно-наукової критики”] // Парадигма. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 420–422.

Літературно-критичні концепції Юрія Косача, Ігоря Костецького, Віктора Петрова періоду МУРу // На перехресті культур. Збірник праць на пошану Леоніда Рудницького з нагоди його 70-річчя. – Львів; Філядельфія, 2008. – С. 177–187.

“Ой перевізничку, перевези мене...” (Два записи бойківської фольклорної балади) // Міфологія і фольклор. – Львів, 2008. – № 1. – С. 34–38.

Ранній український модернізм: польська рецепція // Слово і час. – 2008. – № 3. – С. 55–65.

“Концерт” Б.-І.Антонича: виміри музичної структури поетичного тексту // Там само. – № 9. – С. 64–69.

Сербский сюжет украинской фольклорной баллады // Международные ломидзевские чтения. Изучение литератур и фольклора народов России и СНГ: Теория, история. Проблемы современного развития / ИМЛИ РАН. – Москва, 2008. – С. 135–140.

Тріада символів нескінченності // Антонич Б.-І. Три перстені. – Львів, 2008. – С. 3–9.

[Рец.]: У Шевченковому слові – Шевченків зміст [на кн.]: Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. – Київ, 2008. – 718 с. // Дзвін. – 2008. – № 5. – С. 152–152.

[Рец.]: Чи був український авангард? [на кн.]: Біла А. Український літературний авангард. – Донецьк, 2004. – 445 с. // Парадигма. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 423–428.

Криса Б.С.

Євангеліє // Українська фольклористика. Словник-довідник. – Тернопіль, 2008. – С. 126.

Концепція людини в поезії українського бароко // Парадигма. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 352–360.

Необароко Юрія Липи // Там само. – С. 186–194.

“Слово о полку Ігоревім” у літературознавчій концепції І.Свенціцького // Літературознавчі зошити. – 2008. – № 2/3. – С. 51–52.

Мельник Я.І.

Апокрифологія Івана Франка // Франкознавчі студії. – Дрогобич, 2007. – Вип. 4. – С. 194–224.

Леся Українка. “Прокляття Рахілі”: текст і контекст // Літературознавчі зошити / Львівський національний університет ім. І.Франка. – Львів, 2008. – № 2/3. – С. 86–91.

Pogadanke у Віденській кав’ярні і стаття І.Франка “Archiv für slawische philologie” і нова зміна в його редакції // Там само. – С. 238–250.

“На тім інтереснім, але труднім полі”: І.Франко як дослідник апокрифів // Парадигма. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 100–124.

“Невідступні товариші” чи “тіні” Святого Письма. Іван Франко про генезу апокрифів // Вісник Львівського університету. – Львів, 2008. – Вип. 39. – Ч. 2. – С. 3–10.

Що таке апокрифи й псевдоєпіграфи // Там само. – 2008. – Вип. 39. – Ч. 1. – С. 287–295.

“Таємні книги” в Україні: кризь заборони до читача. Концепція Івана Франка // Матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка “Іван Франко: дух, наука, думка, воля” – Львів, 2008. – С. 385–391.

Пікулик Н.Ф.

Самобутній християнський гуманізм – фундаментальна ідея давньохристиянської літератури // Парадигма. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 161–185.

Гаврилів Т.І.

Erinnerung und Erfahrung. Die “bukowinischen” Gedichte von Rose Ausländer / Тимофій Гаврилів // Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Германська філологія. Зб. наук. праць. – Чернівці, 2008. – Вип. 408–409. – С. 195–211.

Площа і її герої [передмова] // Бернгард Т. Площа героїв. – Львів, 2008. – С. 3–9.

[Пер. з нім., передм. та прим.]: Бернгард Т. Площа героїв. – Львів, 2008. – 220 с.

Мартинюк В.О.

Баланс форми і змісту малахіанства: до проблеми метатекстуальності “Народного Малахія” // Парадигма. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 344–354.

Комунікування як структурний елемент образної системи у драмі Миколи Куліша “Мина Мазайло” // Вісник Львівського університету. – Львів, 2008. – Вип. 39. – Ч. 1. – С. 311–321.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ

Ільницький М.М.

Григорій Нудьга як учений і людина // Наукова конференція, присвячена 95-річчю від дня народження Г.Нудьги (Львів, 23 січня 2008 р.).

Мотив неволі: Шевченко–Стус–Калинець // XIX наукова сесія НТШ (Львів, 18 березня 2008 р.).

Етос болю: новела М.Яцкова “Діточа груди у скрипці” // VII конгрес МАУ (Київ, 25 червня 2008 р.).

Етоси Дмитра Козія // Міжнародна наукова конференція, присвячена 160-річчю кафедри української словесності Львівського університету (Львів, 21 листопада 2008 р.).

Криса Б.С.

Бароко як синтез традицій // Звітна наукова конференція Львівського національного університету ЛНУ ім. І.Франка (Львів, 7 лютого 2008 р.).

Василь Стус і розуміння поезії // XIX наукова сесія НТШ (Львів, 18 березня 2008 р.).

Візантійська книжність у контексті української братської традиції // Міжнародна наукова конференція “Рецепція візантійської духовної спадщини. Схід–Захід (Одеса, 7 липня 2008 р.).

Мислення й поезія в “Саду божественних пісень” Григорія Сковороди // Міжнародна наукова конференція, присвячена 160-річчю кафедри української словесності Львівського університету (Львів, 21 листопада 2008 р.).

Мельник Я.І.

Апокрифічні мотиви в літературі Київської Руси // Звітна наукова конференція Львівського національного університету ім. І.Франка (Львів, 9 лютого 2008 р.).

Франко непрочитаний. “Благовіщення” Порівняльний дослід біблійної теми // Семінар Інституту франкознавства Львівського національного університету ім. І.Франка (Львів, 29 березня 2008 р.).

Франків “комплекс” Драгоманова // Наукова конференція “Іван Франко і родина Драгоманових–Косичів” (Колодяжне, 16 травня 2008 р.).

“Урятовані із хвиль забуття”: Іван Франко як видавець давніх українських пам’яток // XII щорічна наукова конференція “Твоєму генію мій скромний дар...” (Львів, 10 жовтня 2008 р.).

Апокрифічна література в Україні: діалог Сходу і Заходу // Міжнародна наукова конференція “Україна між Сходом і Заходом” (Варшава, 5 листопада 2008 р.).

Апокрифічні топоси в творах українських проповідників XVII–XVIII ст. // Міжнародна наукова конференція, присвячена 160-річчю кафедри української словесності Львівського університету (Львів, 21 листопада 2008 р.).

Гаврилів Т.І.

Erinnerung und Erfahrung. Die Bukowinischen Gedichte Rose Ausländers // Міжнародна наукова конференція “II Wiener Rose Ausländer-Symposion” (Відень, 13 березня 2008 р.).

Gattungsteoretische Überlegungen zur “autobiographischen Pentalogie von Thomas Bernhard” // Міжнародна наукова конференція “Hauptwerke der österreichischen Literatur aus der Sicht der internationalen Literaturwissenschaft” (Відень, 28–29 березня 2008 р.).

Мартинюк В.О.

Розмежування понять “трагікомічне” й “абсурдне” // Звітна наукова конференція Львівського національного університету ім. І.Франка (Львів, 9 лютого 2008 р.).

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН

У 2008 р. науковці Центру виконували планову тему “Українці–поляки: взаємовпливи, протистояння, співпраця” (готували статті до тритомного видання про польсько-українські відносини, упорядковували бібліографію). Працюючи над цією темою, Центр також координував роботу інших підрозділів інституту. У вересні 2008 р. спільно з Дрогобицьким державним педагогічним університетом проведено Міжнародну наукову конференцію “Українсько-польсько-білоруське сусідство ХХ століття”, а в жовтні спільно з відділом новітньої історії України – Міжнародну наукову конференцію, присвячену 90-річчю ЗУНР. Співробітники інституту взяли участь у міжнародних наукових конференціях у Польщі (Л.Зашкільняк, М.Литвин, О.Руда) та Росії (Л.Зашкільняк).

У Центр прийнято на посаду: молодшого наукового співробітника кандидата політичних наук Христину Чушак, яка вивчає взаємини польської та української еміграцій у 70–80-ті рр. ХХ ст., інженера – Олега Сімківа. Аспірант Любомир Хахула почав досліджувати українсько-польські відносини у суспільній думці сучасної Польщі.

Микола Литвин консультував документальний фільм “Андрій Долуд” з циклу “Українські державники” (Львівське телебачення), виступав на Львівському телебаченні і на радіостанції “Незалежність” з нагоди 90-ї річниці ЗУНР (передачі про Костя Левицького, Євгена Петрушевича, Першолистопадове повстання 1918 р.). Підготував картосхему і буклет, присвячений проголошенню ЗУНР у Львові. Виконував обов’язки заступника голови спецради по захисту дисертацій в Інституті

українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, члена Експертної Ради ВАК України, голови Львівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Був науковим консультантом докторської дисертації “Українсько-польські конфлікти ХІХ – першої половини ХХ століття: етносоціальний аспект” Б.Гудя (захищена 25 березня 2008 р.).

Леонід Зашкільняк брав участь у підготовці 11-го тому видання “Україна – Польща: важкі питання. Матеріали ХІІ міжнародного семінару істориків “Українсько-польські відносини під час Другої світової війни”, який вийде друком на початку 2009 р. У рамках цього ж проєкту він був членом оргкомітету ХІІ міжнародного наукового семінару (Львів, 4–5 червня 2008 р.) з вказаної теми, в якому взяли участь понад 40 українських і польських істориків. За матеріалами семінару заплановано публікацію наступного тому однойменного видання. Леонід Зашкільняк – член двох спеціалізованих рад із захисту дисертацій з історичних наук – при Львівському національному університеті ім. І.Франка та Інституті українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, член експертної ради Американської ради наукових товариств, дійсний член Українського історичного товариства і голова його Львівського осередку, Міжнародної асоціації гуманітаріїв, обраний заступником голови Національного комітету істориків України. У 2008 р. відзначений Нагородою Люблінського архієпископа “*Memoria iustorum*” – “Пам'ять праведників” за заслуги в розвитку діалогу культур, а також отримав звання почесного професора Жешівського університету ім. Королеви Ядвіги.

Молодші наукові співробітники Оксана Руда і Олег Піх побували на наукових стажуваннях в Інституті історії Польської Академії Наук, аспірант Андрій Яців – у Вроцлавському університеті.

Працівники *сектору наукових та інформативних видань* готували оригінал-макети планових видань інституту, зокрема збірники “Україна: культурна спадщина, національна

свідомість, державність” (Вип. 17, 18), “Княжа доба” (Вип. 2), “Українська історична та діалектна лексика” (Вип. 5), “Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича Національної академії наук України в 2007 р. Інформаційний бюлетень” та ін. Брили участь у підготовці текстів (набір, коректура) документальних збірників: “Культурне життя в Україні (західні землі)” (Т. 4), “Берія і Україна”, “ЗУНР”. Нові видання інституту презентувалися на 15-му Форумі видавців у Львові. Сергій Терещенко удосконалив макет WEB-сторінки інституту. Марина Чебан брала участь у бібліографуванні нових надходжень в бібліотеку інституту.

ПУБЛІКАЦІЇ

Литвин М. Р.

Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Ілюстрована історія / Інститут історії України НАН України; Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України; Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника; гол. ред. М.Кугутяк. – Львів; Івано-Франківськ, 2008 [статті: “Реформування економіки”. – С. 192–201; “Збройні сили”. – С. 276–291; “Українсько-польська війна 1918–1919 років”. – С. 320–347].

Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7 [статті: “Даньків Іван Дем’янович”. – С. 226 (співавт. К.Науменко); “Дашинський Ігнатій”. – С. 246; “Дашкевич – Горбацький Владислав Владиславович”. – С. 25 (співавт. К.Науменко); “Дельвіг Сергій Миколайович”. – С. 318–319 (співавт. К.Науменко); “Державний секретаріат Західноукраїнської Народної Республіки”. – С. 456; “Диктатор ЗУНР, Західної області УНР”. – С. 588; “Віденко Анатолій Миколайович”. – С. 670 (співавт. К.Науменко)].

Історія України: Енциклопедичний довідник / Інститут історії України НАН України; під ред. І.Підкови, Р.Шуста, І.Гирича. – Київ, 2008 [статті: “Польсько-радянська війна 1920”. – С. 899–900; “Ризький договір 1921”. – С. 962; “Крат Михайло”. – С. 982; “Козьма Олександр”. – С. 534; “Кульжинський Сергій”. – С. 605;

“Куш Віктор”. – С. 613 (співавт.: К.Науменко, М.Ковальчук);
“Легіон УСС”. – С. 630–631; “Немітц Олександр”. – С. 773;
“Никонів Наум”. – С. 779 (співавт. М.Ковальчук); “Омелюк Ми-
кола”. – С. 801 (співавт. М.Ковальчук); “Палій-Неїло Борис”. –
С. 828; “Панійко Василь”. – С. 831 (співавт. І.Підкова); “Рагоза
Олександр Францович”. – С. 937–938; “Раєвський Дмитро
Миколайович”. – С. 944–945; “Романовський Микола Олексан-
дрович”. – С. 977–978; “Саблін Микола Павлович”. – С. 1017;
“Савченко Володимир Павлович”. – С. 1019; “Садовський Ми-
хайло Вікентійович”. – С. 1023; “Самутін Петро Зотович”. –
С. 1029–1030 (співавт.: К.Науменко, М.Ковальчук); “Санників
Олександр Сергійович”. – С. 1031; “Сафонов Яків Васильо-
вич”. – С. 1033; “Свірський Юрій Володимирович”. – С. 1037;
“Сидельників Сергій Назарович”. – С. 1061; “Синеоків Мико-
ла Григорович”. – С. 1066; “Сікевич Володимир Васильович”.
– С. 1067–1068 (співавт.: К.Науменко, М.Ковальчук); “Сінк-
лер Володимир Олександрович”. – С. 1069; “Сливинський
Олександр Володимирович”. – С. 1091–1092; “Слюсаренко
Володимир Олексійович”. – С. 1104; “Смовський Костянтин
Андрійович”. – С. 1107 (співавт.: К.Науменко, М.Ковальчук);
“Совачів Василь”. – С. 1111; “Сокира-Яхонтов Віктор Ми-
колайович”. – С. 1113 (співавт.: К.Науменко, М.Ковальчук);
“Сталь Герман Фердинандович”. – С. 1114; “Стелецький Борис
Семенович”. – С. 1152 (співавт.: К.Науменко, М.Ковальчук);
“Степанів Олександр Іванович”. – С. 1154; “Стефанів Гнат”.
– С. 1160; “Стечишин Микола”. – С. 1162; “Ступін Георгій”. –
С. 1171; “Пузицький Антін”. – С. 1178; “Тарнавський Мирон”.
– С. 1189; “Татарський Василь”. – С. 1191; “Троцький Мико-
ла”. – С. 1234; “Трутенко Валентин Максимович”. – С. 1238;
“Тютюнник Василь Никифорович”. – С. 1244; “Тютюнник
Юрій Йосипович”. – С. 1245; “Удовиченко Микола Іванович”.
– С. 1251–1252; “Удовиченко Олександр Іванович”. – С. 1252
(співавт.: К.Науменко, М.Ковальчук); “Фабрицький Семен Се-
менович”. – С. 1339; “Федосєєв Євген Васильович”. – 1346;
“Федей Леонід Васильович”. – С. 1347; “Ходорович Микола
Олександрович”. – С. 1382–1383 (співавт.: К.Науменко, М.Ко-
вальчук); “Ціріц Густав”. – С. 1400; “Чабанівський Василь
Федорович”. – С. 1401; “Чивадзе Костянтин Олександрович”.

– С. 1421; “Шайбле Олександр Якович”. – С. 1437 (співавт.: К.Науменко, М.Ковальчук); “Шаповал Олександр Андрійович”. – С. 1440; “Шраменко Володимир Миколайович”. – С. 1470; “Шрамченко Святослав”. – С. 1470–1471; “Щербачов Дмитро Григорович”. – С. 1480; “Юнаків Микола Леонтійович”. – С. 1486; “Янів Трифон”. – С. 1504; “Янчевський Микола”. – С. 1505].

Польська історіографія про мету, засоби і наслідки політики радянзації в західних землях України (1939–1941) // Україна–Європа–Світ. – Вип. 1: Міжнародний збірник наукових праць / Гол. ред. М.Алексієвець. – Тернопіль, 2008. – С. 214–220.

Тернопільський енциклопедичний словник / Гол. редкол. Г.Яворівський. – Тернопіль, 2008. – Т. 3 [статті: “Петрушевич Євген Омелянович”. – С. 59; “Тарнавський Мирон Омелянович”. – С. 384 (співавт. Л.Щербак); “Франко Петро Іванович”. – С. 531–532 (співавт.: В.Окаринський, Л.Щербак); “Цегельський Лонгин Михайлович”. – С. 568; “Чортківська окружна військова команда”. – С. 608–609; “Чортківська офензива”. – С. 609 (співавт.: Р.Матейко, Б.Мельничук, А.Сеник).

Українське культурно-освітнє життя в Кракові (кінець ХІХ – перша третина ХХ століття) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16: Ювілейний збірник на пошану Івана Патера / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Гол. редкол. Я.Ісаєвич, відп. ред. О.Аркуша. – Львів, 2008. – С. 245–251.

Голова Державного Секретаріату ЗУНР Кость Левицький // Галицька брама. – 2008. – № 10–11. – С. 26–31.

Євген Петрушевич – Президент Національної Ради ЗУНР // Там само. – С. 20–25.

Громадсько-політична й державотворча діяльність Романа Шухевича // Галичина. – 2008. – № 14. – С. 20–24.

Угорський пам'ятник на Верецькому перевалі // Відлуння віків: Український пам'яткоохоронний інтернет-ресурс. – 2008. – 22 лютого.

Угорський пам'ятник на Верецькому перевалі // Львівська газета. – 2008. – 22 лютого.

Угорський пантеон на Верецькому перевалі, або Чужа слава на честь українського безпам'ятства // Там само. – 22–24 лютого.

Вшановуємо Карпатську Україну чи її гнобителів // Там само. – 13 березня.

Прем'єр Кость Левицький // Там само. – 30, 31 жовтня.

Символи чужої влади на Закарпатті // Свобода (Львів). – 2008. – Березень. – № 12.

Але чи вигідно це політикам? Вшановуємо Карпатську Україну чи її гнобителів // Uzgorod.net.ua. – 2008. – 15 березня.

“Чи ви, хлопці, спали, чи ви карти грали, що ви Закарпаття мадярам продали...” // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 22 травня (інтерв'ю, назва від редакції).

“Якщо цієї ночі не візьмемо Львів, то завтра його візьмуть поляки...”: Чому Західно-Українська Народна Республіка проіснувала лише 9 місяців // Високий замок. – 2008. – 30 жовтня.

Заради незалежної держави припинили ворожнечу: інтерв'ю з М.Литвином // Там само. – 1 листопада.

Президент “Швейцарії Сходу” // День. – 2008. – 1 листопада.

Повстанський Львів // За українську Україну. – 2008. – 27 листопада – 3 грудня (інтерв'ю Б.Козловського).

Powstanie Zachodnio-Ukraińskiej Republiki Ludowej i próby jej porozumienia z odrodzonym państwem polskim // Międzynarodowa sesja naukowa “Rok 1918 – Młoda Europa”, zorganizowana w 90 rocznicę odzyskania niepodległości. Materiały przedsesyjne / Muzeum Okręgowe w Tarnowie. – Tarnów, 2008. – S. 32–34.

Боляновський А.О.

До питання про політичну стратегію українського визвольного підпілля у 1944 р. // Галичина. – 2008. – №14. – С. 329–342.

Історія України: Енциклопедичний довідник / Інститут історії України НАН України / Під ред. І.Підкови, Р.Шуста, І.Гирича. – Київ, 2008 [статті: “Степаняк Михайло”. – С. 1155; “Українська допоміжна поліція”. – С. 1275–1276; “Українська Національна Рада”. – С. 1283–1284; “Українське визвольне військо”. – С. 1308–1309; “Український Крайовий Комітет”. – С. 1319;

“Український Центральний Комітет”. – С. 1327; “Шандрук П.” – С. 1439; “Шухевич Роман”. – С. 1475].

Зашкільняк Л.О.

Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 5 [статті: “Волінський Януш”. – С. 77; “Гандельсман Марцелі”. – С. 368].

Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7 [статті: “Гейштор Александер”. – С. 45; “Тромніцький Тадеуш”. – С. 91; “Троссман Юрій Миронович”. – С. 94; “Дзвонковський Влодзімеж”. – С. 540].

Інтелектуальна історія як дослідницький простір сучасної української історіографії // III міжнародний конгрес українських істориків “Українська історична наука на шляху творчого поступу” (Луцьк, 17–19 травня 2006 р.) Доповіді та повідомлення: В 3-х т. / Укр. Іст. Т-во, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки / Гол. ред. І.Коцан; відп. ред: С.Гаврилюк, Л.Винар, О.Гаврилюк, В.Пришляк, Л.Шваб. – Луцьк, 2007. – Т. 1. – С. 104–108.

Історична пам’ять та історіографія як дослідницьке поле для інтелектуальної історії // *Confraternitas*. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 15. Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. – Львів, 2006–2007. – С. 855–863.

Політика польської влади щодо українців у 1944–1947 рр. // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – С. 165–171.

Трансформація концепції історичного знання в сучасній історико-теоретичній думці // Тези міждисциплінарної конференції “Трансформація парадигм мислення та концепції знання під впливом сучасних викликів у загальній, соціальній, практичній і прикладній філософії”. – Львів, 2007. – С. 21–24.

Problematyka chłopska we współczesnej historiografii ukraińskiej // *Dzieje partii i stronnictw chłopskich w Europie*. – Т. 2: *W podzielonej Europie* / Komitet red. J.Szaflik i in. – Pułtusk; Warszawa, 2007. – S. 457–458.

Антропоморфний вимір сучасних національних гранд-наративів // Ейдос: Альманах теорії та історії історичної науки. – Київ, 2008. – Вип. 3. – Ч. 1. – С. 77–83.

Академічні гуманітарні науки в Західному регіоні України: замітки про здобутки і перспективи на початку XXI століття // Бюлетень Західного Наукового Центру. – Львів, 2008. – С. 113–131.

Історія і соціальне замовлення (на прикладі шкільних підручників з історії) // Шкільна історія очима істориків: Матеріали Робочої наради з моніторингу шкільних підручників історії України / Упоряд. Н.Яковенко. – Київ, 2008. – С. 65–83.

Інститут в 2007 році // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича Національної академії наук України в 2007 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – С. 3–9.

Невідома війна: українсько-польські стосунки на Волині та у Східній Галичині в 1939–1944 роках // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 16. – Львів, 2008. – С. 486–491.

Неоромантичні тенденції в українській історіографії початку XX століття // Historia – mentalność – tożsamość. Miejsce i rola historii oraz historyków w życiu narodu polskiego i ukraińskiego w XIX i XX wieku / Praca zbiorowa pod red. J.Pisulińskiej, P.Sierzęgy, L.Zaszkilniaka. – Rzeszów, 2008. – S. 320–334.

Образ(и) польської історії в сучасній українській історіографії // Матеріали міжнародної наукової конференції “Образ Іншого в сусідніх історіях: міфи, стереотипи, наукові інтерпретації” (Київ, 15–16 грудня 2005 року) / Упоряд. і наук. ред. Г.Касьянов. – Київ, 2008. – С. 35–46.

Польща // Світова історія: XX століття. Енциклопедичний словник / За ред. І.Підкови та Р.Шуста. – Львів, 2008. – С. 643–655

Співробітництво українських і польських істориків на сучасному етапі: історіографічні аспекти // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Історичні науки. – Острог, 2008. – Вип. 10. – С. 366–388.

Українсько-польські стосунки в XX столітті: стан вивчення і проблеми дослідження // Przemyskie Zapiski Historyczne. – Rocznik XIV – XV: 2003–2005. Studia i materiały poświęco-

ne historii Polski Południowo-Wschodniej. – Przemyśl, 2008. – S. 21–48.

Ukrainische historische Identität zwischen Polen und Russland // Last der Geschichte? Kollektive Identität und Geschichte in Ostmitteleuropa. Belarus, Polen, Litauen, Ukraine. – Hamburg: Verlag Dr.Kovač, 2008. – S. 189–226.

Nacjonalizacja historii: państwo i historiografia we współczesnej Ukrainie // Pamięć i polityka historyczna. Doświadczenia Polski i jej sąsiadów / Pod red. S.Nowinowskiego, J.Pomorskiego, R.Stobieckiego. – Łódź, 2008. – S. 27–34.

Чого ми хочемо від шкільної освіти // Сучасність. – Київ, 2008. – № 3–4. – С. 98–107.

[Рец.]: Юсова Н. Генезис концепції давньоруської народності в історичній науці СРСР (1930-ті – перша половина 1940-х років). Монографія. Вінниця, 2005 // Biuletyn Ukrainoznawczy. Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu. – Przemyśl, 2006. – Nr. 12. – S. 287–296.

[Рец.]: Ганцаж Б. Ми шляхта українська... Нарис життя і діяльності Вацлава Дипинського 1882–1914 // Український історичний журнал. – 2007. – № 4. – С. 211–216.

[Рец.]: Копилов С. Проблеми історії слов'янських народів в історичній думці України (остання третина XVII – початок XX ст.). – Кам'янець-Подільський, 2005. – 464 с. // Проблеми слов'янознавства. Зб. наук. праць. – Львів, 2005 (2008). – Вип. 56. – С. 289–293.

[Рец.]: Ададуров В. “Наполеоніда” на сході Європи. Уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії на початку XIX століття. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2007 // Критика. – Київ, 2008. – Ч. 4. – С. 4.

Кондрач Я.С.

Депортовані українці Перемишля 1945–1946 рр.: штрих до етносоціального портрета // Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Вип. 2.: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – С. 222–226.

Пікулик Б.В.

Вшанування пам'яті родини Крип'якевичів // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича Національної академії наук України в 2007 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – С. 182–183.

Піх О.М.

До джерел науково-бібліографічної діяльності Мирона Кордуби // Вісник Львівського ун-ту. Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 158–171.

Портнов А.В.

Наука у вигнанні: наукова і освітня діяльність української еміграції у міжвоєнній Польщі (1919–1939). – Харків, 2008. – 256 с.

Руда О.В.

Генеза польсько-українських відносин у працях польських істориків Львова (1890–1914) // Історіографічні дослідження в Україні / Гол. ред. В.Смолій; відп. ред. О.Удод. – Київ, 2008. – С. 367 – 379.

Дембінський Броніслав // Енциклопедія Львова. – Львів, 2008. – Т. 2. – С. 33–34.

І конгрес закордонних дослідників історії Польщі (28–30 червня 2007 р., Краків) // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича Національної академії наук України в 2007 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2008. – С. 173–175.

Юзеф Шуйський та польсько-українські відносини в Галичині // Historia–mentalność–tożsamość. Miejsce i rola historii oraz historyków w życiu narodu polskiego i ukraińskiego w XIX i XX wieku / Praca zbiorowa pod red. J.Pisulińskiej, P.Sierżęgi, L.Zaszkilniaka. – Rzeszów, 2008. – С. 218–231.

Чебан М.М.

Історіографічні дослідження Миколи Андрусяка (1902–1985) // Історіографічні дослідження в Україні. – Київ, 2008. – Вип. 19. – С. 96–114.

Микола Андрусяк як дослідник Галичини // Історичні пам'ятки Галичини (до 150-річчя від дня народження Івана Франка):

Матеріали Четвертої наукової краєзнавчої конференції 10 листопада 2006 р. – Львів, 2008. – С. 514–518.

Микола Андрусак як історик і організатор науки // Українська державність: історія і сучасність. Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (28 листопада 2008 р.) / Під заг. ред. К.Балабанова. – Маріуполь, 2008. – С. 36–37.

Чушак Х.Я.

Дискусії навколо історії польсько-українських взаємин на сторінках польських опозиційних видань (1976–1989) // Дух і Літера. № 20: Польські студії. Спец. випуск. – Київ, 2008. – № 20. – С. 170–193.

Імперія пам'яті. Російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві / Пер. з англ. М.Климчука і Х.Чушак. – Київ, 2008. – 304 с.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ

Литвин М. Р.

Проблеми соборності України у новітню добу // Урочиста академія, присвячена 89 річниці Акту злуки УНР і ЗУНР (Львів, 18 січня 2008 р.).

Діяльність дипломатії ЗУНР у 1918–1923 рр. // Міжнародна наукова конференція “Український національно-визвольний рух в XX столітті: зовнішньополітичний вимір” (Дипломатична академія України при міністерстві закордонних справ України, Київ, 21 травня 2008 р.).

Участь в обговоренні проблеми українсько-польських відносин 1939–1947 рр. у суспільній свідомості сучасних українців і поляків // XIII міжнародний науковий семінар “Україна – Польща: важкі питання” (Львів, 5 червня 2008 р.).

Обговорення “складних питань” на міжнародних польсько-українських зустрічах: досвід і оцінки // Літня сесія міжнародної

школи істориків “Переосмислюючи соціальний час і простір” (Вишків, Івано-Франківської обл., 23 липня 2008 р.).

Польсько-українські відносини новітньої доби у суспільній свідомості українців // Міжнародний міжрелігійний молодіжний семінар “Ковчег – 2008” (Федерація польських організацій в Україні, Унівський Студитський монастир, 20 серпня 2008 р.).

Зовнішня політика Західно-Української Народної Республіки // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польсько-білоруське сусідство” (Дрогобич, 19 вересня 2008 р.).

Західно-Українська Народна Республіка і спроби її порозуміння з відродженою Польською державою // Міжнародна наукова сесія “Рік 1918 – молода Європа” (Тарнів, 9 жовтня 2008 р.).

Історико-краєзнавчі дослідження на Львівщині (2003–2008) // IV з’їзд Національної спілки краєзнавців України (Київ, 29 жовтня 2008 р.).

Зовнішньополітичні орієнтири ЗУНР // Міжнародна наукова конференція, присвячена 90-річчю ЗУНР (Львів; Івано-Франківськ, 30–31 жовтня 2008 р.).

Історичні уроки державотворення ЗУНР // Урочиста академія громадськості України, присвячена 90-річчю ЗУНР (Львів, 1 листопада 2008 р.).

Проголошення ЗУНР, історичні уроки її державотворення // Урочиста академія, присвячена 90-річчю ЗУНР у Львівському національному університеті фізичної культури (Львів, 3 листопада 2008 р.).

Українсько-польська війна 1918–1919 рр.: генеза, хід і геополітичні наслідки // Міжнародна наукова конференція “Польща і Україна у боротьбі за незалежність у 1918–1920 рр.” (Волинь, 15 листопада 2008 р.).

Іван Крип’якевич як просвітній діяч // Міжнародна наукова конференція “Просвіта” в національно-культурному житті

українського народу” (до 140-річчя з часу заснування) (Тернопіль, 8 грудня 2008 р.).

Українські визвольні змагання 1914–1923 рр. // Обласний науково-практичний семінар учителів Львівщини (Львів, 2 грудня 2008 р.).

Боляновський А.О.

Хронологія українсько-польських стосунків 1939–1947 рр. // XIII міжнародний науковий семінар “Україна – Польща: важкі питання” (Львів, 6–7 червня 2008 р.).

Зашкільняк Л.О.

Образ Росії в українській історіографії XIX – початку XX ст. // Російсько-українська конференція “Україна і Росія: історія і образ історії” (Москва, 3–5 квітня 2008 р.).

Організація і головування // XIII міжнародний науковий семінар “Україна – Польща: важкі питання” (Львів, 4–5 червня 2008 р.).

Українські нездійсненні мрії: оптимістичний епілог // Міжнародна наукова конференція на честь 90-річчя незалежності Польщі і Литви “Епоха зламів” (Варшава, 1–2 липня 2008 р.).

Причини і тло польсько-українського конфлікту в 1939–1947 рр. // Оглядова конференція у зв’язку з 65-ю річницею екстермінації польського населення українськими націоналістами на Східних Кресах (Варшава, 10–11 липня 2008 р.).

Польсько-український конфлікт на Волині і в Галичині у 1939–1947 рр. // Міжнародний міжконфесійний молодіжний семінар “Ковчег – 2008” (Львів; Унів, 17–25 серпня 2008 р.).

Українсько-польські стосунки у XX столітті: історіографічні аспекти // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польсько-білоруське сусідство: XX століття” (Дрогобич, 19–20 вересня 2008 р.).

Українська історіографія початку XX століття і міфологізація національної свідомості українців // II міжнародна наукова конференція “Історія – ментальність – ідентичність.

Методологічні проблеми сучасної історіографії” (Познань; Обжиско, 23–25 вересня 2008 р.).

Україна і Польща в ХХ столітті: від конфліктів до порозуміння // І Польсько-українська школа ім. В.Липинського (Вроцлав, 18–19 листопада 2008 р.)

Українське історіографічне середовище Галичини на початку ХХ століття: між наукою і політикою // ІІІ методологічний семінар “Історична наука в Україні як історія інтелектуальних співтовариств” (Київ, 25 листопада 2008 р.).

Кондрач Я.С.

Депортації українців з Наддсяння 1944–1946 рр.: соціодемографічний портрет // ІІ міжнародна наукова конференція “Українсько-польсько-білоруське сусідство: ХХ століття” (Дрогобич, 19–20 вересня 2008 р.).

Піх О.М.

Польська тематика у критико-бібліографічних студіях Мирона Кордуби // ІІ міжнародна наукова конференція “Українсько-польсько-білоруське сусідство: ХХ століття” (Дрогобич, 19–20 вересня 2008 р.).

Руда О.В.

Українське козацтво та польсько-козацькі відносини у працях польських істориків Львова кінця ХІХ – початку ХХ століття // ХV міжнародний славістичний колоквиум (Львів, 14–15 травня 2008 р.).

Інтерпретація українського національного відродження польськими істориками кінця ХІХ – початку ХХ століття // ІІ міжнародна наукова конференція “Українсько-польсько-білоруське сусідство: ХХ століття” (Дрогобич, 19–20 вересня, 2008 р.).

Чебан М.М.

Микола Андрусак як історик і організатор науки // V всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених

“Українська державність: історія і сучасність” (Маріуполь, 28 листопада 2008 р.).

Микола Андрусак як учасник і літописець українських Визвольних змагань // Міжнародна наукова конференція, присвячена 90-річчю ЗУНР (Львів, 30 жовтня 2008 р.).

Чушак Х.Я.

Шляхи польсько-українського примирення у думці польської антикомуністичної опозиції // Regional Seminar for Excellence in Teaching Rethinking Social Time and Space: National, Regional and G(local) Paradigms in Teaching Eastern and Central Europe (Вишків, Івано-Франківської обл, 9–25 липня 2008 р.).

II міжнародна наукова конференція “Українсько-польсько-білоруське сусідство: XX століття”

19–20 вересня 2008 р. у м. Дрогобичі відбулася II міжнародна наукова конференція “Українсько-польсько-білоруське сусідство: XX століття”. Співорганізаторами конференції виступили історичний факультет Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка, Центр дослідження українсько-польських відносин Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України та кафедра новітньої історії України Львівського національного університету ім. І.Франка. У конференції брали участь дослідники з України, Польщі та Білорусі.

Відкрив засідання ректор Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка, професор Валерій Скотний, який виступив з привітальним словом до учасників і гостей конференції та зачитав звернення дрогобицької міської влади.

На пленарному засіданні з доповідями виступили заступник директора з наукової роботи Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України д.і.н., професор Леонід

Зашкільняк, к.і.н., доцент Інституту історії Національної академії наук Білорусі Володимир Ляховський, докт. габ., професор Академії Підляської в Седльцях Марек Вагнер (Польща), к.і.н., доцент Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка Василь Футала та д.і.н., професор Львівського національного університету ім. Івана Франка Костянтин Кондратюк. По закінченні виступів доповідачі відповіли на запитання, а також дискутували з приводу піднятих у доповідях проблем.

Опісля пленарного засідання розпочалася робота секцій за такими тематичними напрямками: міжнаціональні відносини, суспільно-політичні процеси, науково-культурні взаємини та церковно-релігійне життя, господарство та побут українців і сусідніх народів. З доповідями, зокрема, виступили й наукові співробітники Центру дослідження українсько-польських відносин д.і.н., професор Микола Литвин “Зовнішня політика ЗУНР у контексті українсько-польського політичного протистояння”, к.і.н. Оксана Руда “Інтерпретація українського національного відродження польськими дослідниками кінця XIX – початку XX ст.”, к.і.н. Олег Піх “Польська тематика у критико-бібліографічних студіях М.Кордуби” та к.і.н. Ярослав Кондрач “Етносоціальний портрет українських переселенців з Польщі (1944–1946)”.

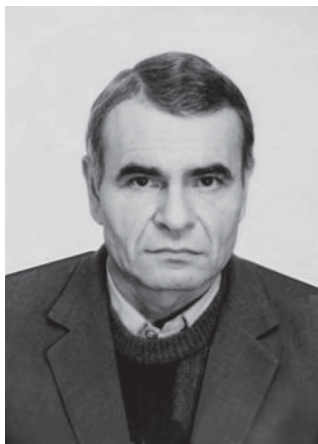
Наступного дня 20 вересня продовжено роботу секцій. На підсумковому засіданні заслухано повідомлення керівників секцій, а також підведено підсумки конференції.

Завершальним і доволі цікавим елементом офіційної програми міжнародної конференції стала екскурсійна поїздка на батьківщину Івана Франка.

О.Піх

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Дослідник політичної історії України

12 серпня 2008 р. виповнилося шістдесят років дослідникові політичної історії України першої половини ХХ ст., колишньому вченому секретареві, заступнику директора з наукової роботи, а сьогодні – завідувачу відділу новітньої історії інституту Іванові Григоровичу Патеру.

Народився ювіляр у селі Підсоснові Пустомитівського району Львівської області. Початкову освіту здобув у Миколаївській восьмирічній школі Пустомитівського району, а з 1959 р. навчався у Львівській середній школі № 62, яку закінчив 1965 р. Зацікавлення історією, минулим старого Львова, а також долею власної родини вплинули на вибір майбутньої професії. Улюблений шкільний вчитель також схвалив рішення Івана Григоровича вступити на історичний факультет Львівського державного університету.

Студентські роки – 1965–1969, за свідченням Івана Патера, найкращі у його житті. Вже з першого курсу його зацікавила наукова робота, він відвідував гуртки на факультеті, готував реферати, виступав на студентських конференціях. Але не меншим захопленням були спів і музика, адже Іван Григорович віртуозно грав на акордеоні й, закономірно, став учасником фольклорно-етнографічного ансамблю “Черемош”.

Іван Патер був здібним і сумлінним студентом і до завершення навчання вже обрав собі наукове зацікавлення – дослідження робітничого руху у Східній Галичині. Дипломну роботу захистив на “відмінно”.

3 серпня 1969 по серпень 1971 року – служив у лавах Радянської армії, у 7-му Прикарпатському полку 24-ї Залізної дивізії. лейтенант Патер командував взводом. Після виходу “на гражданку” став відповідальним секретарем міської організації Українського товариства охорони пам’яток історії і культури, однак мріяв про дослідницьку роботу. У березні 1972 р. за результатами конкурсу його прийнято в Інститут суспільних наук АН УРСР на посаду молодшого наукового співробітника. Тут всебічно розкрилися не лише його наукові здібності, але й адміністративний хист. 1975 р. – Івана Григоровича призначено вченим секретарем інституту. Дванадцятирічну діяльність на цій посаді колеги згадують із вдячністю, адже багатьох працівників саме він приймав на роботу. Незважаючи на зайнятість адміністративними справами, не покидає наукової праці. 1983 р. – захистив кандидатську дисертацію про автокефальну церкву на Волині у 1921–1939 роках, а незабаром був обраний на посаду старшого наукового співробітника відділу новітньої історії.

2000 р. Іван Григорович захистив докторську дисертацію “Союз визволення України; проблема державності і соборності” у спеціалізованій вченій раді Чернівецького державного університету ім. Ю.Федьковича, оскільки на той час був вченим секретарем спеціалізованої вченої ради Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України та Інституту народознавства НАН України. За час секретарювання Патера (1994–2007) у спеціалізованій вченій раді було захищено 24 докторські та 85 кандидатських дисертацій. Вимогливий вчений секретар підтримував здобувачів зі всіх куточків України фаховими порадами, критичними зауваженнями та

доброзичливим ставленням. Навіть тепер, коли вчений відійшов від керівництва спеціалізованою радою, колишні здобувачі прагнуть зустрітися з ним і просять порад.

З 1997 р. до 2002 р. Іван Григорович – заступник директора інституту з наукової роботи, а у липні 2005 р. його обрано завідувачем відділу новітньої історії. Цікавою для І.Патера є і викладацька робота – з 2003 р. він обіймає посаду професора кафедри новітньої історії Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Цінним є внесок Івана Григоровича Патера в організацію науково-дослідної роботи інституту, визначення його наукових напрямків та українознавчого статусу, вдосконалення видавничої справи, координації досліджень, налагодження зв'язків з науковими центрами України. Він лауреат Премії НАН України (липень 2001) за кращу працю з історії боротьби за незалежність України та розбудову української державності. Нагороджений почесними грамотами Президії НАН України (1998, 2001).

За багаторічну наукову діяльність, зокрема дослідження історії Західно-Української Народної Республіки та з нагоди її 90-річчя Указом Президента України від 26 червня 2008 р. І.Г.Патеру присвоєно звання Заслуженого діяча науки і техніки України.

І.Г.Патер – автор понад 120 наукових і науково-популярних праць (в т.ч. індивідуальної монографії “Союз визволення України: проблеми державності і соборності” (2000), двох історичних нарисів “Союз визволення України: спроби консолідації національно-демократичних сил” (1998), “За державність і соборність” (2000), співавтор 20 колективних монографій (в т.ч. “Історія Львова” у 3-х т. (2006–2007), “Історія України” (1996), “Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин” (1997), “Історія українського селянства”, т. 1 (2006) та ін.; упорядник збірників документів і матеріалів; член редколегій (збірник наукових праць “Український

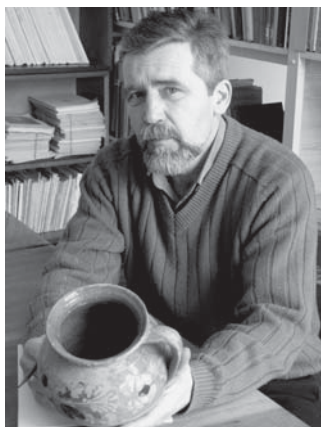
визвольний рух”, “Історичні та культурологічні студії” та ін.), рецензент низки наукових книг.

Вчений досліджує український національно-визвольний рух початку ХХ ст., зокрема періоду Першої світової війни. Йому належить пріоритет у вивченні діяльності провідних українських політичних організацій того часу, зокрема Союзу визволення України, їхнього місця та ролі в національно-визвольних змаганнях українського народу.

Вдячні друзі та колеги підготували на пошану ювіляра збірник наукових праць “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність”, вип.16.

Л.Батрак

Ювілей Ігоря Принади

У 2008 р. виповнилося 50 років багатолітньому працівникові відділу археології, художникові Ігорю Богдановичу Принаді. Ще у 1981 р. Ігор розпочав свою трудову діяльність в колишньому Інституті суспільних наук АН УРСР як кресляр чи погалицькому “рисівник” археологічних речей, планів, картосхем, реконструкцій тощо. Його трудовий стаж нараховує вже понад 27 років.

Ігор Богданович народився 9 листопада 1958 р. у Львові. Закінчив Львівську середню школу № 75, в якій навчався з 1965 по 1975 рік. Змалку Ігор любив малювати. Його мистецький хист особливо проявився під час навчання на факультеті художнього оформлення у Львівському училищі прикладного та декоративного мистецтва імені Івана Труша (1975–1979). З 1979 по 1981 р. Ігор Принада служив в армії.

Уже з перших днів роботи в інституті Ігор Богданович забезпечує ілюстрування наукових звітів і публікацій, зокрема численних монографій.

Багатогранний талант і “золоті руки” Ігоря особливо видно в археологічних експедиціях, де він фахово виконує не тільки креслярські та художні роботи, але й геодезично-картографічні. Його ілюстрації прикрашають практично всі основні наукові роботи працівників відділу археології, експозицію Археологічного музею та ін.

Географія археологічних експедицій, в яких брав участь Ігор Принада, багата і різноманітна. У 80-х роках ХХ ст. – це експедиції під керівництвом О.Черниша у Чернівецькій області та Л.Мацкевого у Львівській. На початку 90-х років – експедиції на Львівщині, очолювані В.Цигиликом, О.Корчинським, а у самому Львові – Р.Багрієм та В.Петегричем.

Ігор Принада – активний учасник не тільки українсько-польських експедицій, але й міжнародних конференцій, симпозіумів, інших наукових форумів у багатьох містах України та Польщі.

Ігор Богданович не лише художник, але й співавтор кількох наукових праць, серед яких “Дослідження курганних некрополів Дрогобицько-Моршинського передгір’я”; “Кургани крайнього заходу Подільської височини”; “Поселення Х–ХІ ст. біля с. Черчика на Яворівщині”; “Археологічні відкриття на трасі будівництва автостради Краковець–Львів”.

Хочемо відзначити також його принциповість, порядність і відповідальність за все, що він робить.

Міцного здоров’я Тобі, Ігоре, щастя, нових наукових здобутків, творчих успіхів.

Д.Романова

Теплого сонця – Ользі Кровицькій

Розум і працьовитість, допитливість, енергійність, артистизм, доброзичливість та вміння переборювати труднощі – усе це насамперед стало передумовою життєвого успіху Ольги Кровицької.

Ювілярка прийшла на світ 15 грудня 1958 року у Львові в галицькій родині, де ніколи не переставали шанувати Церкву, українську традицію та чесну працю. Тому й не дивно, що альфою і омегою її життя стало вивчення й пле-

кання рідної мови. Уже середня школа подарувала їй зустріч з неабияким вчителем Мирославою Зваричевською, а на філологічному факультеті Львівського університету їй пощастило навчатися у відомих знавців слова Ірини Ощипко, Івана Денисюка, Андрія Скоця, Теодозія Возного. Власне проф. Возний і сприяв першим науковим зацікавленням студентки, прихилив її до вивчення лексикології та дериватології. Саме цієї ділянки лінгвістики стосується й тематика дисертаційної роботи “Семантична і словотвірна характеристика назв осіб у пам’ятках української мови XVI–XVII ст.”, яку авторка під керівництвом Дмитра Гринчишина успішно захистила у 1995 році. Дисертація безпосередньо пов’язана з працею над багатотомним “Словником української мови XVI – першої половини XVII ст.” у відділі української мови Інституту, яку авторка розпочала у 1982 році лаборантом і продовжує сьогодні

як старший науковий співробітник, редактор та незмінний відповідальний секретар Словника.

Майже тридцятилітнє співжиття з пам'ятками рідного письменства XVI–XVII ст. дало можливість Ользі Кровицькій не лише стати досвідченим фахівцем у галузі історії мови та лексикографії, а й збагатитися цінними знаннями з української історії, культури та народознавства. Увесь цей досвід розкривається у широкій тематиці наукових публікацій (більше 100 статей) та виступів дослідниці на багатьох українських та міжнародних конференціях, симпозіумах. Вона також співпрацює з кафедрою україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету та кафедрою прикладної лінгвістики та етнології Донбаської національної академії будівництва і архітектури.

Велике зацікавлення серед фахівців викликали книжки: “Назви осіб в українській мовній традиції XVI–XVIII ст.: семантика і словотвір” (Львів, 2002); “Українська лексикографія: теорія і практика” (Львів, 2005). Ці праці акумулюють і результати наукових пошуків, і багаторічний досвід словникаря-практика, і здобутки у роботі зі студентами. Майже десять років Ольга Кровицька віддала праці на кафедрі прикладного мовознавства Львівського національного університету ім. І.Франка. Читала курси ділового мовлення, риторики, вчила студентів із Бразилії, Польщі, Китаю. Із відродженням в Україні Наукового товариства імені Шевченка ювілярка належить до мовознавчої секції Товариства і співпрацює з його виданнями.

Особливе місце у житті Ольги Кровицької займає лемківська спільнота, вона член Фондації дослідження Лемківщини у Львові. І не випадково. Родина її матері пережила операцію “Вісла”, і мальовниче село Прусік на Сяноччині впродовж багатьох років було для дочки лише казкою дитинства та юності пані Марії Кровицької. З дев'яностих років настала можливість постійно відвідувати лемківський край, глибше ознайомитися з його культурою. Це сприяло підготовці до друку

видань “Відлуння лемківських культурних традицій” (Львів, 2002), “Лемківщино рідна, заколишу в твоїй красі” (Львів, 2002), “Антологія лемківської пісні” (упорядник Марія Байко) (Львів, 2005), “Лемківський календар” (2008 і 2009 рр.).

Відкритість до людей, щирість і небайдужість виявляються у всіх сферах діяльності Ольги. Навіть непрості обов’язки профспілкового лідера їй вдається виконувати з легкістю. Очолюючи з 2002 р. профком, вона зуміла згуртувати навколо себе принципових і відданих справі колег. Завдяки цьому профспілка стала єдиною справжньою громадською організацією в інституті. Кожного року всі, навіть найповажніші вчені, з нетерпінням очікують несподіванок у святкуванні Маланки і достойного відзначення Шевченківських днів. За самовіддану працю у цій сфері їй щиро вдячні всі працівники інституту.

Гарний доробок нашої колеги. То ж і в ювілейний рік, і на довгі літа хай не покидають Олю оптимізм, доброта, життєва сила та завзяття.

Г.Войтів

БІБЛІОТЕКА ІНСТИТУТУ

З нових надходжень до бібліотеки:

1. Василенко М.П. Вибрані твори у 3-х т. Т. 3: Спогади. Щоденники. Листування. – К.: ТОВ “Юридична думка”, “Академперіодика”, 2008. – 720 с.
2. Великий голод в Україні 1932–1933 років. У 4-х т. Свідчення очевидців для комісії конгресу США. Т. 1–3. – К.: “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 838 с; 814 с.; 782 с.
3. Вилкул Т. “Людьє” и князь в конструкциях летописцев XI–XIII вв. – К., 2007. – 387 с.
4. Войтович Л., Целуйко О. Правлячі династії Європи. Генетично-хронологічний довідник. – Біла Церква, 2008. – 458 с.
5. Дегтеренко А.М. Етнонаціональний аспект життєдіяльності територіальних громад Українського Північного Приазов’я. – Маріуполь, 2008. – 208 с.
6. Дейвіс Н. Боже ігрище. Історія Польщі. – К.: “Основи”, 2008. – 1079 с.
7. Дух і Літера. № 20: Польські студії. Спец. випуск. – К.: КМА, 2008. – 367 с.
8. ДЬНѢСЛОВО: Збірка праць на пошану дійсного члена НАН України П.П.Толочка з нагоди його 70-річчя. – К., 2008. – 390 с.
9. Економічні привілеї міста Львова XV–XVIII ст. – Львів: “Піраміда”, 2007. – 817 с.
10. Енциклопедія Львова. Т. 2. – Львів: “Літопис”, 2008. – 608 с.
11. Єсельчик С. Імперія пам’яті. Російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві. – К.: Часопис “Критика”, 2008. – 303 с.

12. Єржабкова Б. Шкільна справа та шкільна політика в рейхскомісаріаті “Україна” 1941–1944. У світлі німецьких документів. – К.: “Наукова думка”, 2008. – 272 с. (іл.).

13. Жилюк В. Діяльність ОУН та УПА на Житомирщині у 1941–1955 рр. – Рівне: “Волинські обереги”, 2008. – 308 с., іл.

14. Життя і діяльність Степана Бандери: документи і матеріали. – Тернопіль: “Астон”, 2008. – 448 с., іл.

15. Закарпатські втікачі в СРСР 1939–1941. Збірник архівних документів і матеріалів. – Ужгород: “Закарпаття”, 2008. – 414 с.

16. Історіографічні дослідження в Україні. Вип. 8. – К., 2008. – 488 с.

17. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Збірник документів і матеріалів. – Київ; Чернівці: “Книги – ХХІ”, 2008. – 1100 с.; додатки.

18. Історія української культури. Т. 4. Кн. 1: Українська культура першої половини ХІХ століття. – К.: “Наукова думка”, 2008. – 1008 с.

19. Коломия й Коломийщина. Т. 2. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія; Коломия, 2008. – 399 с.

20. Коляструк О. Історія повсякденності як об’єкт історичного дослідження: історіографічний і методологічний аспекти. – Харків: Курсор, 2008. – 120 с.

21. Котляр М.Ф., Ричка В.М. Княжий двір Південної Русі Х–ХІІІ ст. – К.: “Наукова думка”, 2008. – 357 с.

22. Крикун М. Брацлавське воєводство у ХVІ–ХVІІІ століттях: Статті і матеріали. – Львів: УКУ, 2008. – 412 с.

23. Крушельницька Лариса. Біобібліографічний покажчик. – Львів, 2008. – 170 с.

24. В’ячеслав Липинський в історії, теорії і практиці українського державотворення. Матеріали Міжнародної конференції 26–27 квітня 2007 р. – Луцьк, 2007. – 570 с.

25. Leopolis multiplex. – К.: “Грані-Т”, 2008. – 480 с.

26. Макарчук С.А. Етнічна історія України. Навч. посібн. – К.: “Знання”, 2008. – 471 с.

27. Марочко В., Мовчан О. Голодомор 1932–1933 років. В Україні. Хроніка. – К.: “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 294 с.

28. Мельничук О.І. Міжнародно-правовий статус всесвітньої культурної і природної спадщини. – К.: “Наукова думка”, 2008. – 285 с.

29. Мозер М. Причинки до історії української мови. – Харків: “Харків. іст.-філол. т-во”, 2008. – XVI, 832 с.

30. Образ іншого в сусідніх історіях: міфи, стереотипи, наукові інтерпретації. Матеріали міжнародної конференції. – К., 2008. – 262 с.

31. Полещук Т. Історія Росії XIX – початку XX століття. – Львів: “ПАІС”, 2008. – 400 с.

32. Портнов А. Наука у вигнанні: Наукова і освітня діяльність української еміграції в міжвоєнній Польщі (1919–1939). – Харків: ХІФТ, 2008. – 256 с.

33. Регіональна історія України. Зб. наук. статей. Вип. 2. – К., 2008. – 305 с.

34. Українознавчі студії. Ч. 8–9/2007–2008. – Івано-Франківськ, 2008. – 519 с.

35. Українці Холмщини і Підляшшя: Історична доля, духовна і матеріальна культура впродовж віків. – Луцьк: “Вежа”, 2008. – 568 с., іл.

36. Утіха, 21: Історія двох поколінь. – Львів: “СПОЛОМ”, 2008. – 240 с. [Спогади про Романа Бриндаса].

37. Федун П. “Полтава”. Концепція самостійної України. Т. 1: Твори. – Львів, 2008. – 720 с., іл.

38. Цивилизационная структура современного мира. Т. 3. Кн. 1: Мусульманско-афразийская и индийско-южноазиатская цивилизации. – К.: “Наукова думка”, 2008. – 544 с.

39. Чобіт Д. Броди та його округа княжих часів Русі-України X–XV ст. (Воєнно-історичне дослідження). – Броди: “Просвіта”, 2008. – 244 с.; іл.

40. Havryliv T. Identitäten in der österreichischen Literatur des XX. Jahrhunderts. – Lviv: VNTL-Klasyka, 2008. – 408 s.

41. Kresowa księga sprawiedliwych 1939–1945. – Warszawa, 2007. – 237 s.

42. Moser M. Das Ukrainische als Kirchensprache. Українська мова в церквах. – Wien, 2005. – 411 s.

43. Nicieja S.S. Łyczaków. Dzielnica za Styksem. – Wrocław, 1998. – 571 s.

44. Samsonowicz H. Życie miasta średniowiecznego. – Poznań, 2006. – 186 s.

45. Wspólnota pamięci. Studia z dziejów kultury ziem wschodnich dawnej Rzeczypospolitej. – Katowice, 2006. – 502 s.

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА

2008 року Спеціалізована вчена рада Д 35.222.01 Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України та Інституту народознавства НАН України провела 14 засідань, на яких захищено 4 докторських (2 – за спеціальністю 07.00.01 – історія України, 2 – за спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія) та 7 кандидатських дисертацій (5 – за спеціальністю 07.00.01 – історія України, 2 – за спеціальністю 07.00.05 – етнологія).

Докторські дисертації за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Бармак Микола Валентинович, доц. кафедри історії України Тернопільського національного педагогічного університету ім. В.Гнатюка. Дисертація “Формування владних інституцій Російської імперії на Правобережній Україні (кінець XVIII – перша половина XIX ст.)”. Захист відбувся 26 лютого 2008 р. Науковий консультант – д.і.н., проф. Красівський О.Я., пров.н.сп. відділу національних меншин Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Кондратюк К.К., зав. кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. І.Франка; д.і.н., проф. Стрішенець М.М., проф. кафедри українознавства Тернопільського національного економічного університету; д.і.н. Шандра В.С., ст.н.сп. відділу історії XIX– початку XX ст. Інституту історії України НАН України.

Стороженко Іван Сергійович, пров.н.сп. науково-дослідної лабораторії Придніпровського регіону в складі кафедри

історіографії, джерелознавства та архівознавства історичного факультету Дніпропетровського національного університету. Дисертація “Богдан Хмельницький і Запорізька Січ кінця XVI – середини XVII століть (генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі)” (монографія). Захист відбувся 11 березня 2008 р. Науковий консультант – д.і.н., проф., акад. НАН України Смолій В.А. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Степанков В.С., зав. кафедри всесвітньої історії Кам’янець-Подільського державного університету; д.і.н., проф. Леп’явко С.А., зав. кафедри історії слов’ян Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка; д.і.н., проф. Зашкільняк Л.О.

Докторські дисертації за спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія

Ададуров Вадим Валентинович, доц. кафедри світової історії нового і новітнього часу Вищого навчального закладу Український католицький університет. Дисертація “Наполеоніда” на Сході Європи: Уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії на початку XIX ст.” (монографія). Захист відбувся 29 січня 2008 р. Науковий консультант – д.і.н., проф. Грицак Я.Й., проф. кафедри світової історії нового і новітнього часу Українського католицького університету. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Дьомін О.Б., проф. кафедри нової та новітньої історії Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова; д.і.н., проф. Кріль М.М., зав. кафедри історії слов’янських країн Львівського національного університету ім. І.Франка; д.і.н., доц. Потрашков С.В., проф. кафедри історії України та музеєзнавства Харківської державної академії культури.

Гудь Богдан Васильович, директор Інституту європейської інтеграції Львівського національного університету ім. І.Франка. Дисертація “Українсько-польські конфлікти XIX – першої

половини XX століття: етносоціальний аспект”. Захист відбувся 25 березня 2008 р. Науковий консультант – д.і.н., проф. Литвин М.Р., керівник Центру дослідження українсько-польських відносин Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Віднянський С.В., зав. відділу всесвітньої історії і міжнародних відносин Інституту історії України НАН України; д.і.н., проф. Колесник В.П., зав. кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Волинського національного університету ім. Лесі Українки; д.і.н., ст.н.сп. Патер І.Г., зав. відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України.

Кандидатські дисертації за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Курилишин Костянтин Михайлович, зав. відділу української Львівської наукової бібліотеки ім. В.Стефаника НАН України. Дисертація “Україномовна легальна періодика часів нацистської окупації (1939–1944)”. Захист відбувся 8 квітня 2008 р. Науковий керівник – д.і.н., проф. Крупський І.В., проф. кафедри радіомовлення і телебачення Львівського національного університету ім. І.Франка. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Кондратюк К.К., зав. кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. І.Франка; к.і.н., доц. Марущенко О.В., зав. кафедри історіографії та джерелознавства Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

Жилюк Вікторія Миколаївна, викладач англійської мови кафедри міжнародних відносин Національного університету “Острозька академія”. Дисертація “Діяльність ОУН та УПА на Житомирщині у 1941–1955 рр. Науковий керівник – д.і.н., проф. Сергійчук В.І., проф. кафедри давньої і нової історії України Київського національного університету ім. Т.Шевченка. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Кондратюк К.К., зав.

кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. І.Франка; к.і.н., проф. Кучерепа М.М., проф. кафедри новітньої історії України Волинського національного університету ім. Лесі Українки.

Сірук Наталія Михайлівна, профконсультант відділу молодіжної політики та соціальної роботи Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Дисертація “Політичний контроль тоталітарної держави за культурно-науковою сферою України (друга половина 40-х – початок 50-х років XX ст.)”. Захист відбувся 17 червня 2008 р. Науковий керівник – д.і.н., проф. Баран В.К., зав. кафедри новітньої історії України Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Гетьманчук М.П., зав. кафедри філософії і політології Львівського державного університету внутрішніх справ; к.і.н. Стасюк О.Й., ст.н.сп. відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України.

Шептицька Любов Богданівна, ст. викладач кафедри історії України, політології та права Національного лісотехнічного університету України. Дисертація “Громадсько-політична діяльність Степана Барана (1879–1953)”. Захист відбувся 23 вересня 2008 р. Науковий керівник – д.і.н., проф. Кондратюк В.О., зав. кафедри історії України Національного лісотехнічного університету України. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Гетьманчук М.П., зав. кафедри філософії і політології Львівського державного університету внутрішніх справ; к.і.н., доц. Соляр І.Я., наук.сп. відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України.

Галуха Василь Левкович, ст. викладач кафедри економіки і менеджменту документальних комунікацій та менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету. Дисертація “Комасація у Волинському воєводстві (1921–1939 рр.)”.

Захист відбувся 21 жовтня 2008 р. Науковий керівник – к.і.н., проф. Кучерепа М.М., проф. кафедри новітньої історії України Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Макарчук С.А., проф. кафедри етнології Львівського національного університету ім. І.Франка; к.і.н., доц. Райківський І.Я., зав. кафедри історії України Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

**Кандидатські дисертації
за спеціальністю 07.00.05 – етнологія**

Грицишин Наталія Степанівна, директор Львівського державного училища культури і мистецтв. Дисертація “Опіка сиріт в народному побуті Галичини. На матеріалах XX століття”. Захист відбувся 8 квітня 2008 р. Науковий керівник – д.і.н., проф. Макарчук С.А., проф. кафедри етнології Львівського національного університету ім. І.Франка. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Кожелянко Г.К., проф. кафедри історії античності і середніх віків; к.і.н., доц. Терлюк І.Я., проф. кафедри теорії та історії держави і права Львівського державного університету в внутрішніх справах.

Смоляк Павло Олегович, ст. викладач кафедри суспільних дисциплін Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Дисертація “Зимова обрядовість Західного Поділля: давні традиції і сучасний стан”. Захист відбувся 23 вересня 2008 р. Науковий керівник – д.і.н., проф., чл.-кор. НАН України Павлюк С.П., директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д.і.н., проф. Тиводар М.П., проф. кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Ужгородського національного університету; к.і.н., доц. Поріцька О.А., ст.н.сп. Українського етнологічного центру Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України.

ЗМІСТ

ІНСТИТУТ У 2008 РОЦІ	3
27 листопада: ювілей Академії та її Президента	13
Науковий семінар	19
НОВІ ВИДАННЯ ІНСТИТУТУ	21
НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	36
ВІДДІЛ АРХЕОЛОГІЇ	36
Дослідження стоянки неандертальців – 100 тисяч років тому	55
Мисливці на мамонтів – 20 тисяч років тому	59
Охоронно-рятивні дослідження в Українському Прикарпатті 2008 р.	61
Пошуки пам'яток ранньоземлеробських племен	63
Кургани Войнилівської височини	66
Захисне озброєння на заході України: час і причини появи	69
ВІДДІЛ ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ	71
ВІДДІЛ НОВОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	90
Круглий стіл “Митрополит Михайло Левицький та його доба”	102
День пам'яті Маркіяна Шашкевича у Львові	104
Перша політична інституція Галичини (До 160-річчя заснування Головної Руської Ради)	107
Виставка пам'яті Івана Карпинця	108
ВІДДІЛ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ	109

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	123
Діалектологічний семінар “Товори південно-західного наріччя у слов’янському контексті”	134
Невтомна праця Миколи Андрійовича Грицака	138
ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	141
ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ	
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН	149
II міжнародна наукова конференція “Українсько- польсько-білоруське сусідство: XX століття”	163
НАШІ ЮВІЛЯРИ	165
Дослідник політичної історії України	165
Ювілей Ігоря Принади	169
Теплого сонця – Ользі Кровицькій	171
БІБЛІОТЕКА ІНСТИТУТУ	174
З нових надходжень до бібліотеки	174
СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА	178

ББК 63.3 (4 Укр)

**Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича
НАН України в 2008 році. Інформаційний бюле-
тень** / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича
НАН України. – Львів, 2009. – 186 с.

Художньо-технічний редактор *Оксана Рак*

Обкладинка *Федір Лукавий*

Коректор *Світлана Іваник*

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України
79026, Львів, вул. Козельницька, 4; тел. 270-14-18
підписано до друку 29.05.2009
Обл.-вид. арк. 10,2